

Міністерство освіти і науки України

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Факультет філології, історії та політико-юридичних наук

291 Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На здобуття освітнього ступеня «магістр»

«Економічні відносини між США та Японією у 21 ст.»

Студента другого курсу
(магістерського рівня),
Групи МВ Прокоф'єва
**Максима
Олександровича**

Науковий керівник:

Мицик Лариса Миколаївна,
канд. іст. наук, доцент

Рецензенти:

Шевчук Олександр
Володимирович, доктор політ.
наук, професор
Мартиненко Володимир
Васильович, канд. іст. наук,
доцент

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ I.....	10
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЯПОНІЇ ТА США В ХХІ СТОЛІТТІ.....	10
1.1. Основні теоретичні підходи до аналізу міжнародних економічних відносин.....	10
1.2. Джерельна база дослідження економічних відносин США та Японії.....	13
1.3. Стратегічні інтереси Японії та США у глобальній економіці ХХІ століття.....	15
1.4. Вплив глобалізації на динаміку економічних відносин між Японією та США.....	22
РОЗДІЛ II.....	32
НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЕКОНОМІЧНИЙ ВІДНОСИН ЯПОНІЇ ТА США.....	32
2.1. Економічні угоди між Японією та США.....	32
2.2. Законодавча база торговельних відносин між Японією та США	41
2.3 Роль міжнародних організацій в розвитку американо японських відносин.....	46
РОЗДІЛ III.....	57
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЯПОНІЇ ТА США В ХХІ СТОЛІТТІ.....	57
3.1. Торговельні відносини Японії та США: аналіз структури експорту та імпорту.....	57
3.2. Взаємні інвестиції: вплив на економіки обох країн.....	67
3.3. Американо-японське технологічне співробітництво.....	71
3.4. Перспективи подальшого розвитку економічних відносин між Японією та США.....	79

ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	89

Анотація

Економічні відносини між Японією та Сполученими Штатами є одними з найбільш значущих двосторонніх партнерств у світовій економіці. Як найбільша та третя за величиною економіки світу, відповідно, ці дві країни мають багатогранні відносини, сформовані торгівлею, інвестиціями та спільними геополітичними інтересами. У 21 столітті їхнє партнерство розвивалося у відповідь на внутрішні виклики, глобальні економічні зрушення та зростання нових економічних потуг, таких як Китай.

У нашій роботі досліджується динаміка американсько-японських економічних відносин у 21 столітті з акцентом на ключових сферах співпраці, включаючи торгівлю, технології та глобальне економічне управління, а також на таких викликах, як торговельний дисбаланс та геополітична напруженість. Аналізуючи історичну траєкторію та сучасні тенденції їхньої взаємодії, це дослідження підкреслює важливість їхнього економічного партнерства у все більш взаємопов'язаному та конкурентному світі.

Дослідження також підкреслює стратегічну важливість американо-японських відносин у вирішенні глобальних економічних і політичних викликів. Як головні союзники в Індо-Тихоокеанському регіоні, Сполучені Штати і Японія відіграють вирішальну роль у протистоянні впливу Китаю і Росії, посилюючи актуальність їхнього партнерства в контексті зміни глобальної динаміки сили.

Ключові слова: міжнародні економічні відносини, лібералізація, націоналізація, міжнародні економічні організації, СОТ, МВФ, АСЕАН, Інвестиції, регіональне економічне співробітництво, ВВП, світовий економічний порядок.

The economic relationship between Japan and the United States is one of the most significant bilateral partnerships in the global economy. As the world's largest and third largest economies, respectively, the two countries have a multifaceted relationship shaped by trade, investment, and shared geopolitical interests. In the 21st century, their partnership has evolved in response to domestic challenges, global economic shifts, and the rise of new economic powers such as China.

Our work examines the dynamics of the US-Japan economic relationship in the 21st century, focusing on key areas of cooperation, including trade, technology, and global economic governance, as well as challenges such as trade imbalances

and geopolitical tensions. By analysing the historical trajectory and current trends in their interaction, this study highlights the importance of their economic partnership in an increasingly interconnected and competitive world.

The study also underscores the strategic importance of U.S.-Japan relations in addressing global economic and political challenges. As the main allies in the Indo-Pacific region, the United States and Japan play a crucial role in countering the influence of China and Russia, increasing the relevance of their partnership in the context of changing global power dynamics.

Keywords: international economic relations, liberalisation, nationalisation, international economic organisations, WTO, IMF, ASEAN, Investment, regional economic cooperation, GDP, world economic order.

ВСТУП

Актуальність теми. Економічні відносини між Японією та Сполученими Штатами є одними з найбільш динамічних і послідовних партнерств у світовій економіці. Будучи найбільшою та третьою за величиною економіками світу, відповідно, Сполучені Штати та Японія вже давно пов'язані складними та багатограними економічними зв'язками. Ці відносини сформовані спільними цінностями, міцними торговельними та інвестиційними зв'язками, а також спільними зусиллями, спрямованими на вирішення глобальних економічних викликів. У 21 столітті це партнерство розвивається у відповідь на зміну геополітичної динаміки, технологічний прогрес та зміни у структурі світової торгівлі. 21 століття стало свідком значних трансформацій в економічних ландшафтах обох країн. Японія боролася з такими внутрішніми проблемами, як старіння населення, повільне економічне зростання та структурні реформи, в той час як Сполучені Штати пережили періоди економічного підйому, технологічних інновацій та змін у торговельній політиці. Ці внутрішні зміни в поєднанні зі зростанням Китаю як глобальної економічної сили та зростанням значення регіональних торговельних угод вплинули на двосторонню економічну динаміку між двома країнами [30 с. 1]

На сьогодні міжнародні відносини Японії та США підкреслюється мінливим світовим економічним порядком і новими викликами, які вимагають тіснішої співпраці між Японією та США. Оскільки обидві країни намагаються відновити економіку після пандемії, забезпечити стійкість ланцюгів поставок та здійснити цифрові та «зелені» трансформації, їхнє партнерство є як ніколи важливим. Крім того, зростання геополітичної напруженості, особливо в Індо-Тихоокеанському регіоні, та посилення впливу Китаю, що становить стратегічну важливість американсько-японського економічного співробітництва у забезпеченні регіональної стабільності та просуванні спільних економічних і безпекових інтересів. Здатність двох країн спільно вирішувати ці проблеми матиме далекосяжні наслідки для світової торгівлі, технологій та економічного управління в найближчі роки.

В основі американсько-японських економічних відносин лежать торгівля та інвестиції. Японія залишається одним з найбільших торговельних партнерів Сполучених Штатів, і американські компанії вже давно розглядають Японію як важливий ринок та напрямок для інвестицій [58]. І навпаки, японські транснаціональні корпорації відіграють ключову роль в економіці США,

сприяючи створенню робочих місць, передачі технологій та розвитку інфраструктури. Ці двосторонні відносини виходять за рамки торгівлі, охоплюючи співпрацю в таких сферах, як технології, енергетика та глобальне економічне управління [36].

Однак партнерство не обійшлося без викликів. Дисбаланси в торгівлі, суперечки щодо інтелектуальної власності та розбіжності щодо доступу до ринків час від часу призводять до напруження відносин. Більше того, ширші геополітичні події, як напруженість в Індо-Тихоокеанському регіоні та дебати щодо правил глобальної торгівлі, додали шарів складності до двостороннього економічного порядку денного [26]. Важливість американсько-японських економічних відносин виходить за рамки двосторонньої взаємодії. Разом ці дві країни мають значний вплив на світову торгівлю, фінанси та технологічні стандарти. Їхні спільні зусилля в багатосторонніх інституціях, таких як СОТ та «Велика сімка», підкреслюють їхню прихильність до формування відкритого міжнародного економічного порядку, заснованого на правилах [52]. Крім того, інтеграція новітніх технологій - таких як штучний інтелект, системи відновлюваної енергетики та сучасне виробництво - створила нові шляхи для співпраці та інновацій, що ще більше зміцнило значення їхнього партнерства [25].

Це дослідження ґрунтується на наших попередніх дослідженнях, проведених під час навчання в університеті, де я вивчав економічні відносини, питання міграції між Японією та США, а також економічні відносини Японії з країнами АСЕАН. Ці зусилля включали публікацію статей в академічних журналах, представлення результатів на конференціях та вивчення ключових аспектів двосторонньої та регіональної економічної динаміки. Цей досвід поглибив моє розуміння складних економічних відносин у Східній Азії та забезпечив міцний фундамент для більш глибокого аналізу, представленого в цій роботі.

На цьому критичному етапі 21-го століття питання, висвітлені у нашій роботі, вимагають наукової уваги. Розвиток економічних відносин між Сполученими Штатами та Японією цікавить дослідників як в галузі економіки, так і геополітики, оскільки вони залишаються наріжним каменем міжнародних відносин. Роль Японії як життєво важливого партнера Сполучених Штатів і ключової противаги політиці Китаю та Росії підкреслює стратегічну важливість цього дослідження. Вивчення американсько-японських відносин є не лише своєчасним, але й необхідним, оскільки їхнє

партнерство відіграє ключову роль у формуванні світового економічного та політичного порядку в період значних глобальних трансформацій [56].

Об'єктом дослідження є міжнародні економічні відносини як один із напрямків публічної дипломатії.

Предметом дослідження є тенденції, особливості та виклики розвитку торговельно-економічних інвестиційних та технологічних відносин між Японією та США у 21 столітті.

Мета магістерської роботи – дослідити процеси та еволюцію міжнародних економічних відносин Японії та США у 21 столітті, проблеми та перспективи.

Завдання:

1. Дослідити основні теоретичні підходи до аналізу міжнародних економічних відносин.
2. Проаналізувати джерельну базу дослідження економічних відносин.
3. Визначити стратегічні інтереси Японії та США у глобальній економіці XXI століття та роль міжнародних організацій в розвитку американо японських відносинах.
4. Дослідити вплив глобалізації на динаміку економічних відносин Японії та США.
5. Проаналізувати економічні угоди та законодавчу базу торговельних відносин між Японією та США.
6. Дослідити торговельні відносини Японії та США, а саме аналіз структури експорту та імпорту.
7. Визначити вплив взаємних інвестицій на економіки Японії та США та перспективи їх подальшого розвитку.

Магістерське дослідження пройшло апробацію у форматі:

1. Учасі у наукових конференціях

- Всеукраїнській науковій онлайн-конференції "Система міжнародної безпеки: сучасні тенденції та виклики (до 75-річчя створення НАТО)" 25-25 квітня 2024 року

- Всеукраїнській студентській науковій конференції "Україна на ментальній карті Європи: Історичний досвід, сьогодення, перспективи." Дніпро. 2-3 травня 2024 року
- Конференція від Наукового Кола "Вернигора" Ягеллонський Університет. Краків. 17.10.2024

2. Наукових публікацій:

- Прокоф'єв М.О. Економічна дипломатія як ключовий інструмент зовнішньої політики у відносинах Японії та країн Європи. Україна на ментальній карті Європи: історичний досвід, сьогодення, перспективи: матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції, 2–3 травня 2024 р., м. Дніпро / А. Венгер (голова ред. кол.), О. Каковкіна (відп. ред.). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. С. 150-152. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2024/materiali_konferenc/15.pdf
- Прокоф'єв М.О. Америко-японське економічне співробітництво як чинник безпеки в Азійсько-тихоокеанському регіоні. Система міжнародної безпеки: сучасні тенденції та виклики (до 75-річчя створення НАТО): збірник матеріалів Всеукраїнської наукової онлайн-конференції (25–26 квітня 2024 року). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024 р. С. 116-122. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/3638/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97%20%28%D0%9D%D0%90%D0%A2%D0%9E%29%202024%20%D1%80.%20-%20%D0%90%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%BD%D0%B0%20%D0%91%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%BE%20%281%29.pdf>
- Прокоф'єв М.О. Економічні відносини між Японією та США в міжнародних організаціях. // Вісник студентського наукового товариства. — 2024. — № 31. — С. 84–87. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/styd_visnuk/visnuk_stud_tov_31_2024.pdf

РОЗДІЛ І

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЯПОНІЇ ТА США В ХХІ СТОЛІТТІ.

1.1. Основні теоретичні підходи до аналізу міжнародних економічних відносин

Міжнародні економічні відносини охоплюють складну мережу взаємодій між країнами, ринками та інституціями в таких сферах, як торгівля, інвестиції та фінанси. Ці відносини формуються під впливом багатьох факторів, включаючи глобалізацію, технологічний прогрес, політичні ідеології та інституційні рамки. З часом з'явилися різні теоретичні підходи до пояснення цих взаємодій, кожен з яких пропонує свій погляд на мотивацію, механізми та наслідки глобальної економічної поведінки. Розуміння цих підходів є важливим для аналізу складної динаміки двосторонніх та багатосторонніх економічних відносин, в тому числі між Японією та Сполученими Штатами[46]. Класична та неокласична економіка є фундаментальною для сучасної теорії торгівлі, підкреслюючи переваги спеціалізації, порівняльних переваг та ринкової ефективності. Ці теорії, засновані на ідеях Адама Сміта і Давида Рікардо, виступають за усунення торговельних бар'єрів, стверджуючи, що вільні ринки природно розподіляють ресурси таким чином, щоб максимізувати світове багатство. Принцип порівняльних переваг Рікардо підкреслює переваги спеціалізації, пропонуючи країнам зосередитися на виробництві товарів, де вони мають відносну перевагу в продуктивності. Ґрунтуючись на цьому, модель Хекшера - Оліна пояснює структуру торгівлі через відмінності у забезпеченості країн факторами виробництва, такими як праця та капітал. Ці теорії століттями визначали економічну політику, сприяючи укладанню угод про вільну торгівлю та зусиллям з лібералізації в усьому світі [11,с. 15-17].

Незважаючи на свій вплив, класичні та неокласичні підходи зазнають значної критики. Їхні припущення про раціональних акторів, досконалу конкуренцію та постійну економію на масштабах часто не враховують складнощів реального світу. Критики стверджують, що ці моделі ігнорують такі проблеми, як нерівність доходів, асиметрія влади, погіршення стану довкілля та монополістична поведінка транснаціональних корпорацій. Крім того, ці теорії, як правило, применшують політичні виміри торгівлі,

розглядаючи її як аполітичний механізм, а не як інструмент, яким володіють держави для досягнення стратегічних цілей.

На відміну від оптимізму неокласичної економіки, меркантилізм та економічний націоналізм займають більш протекціоністську позицію. Розглядаючи міжнародні економічні відносини як гру з нульовою сумою, меркантилізм наголошує на державній владі та економічній самодостатності. Меркантилістський підхід відстоює такі політики, як тарифи, субсидії та торговельні обмеження для захисту державної промисловості та забезпечення національної безпеки. Історично меркантилізм відіграв значну роль в економічних стратегіях нових індустріальних держав, у тому числі Японії в період реставрації Мейдзі, коли він надавав пріоритет внутрішньому промисловому розвитку над зовнішньою залежністю [15].

Економічний націоналізм, сучасний прояв меркантилізму, набув поширення в останні роки на тлі зростаючого невдоволення глобалізацією. Багато країн вжили протекціоністських заходів для подолання вразливих місць, таких як втрата робочих місць і залежність від іноземних ланцюгів поставок. Хоча така політика може захистити національну промисловість у короткостроковій перспективі, вона часто призводить до неефективності, торговельних суперечок і заходів у відповідь з боку торговельних партнерів, підриваючи довгострокове економічне зростання і стабільність. Лібералізм пропонує різкий контраст, підкреслюючи потенціал для співпраці та взаємної вигоди в міжнародних економічних відносинах. Лібералізм, заснований на принципах класичної економіки, стверджує, що вільна торгівля і ринкова ефективність ведуть до більшої взаємозалежності між країнами, зменшуючи ймовірність конфліктів. Такі інституції, як Світова організація торгівлі, МВФ та Світовий банк, розглядаються як ключові у сприянні економічній стабільності, зниженню трансакційних витрат та сприянню глобальному управлінню. Незважаючи на свою оптимістичну перспективу, лібералізм зазнає критики за нездатність вирішити соціальні та екологічні проблеми, пов'язані з глобалізацією. Економічна взаємозалежність не завжди призводить до справедливих результатів, оскільки дисбаланс сил між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, часто спотворює вигоди від торгівлі та інвестицій [1]. Крім того, зосередженість лібералізму на ринковій ефективності може ігнорувати культурний суверенітет та унікальні економічні пріоритети окремих націй. Реалізм, який традиційно асоціюється з політологією, розглядає міжнародні економічні відносини через призму влади та національних інтересів. Реалісти стверджують, що економічна політика часто підпорядкована геополітичним цілям, а торгівля

та інвестиції слугують інструментами для посилення державної влади та досягнення стратегічних цілей. У цьому контексті на економічну взаємодію впливають альянси, суперництво та міркування національної безпеки. Наприклад, економічна політика Японії в Індо-Тихоокеанському регіоні часто формується під впливом її стратегічного альянсу зі Сполученими Штатами, що відображає реалістичний підхід до міжнародних відносин [11].

Інституціоналізм, тим часом, підкреслює роль міжнародних інституцій у формуванні економічної поведінки. Просуваючи системи, засновані на правилах, і зменшуючи невизначеність, такі інституції, як СОТ і МВФ, сприяють співпраці між державами, дозволяючи їм досягати колективних вигод. Інституціоналізм підкреслює важливість управління та норм у підтримці стабільності на світових ринках. Однак його часто критикують за нездатність вирішити проблему дисбалансу влади всередині цих інституцій, коли багатші країни мають непропорційно великий вплив на процеси прийняття рішень [10].

Конструктивізм зміщує акцент з матеріальних чинників на роль ідей, норм та ідентичностей у формуванні економічних відносин. Конструктивісти стверджують, що економічна політика визначається не лише матеріальними інтересами, але й спільними переконаннями та культурним контекстом. Наприклад, глобальне домінування капіталізму вільного ринку відображає не лише його економічну корисність, але й ідеологічну гегемонію західних ліберальних цінностей. Хоча конструктивізм пропонує цінне розуміння нематеріальних вимірів міжнародних економічних відносин, його якісна природа робить його менш передбачуваним і важчим для кількісної оцінки, ніж інші підходи. Аналіз міжнародних економічних відносин виграє від інтеграції різних теоретичних перспектив [11]. Класична та неокласична економіка забезпечують фундаментальне розуміння ринкових механізмів, тоді як меркантилізм і реалізм підкреслюють роль державної влади та стратегічних інтересів. теорія залежності проливає світло на структурну нерівність, лібералізм та інституціоналізм підкреслюють потенціал співпраці, а конструктивізм розширює аналітичну лінзу, розглядаючи вплив ідей та норм [10].

У контексті американо-японських відносин ці підходи є особливо актуальними. Як дві найбільші економіки світу, Сполучені Штати та Японія мають багатогранні відносини, що характеризуються як співпрацею, так і конкуренцією. Їхню економічну взаємодію формують торговельні угоди, інвестиційні потоки, технологічне партнерство та спільні геополітичні

інтереси. Використання цих теоретичних підходів дає змогу всебічно проаналізувати двосторонні відносини між США та Японією, охопивши всю складність їхньої економічної, політичної та культурної взаємодії [11].

1.2 Джерельна база дослідження економічних відносин США та Японії

Американсько-японські економічні відносини є надзвичайно цікавою та багатогранною темою в міжнародній економіці, яка в першу чергу приваблює дослідників з усього світу, а також в останні роки почала потроху цікавити дослідників з України, оскільки США і Японія це головні економічні та геополітичні партнери нашої держави, які допомагають нам під час війни. На жаль, ця сфера ще залишається маловивченою в українських наукових колах, що підкреслює актуальність і необхідність цього дослідження. Японії та США є вкрай важливим питанням. Як наслідок, більшість джерел, доступних на цю тему, написані науковцями та установами, що базуються в США та Японії. Особливого значення для аналізу цих складних і динамічних відносин набувають документи (стратегії, закони), книги, статті та електронні ресурси.

Для того, щоб дослідити принципи становлення та розвитку американсько-японських економічних відносин, нами було проаналізовано їх інституційні та правові засади, представлені у ключових міжнародних та державних документах. Зокрема, були використані такі джерела, як американсько-японські торговельні угоди [33], Дорожня карта японсько-американського економічного партнерства [24] та Торговельна угода між Японією та Сполученими Штатами Америки [19]. Ці документи надають цінну інформацію про офіційні угоди та політику, що формують економічні зв'язки між двома країнами.

Особливо корисними для дослідження стали графіки та дані з аналітичного звіту U.S.-Japan Trade Agreements and Negotiations [20], які надали важливу статистичну інформацію щодо динаміки торговельних потоків, тарифних змін та впливу двосторонніх угод на торговельні відносини між Японією та США. Вони дали важливу кількісну інформацію про динаміку торговельних потоків, зміни тарифів та вплив двосторонніх угод, яка активно використовувалася при аналізі економічних відносин між Японією та США [20].

Окремо слід відзначити джерела незалежних агентств, включаючи матеріали та звіти організацій, що аналізують економічні тенденції та

партнерські відносини, такі як Японсько-американська ділова рада [54], «Економічні перспективи Японії» від компанії Deloitte [59] та публікації Центру Вільсона [58]. Ці незалежні дослідження пропонують ширші перспективи щодо наслідків та викликів у двосторонніх економічних відносинах.

Зарубіжні дослідники, такі як Роберт С. Озакі [36], Дуглас А. Ірвін [34], зробили значний внесок у вивчення американсько-японських економічних відносин. Наприклад, Озакі у своїй праці *United States–Japanese Economic Relations* [36] надає глибокий аналіз динаміки розвитку двох економік, підкреслюючи взаємну залежність та виклики у двосторонніх відносинах. Аналогічно, Ірвін у роботі *The U.S.-Japan Semiconductor Trade Conflict* [34] досліджує торговельну напруженість, яка сформувала промислову політику та стратегії економічної безпеки в обох країнах.

Серед японських дослідників помітний внесок зробили Казухіро Ігава та Шигеюкі Абе [35], які досліджували зміни в економічній стратегії Японії у відповідь на політику США та глобальні економічні тенденції. Робота Шюдзіро [37] зосереджена на зміцненні американсько-японського партнерства у сфері економічної безпеки, надаючи уявлення про те, як ця співпраця адаптується до сучасних викликів, таких як технологічна конкуренція та геополітичні зрушення. Загалом, ці науковці розглядають американсько-японські економічні відносини як важливу сферу дослідження, пропонуючи цінні погляди на торгівлю, інвестиції та політичну співпрацю [50].

Значний внесок у вивчення американсько-японських економічних відносин роблять різні аналітичні центри та дослідницькі установи, такі як Центр Вільсона [33] та Інститут геоeкономіки [57]. Їхні дослідження вивчають такі сучасні питання, як економічна безпека, торговельні угоди та технологічна співпраця, забезпечуючи додатковий рівень розуміння, що виходить за рамки академічних та урядових джерел. Ці матеріали підкреслюють зростаючу важливість узгодження економічної політики в контексті ширшої регіональної динаміки Індо-Тихоокеанського регіону та глобальних викликів. Інтернет-джерела також мають вирішальне значення для цього дослідження, включаючи офіційні сторінки таких установ, як Державний департамент США [1], Міністерство закордонних справ Японії [3] та торговельних організацій [14]. Медійні матеріали з таких платформ, як *New York Times* [44], пропонують своєчасне розуміння поточних тенденцій та розвитку подій, збагачуючи дослідження різноманітними перспективами.

Незважаючи на значну дослідницьку активність американських та японських науковців, вплив двосторонніх економічних відносин на треті країни, а також довгострокові наслідки торговельних угод, що розвиваються, залишаються недостатньо вивченими. Ці прогалини підкреслюють необхідність подальших наукових досліджень, особливо з боку незахідних академічних традицій, що підкреслює актуальність цієї роботи.

1.3 Стратегічні інтереси Японії та США у глобальній економіці XXI століття

У 21 столітті центр глобальної влади перемістився з Європи до Азії. Економічна та геополітична активність все більше концентрується в Індо-Тихоокеанському регіоні, що зумовлено зростанням Китаю як регіонального гегемона та глобальної економічної потуги. Цей зсув створює нові виклики і можливості для Сполучених Штатів, вимагаючи переоцінки їхніх стратегічних пріоритетів. Хоча Європа залишається важливим регіоном, особливо у світлі війни в Україні, Вашингтон переключує свою увагу на Індо-Тихоокеанський регіон як основну арену конкуренції великих держав [57]. У цьому новому контексті Японія перетворилася на ключовий якір зростання американської та японської могутності в регіоні - роль, аналогічна тій, що колись була у Великої Британії в минулому столітті у контексті геополітичному, стратегічному, політичному та економічному. Як третя за величиною економіка світу і стабільний демократичний союзник, Японія має унікальні можливості для підтримки американських стратегічних інтересів в Азії [15]. Американсько-японський альянс, який тривалий час базувався на післявоєнних гарантіях безпеки, перетворився на всеосяжне партнерство, що охоплює економічний, технологічний і військовий виміри. Ця трансформація відображає мінливу динаміку глобальної сили і підкреслює критичну важливість Японії для Сполучених Штатів у збереженні їхнього впливу в Індо-Тихоокеанському регіоні[45].

Індо-Тихоокеанський регіон став визначальним театром геополітики 21-го століття. Посилення Китаю з його напористою політикою в Південно-Китайському морі, ініціативою «Один пояс, один шлях» та амбіціями щодо технологічного домінування кинуло виклик ліберальному міжнародному порядку, очолюваному США [56]. У відповідь Вашингтон здійснив стратегічний поворот до Азії, прагнучи протистояти впливу Пекіна і зміцнити порядок, заснований на правилах[3]. Роль Японії в цьому повороті була трансформаційною. Покійний прем'єр-міністр Сіндзо Абе відіграв важливу роль у переосмисленні позиції Японії в Індо-Тихоокеанському

регіоні. Зіткнувшись із сумнівами щодо майбутнього Японії, Абе рішуче відкинув думку про те, що його країна стане країною «другого ешелону». У знаковій промові 2012 року він заявив: «Японія не є і ніколи не буде країною другого рівня. Це основний меседж, з яким я тут виступаю. І я повторюю це, кажучи: «Я повернувся, і Японія буде такою»[56]. Ця заява ознаменувала початок нової ери у зовнішній і оборонній політиці Японії. Визнаючи стратегічні наслідки посилення Китаю, Абе виступив на захист концепції Індо-Тихоокеанського регіону, розширивши традиційні рамки Азійсько-Тихоокеанського регіону, включивши до нього Індію і підкресливши взаємопов'язаність Індійського і Тихого океанів. Це розширене бачення змінило регіональну геополітику, визначивши Японію як центрального гравця у протидії китайському впливу. Зусилля Абе також тісно узгоджувалися зі стратегічними цілями США, зміцнюючи американсько-японський альянс як наріжний камінь американської присутності в Азії [21].

Під керівництвом Абе, яке продовжив прем'єр-міністр Фуміо Кісіда, Японія розпочала амбітну програму військової модернізації. Наприкінці 2022 року уряд Кісиди схвалив суттєве збільшення оборонних видатків до 2% ВВП протягом п'яти років - різкий відхід від традиційного для Японії ліміту в 1%. Це фінансування дозволило Японії інвестувати в передові ракетні системи, розробити надсучасні літаки-невидимки у співпраці з Італією і Великою Британією, а також модернізувати свої військово-морські сили[33]. Ці зусилля представляють собою значні зміни в стратегічній позиції Японії. Відбудовуючи свій оборонний потенціал, Японія не лише посилює свою здатність захищати себе, але й робить внесок у регіональну безпеку. Цей крок переосмислив американсько-японський альянс, перейшовши від відносин залежності до відносин рівноправного партнерства [21]. Ця еволюція відображає ширший стратегічний імператив збалансування китайської сили в Індо-Тихоокеанському регіоні і забезпечення стабільності в регіоні [21]. У міру того, як Японія посилює свої оборонні можливості, американсько-японський альянс перетворюється на більш інтегровану і багатосторонню структуру. Це партнерство виходить за рамки двостороннього співробітництва у сфері безпеки і включає регіональні угруповання, такі як «Четвірка» (з Австралією і Індією) і Кемп-Девідська тристороння угода (з Південною Кореєю). Ці ініціативи підкреслюють роль Японії як лідера у вирішенні спільних проблем - від морської безпеки до зміни клімату і стійкості ланцюгів постачання [11].

Інтеграція Японії в багатосторонні структури безпеки підкреслює її зростаюче значення як регіональної держави. Вже ведуться дискусії про

включення Японії до 2-го компоненту AUKUS, що дозволить використати її суднобудівний досвід для підтримки американських військово-морських сил і засобів в Тихому океані. Крім того, Сполучені Штати переглянули структуру військового командування в Японії, надавши Токіо більшу автономію і пряму керівну роль в оперативному плануванні як у мирний час, так і під час потенційних криз [43].

Ця поглиблена інтеграція віддзеркалює трансатлантичний альянс між Сполученими Штатами і Великою Британією у 20-му столітті. Подібно до того, як партнерство США і Великої Британії відіграло важливу роль у формуванні післявоєнного світового порядку, американсько-японський альянс визначатиме геополітичні контури Індо-Тихоокеанського регіону на десятиліття вперед [13]. Окрім військово-стратегічного значення, економічна роль Японії у світовому порядку є не менш важливою. Оговтавшись від руйнувань Другої світової війни, Японія пережила надзвичайну трансформацію, досягнувши швидкої індустріалізації та перетворившись на одну з найбільших економік світу [43]. Ця метаморфоза не лише закріпила за Японією позицію економічного локомотива, а й змінила глобальний економічний ландшафт, заклавши основу для її активної ролі в міжнародній торгівлі та співробітництві [19].

Розвиток американської економіки, зважаючи на її розмір та міжнародні зв'язки, неодмінно матиме значний вплив на світову економіку. Сполучені Штати є найбільшою економікою світу, на яку припадає майже 22 відсотки світового виробництва і понад третина капіталізації фондового ринку. Вони відіграють важливу роль практично на всіх світових ринках, на них припадає близько десятої частини світових торговельних потоків, п'ята частина світового обсягу прямих іноземних інвестицій, майже п'ята частина грошових переказів і п'ята частина світового попиту на енергоносії. Оскільки долар США є найпоширенішою валютою у світовій торгівлі та фінансових операціях, зміни в монетарній політиці США та настрої інвесторів відіграють важливу роль у формуванні глобальних фінансових умов [48].

Завдяки своїм розмірам та Сполучені Штати знаходяться в центрі глобальної торгівлі та фінансових мереж. Крім того Американські багатонаціональні корпорації та їхні філії за кордоном національні корпорації та їхні філії за кордоном глибоко інтегровані в глобальні ланцюги поставок. ланцюги поставок. Фінансові зв'язки між США та рештою світу, включаючи країни з ринковою економікою, що розвивається, стрімко зростають, збільшуючи потенціал ринковою економікою, стрімко зростають,

розширюючи потенціал для побічних ефектів в обох напрямках. Ці двосторонні канали означають, що, наскільки важливою є економіка США для світової економіки, настільки ж важливою економіка США, на неї, в свою чергу, впливають події, що відбуваються в решті світу [57].

Однією з найбільш маловивчених економічних тенденцій, що виникли після шоків пандемії, стало випереджаюче зростання економіки Сполучених Штатів порівняно з країнами «Великої сімки» [55]. Водночас, світова економіка є важливою для Сполучених Штатів. На дочірні компанії американських транснаціональних корпорацій, що працюють за кордоном, та дочірні компанії іноземних компаній, розташованих у Сполучених Штатах, припадає значна частка виробництва, зайнятості, транскордонної торгівлі та фінансових потоків [2]. Шоста частина споживчих товарів, які купують американські споживачі, є імпортованими товарами, причому ще більша частка припадає на автомобілі та побутову електроніку. З номінальним ВВП понад 18 трильйонів доларів у 2016 році, США є найбільшою економікою світу і мають третє місце у світі за чисельністю населення. На них припадає понад 25 відсотків світового ВВП (за ринковим обмінним курсом 2015 року), 11 відсотків світової торгівлі, 12 відсотків банківських іноземних вимог і 35 відсотків капіталізації світового фондового ринку [18].

Сполучені Штати є великим виробником і споживачем товарів. Наприклад, в останні роки вони знову стали найбільшим виробником нафти і природного газу, на їхню частку припадає 13% світового видобутку нафти. Події в економіці США мають значний вплив на світову економіку. Потрясіння в економіці США передаються решті світу через низку каналів, про які йшлося вище. Прискорення активності в США може прискорити зростання в країнах-торговельних партнерах безпосередньо через збільшення попиту на імпорт, а також опосередковано - через посилення побічного впливу на продуктивність, закладеного в торгівлі [15].

Враховуючи значну роль США на світових товарних ринках, активізація американської економіки, як правило, сприяє зростанню світового попиту на сировинні товари та підвищенню цін на них. Це підтримує активність і послаблює тиск на платіжні баланси країн-експортерів сировинних товарів. Розвиток фінансового ринку в США може мати ще ширші глобальні наслідки. Тому можна очікувати, що зміни в політиці США вплинуть на внутрішню активність і спричинять широкі транскордонні наслідки через реальні та фінансові канали. Очікується, що шоки зростання в США матимуть значний вплив на активність у решті світу. Наші оцінки

показують, що збільшення темпів зростання в США на 1 відсотковий пункт може підвищити темпи зростання в розвинених країнах на 0,8 відсоткового пункту, а в країнах, що розвиваються, на 0,6 відсоткового пункту через рік, тоді як глобальне зростання (за виключенням США) може підвищитися на 0,7 відсоткового пункту [10].

Багато американських компаній глибоко інтегровані в глобальні ланцюги поставок. Як наслідок, американський експорт часто є складовою частиною виробництва в інших країнах для експорту. Чверть американського експорту - це американська додана вартість, втілена в експорті інших країн. Така пряма участь особливо висока в хімічній промисловості, бізнес-послугах та електроніці, а також у торгівлі з Китаєм, Канадою та Мексикою. «Зворотна участь» є більш обмеженою: середній вміст імпорту в експорті США становив 13% у 2014 році, що значно нижче середнього показника для інших розвинених країн[1]. Однак у деяких галузях промисловості США імпорт становить понад 20 відсотків факторів виробництва. До них відносяться одяг та вироби зі шкіри, транспортні засоби, комп'ютери та електроніка. Імпорт часто є важливим компонентом, який не має легкодоступних вітчизняних замінників [15].

Значна частина глобальних ланцюгів створення вартості здійснюється через американські транснаціональні корпорації та їхні філії за кордоном. Хоча американські транснаціональні корпорації складають менше 1% від загальної кількості американських фірм, з 1990 року на них припадає третина зростання реального ВВП США і майже половина зростання продуктивності праці в США [10]. Протягом десятиліть Сполучені Штати були ключовим гравцем в Азійському регіоні, використовуючи свої економічні, військові та дипломатичні ресурси для розвитку партнерства та захисту своїх стратегічних інтересів. Економічний вимір американської інтеграції в Азію ґрунтується на ролі США як головного торговельного партнера та інвестора. Такі ініціативи, як Індо-Тихоокеанська економічна програма, є прикладом зусиль США, спрямованих на сприяння зростанню та регіональній стабільності. Програма Індо-Тихоокеанської економічної співпраці, що наголошує на цифровій торгівлі, відповідає пріоритетам багатьох азійських країн, що робить її сучасною моделлю економічного співробітництва. Більше того, американські технологічні компанії відіграли ключову роль у каталізації зростання азійських ринків. Такі країни, як Південна Корея, Японія та Індія, отримали користь від цього партнерства, що призвело до спільних технологічних досягнень та посилення економічної інтеграції. Крім того, США інтегрувалися в Азію через культурну дипломатію та освітні

ініціативи. Програми на кшталт стипендії Фулбрайта та партнерства між американськими та азійськими університетами сприяють міжкультурному розумінню та обміну знаннями. Зростаюча присутність американських медіа, культурних традицій та споживчих звичок в Азії є прикладом «м'якої сили» в дії [54].

Внесок Японії у світовий економічний порядок найбільш очевидний у її лідерстві в багатосторонніх інституціях. Як член-засновник Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) та її наступниці - Світової організації торгівлі (СОТ), Японія відіграє ключову роль у формуванні глобальної торговельної політики. Виступаючи за відкриті ринки, знижуючи торговельні бар'єри та сприяючи справедливій конкуренції, Японія допомогла створити більш інклюзивну та динамічну міжнародну торговельну систему [50]. Окрім участі у багатосторонніх платформах, Японія укладає регіональні та двосторонні торговельні угоди для зміцнення своїх економічних зв'язків та підтримки регіональної інтеграції. Одним з яскравих прикладів є Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (СРТПР), де Японія взяла на себе роль лідера після виходу США. Відстоюючи високі стандарти торговельних правил і протидіючи протекціоністським тенденціям, Японія посилила свою відданість економічному порядку, заснованому на правилах [48].

Економічна сила Японії підкріплена її лідерством у сфері технологічних інновацій. Протягом десятиліть японські компанії були першопрохідцями в таких галузях, як автомобілебудування, електроніка та робототехніка, формуючи глобальні ланцюги поставок і стимулюючи технологічний прогрес. Ці галузі не лише зміцнили внутрішню економіку Японії, але й створили взаємозалежності, які пов'язують Японію з ринками по всьому світу [59].

Японські фірми зробили значний внесок у світову економічну діяльність через свою участь у прямих іноземних інвестиціях (ПІІ). Інвестуючи в галузі промисловості по всьому світу, японські корпорації сприяли економічному розвитку країн-реципієнтів, водночас зміцнюючи економічні зв'язки Японії з цими країнами. Таке стратегічне розміщення капіталу позиціонує японські компанії як ключових гравців у формуванні глобального економічного ландшафту, поширюючи вплив Японії далеко за межі її кордонів [46].

Внесок Японії у глобальні ланцюги поставок особливо очевидний у високотехнологічних галузях. Від напівпровідників до електромобілів,

японські компанії відіграють вирішальну роль у забезпеченні стійкості та ефективності глобальних виробничих мереж [45]. Цей внесок є важливим не лише для економічного зростання Японії, але й для стабільності міжнародної економіки [18]. Японські програми офіційної допомоги розвитку (ОПР) ще більше підкреслюють відданість Японії зміцненню глобальної стабільності та зменшенню економічної нерівності. Через надання допомоги, передачу технологій та ініціативи з розбудови потенціалу Японія підтримує сталий розвиток у регіонах від Південно-Східної Азії до Африки. Ці програми відображають ширшу стратегію Японії щодо сприяння економічній стійкості та процвітанню в міжнародній системі [20].

Монетарна політика також є ключовим інструментом глобальної економічної участі Японії. Рішення Банку Японії щодо процентних ставок та заходів кількісного пом'якшення мають далеко сяжні наслідки для міжнародних фінансових ринків, впливаючи на економічні умови в усьому світі [45]. Здатність Японії орієнтуватися в складному економічному середовищі та забезпечувати стабільність у часи невизначеності підкреслює її важливість як світового фінансового лідера [57]. Економічні відносини між Японією та Сполученими Штатами є одним з найважливіших двосторонніх партнерств у світовій економіці. Як перша і третя за величиною економіки світу, відповідно, обидві країни мають глибоку економічну взаємозалежність, яка охоплює торгівлю, інвестиції та технологічне співробітництво [56].

Японія є важливим партнером у визначенні норм міжнародної торгівлі, працюючи разом зі Сполученими Штатами над захистом вільних ринків і справедливої конкуренції. Обидві країни співпрацювали над торговельними угодами та ініціативами, спрямованими на вирішення спільних проблем, таких як перебої в ланцюгах поставок, технологічні інновації та зміна клімату. Партнерство поширюється і на фінансову співпрацю, де Японія відіграє ключову роль у підтримці ініціатив США в рамках МВФ і Світового банку. Ця співпраця підкреслює спільну відданість обох країн підтримці глобальної економічної стабільності та вирішенню транснаціональних викликів. Активна участь Японії у міжнародній торговельній політиці, технологічних інноваціях та фінансовій допомозі закріпила її статус як важливого гравця у світовому економічному порядку. Її внесок виходить за рамки економічних показників і охоплює такі цінності, як сталість, справедливість і співпраця. Використовуючи свою економічну міць і стратегічне бачення, Японія позиціонує себе як лідер у вирішенні глобальних проблем і формуванні майбутнього міжнародних відносин [60].

Цей вплив особливо помітний у підході Японії до розвитку та розбудови потенціалу. Через свої програми офіційної допомоги розвитку Японія не лише надавала фінансову допомогу, але й сприяла передачі технологій та розвитку навичок у країнах-реципієнтах. Ці зусилля дозволили країнам досягти сталого зростання, одночасно зміцнивши економічні та дипломатичні зв'язки Японії з ключовими регіонами. Лідерство Японії на глобальних форумах, таких як G7 та G20, ще більше підкреслює її роль як моста між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Виступаючи за інклюзивну економічну політику та сприяючи діалогу з найважливіших питань, Японія робить свій внесок у побудову більш стійкої та справедливої глобальної економіки[20]. Поглиблення американсько-японського альянсу відображає динаміку перехідного світу. Це партнерство, засноване на спільних стратегічних інтересах та економічній взаємозалежності, формує майбутнє Індо-Тихоокеанського регіону і впливає на світовий порядок. Взнявши на себе центральну роль в американській стратегії і зробивши внесок у глобальну економічну стабільність, Японія закріпила свою позицію критично важливого гравця у 21-му столітті [2]. Ця траєкторія віддзеркалює альянс США і Великої Британії минулого століття, який переосмислив глобальну динаміку сили і встановив основи ліберального міжнародного порядку. В Індо-Тихоокеанському регіоні, де ставки вищі, ніж будь-коли, роль Японії як незамінного союзника Америки гарантує, що ці відносини не лише визначатимуть регіональну динаміку, але й формуватимуть глобальний порядок на десятиліття вперед [43].

1.4 Вплив глобалізації на динаміку економічних відносин між Японією та США

Глобалізація означає інтенсифікацію економічних зв'язків у всьому світі, зумовлену збільшенням транскордонного руху капіталу та робочої сили, розширенням торгівлі товарами та послугами, а також зростанням іноземних інвестицій. Це поняття охоплює процеси, які поглиблюють економічну взаємозалежність між країнами, докорінно змінюючи глобальний економічний ландшафт. Світовий банк визначає глобалізацію як «свободу і здатність окремих осіб і фірм ініціювати добровільні економічні операції з резидентами інших країн» [56]. Тут «свобода» означає усунення бар'єрів, таких як обмеження на рух капіталу або мобільність робочої сили, а «здатність» - здатність брати участь у міжнародній торгівлі, інвестиціях та економічній діяльності [17].

Історично глобалізація розвивалася паралельно з технологічним прогресом та усуненням політичних і економічних бар'єрів. Розвиток транспортних, комунікаційних та фінансових систем сприяв безперешкодному переміщенню товарів, послуг та капіталу. Ці зміни призвели до зростання доходів та інтеграції економік, створивши тісно взаємопов'язану глобальну систему. Глобалізацію можна розглядати як процес економічної спеціалізації, в якому країни зосереджуються на своїх порівняльних перевагах, підвищуючи продуктивність і стимулюючи технологічні інновації. Зростаючі доходи, отримані завдяки цьому циклу, уможливають більшу участь на світових ринках, надаючи споживачам доступ до ширшого розмаїття товарів і послуг за нижчими цінами, що, в свою чергу, підвищує рівень життя [50].

В останні десятиліття глобалізація формувалася під впливом технологічних проривів у сфері комунікації та обробки інформації. Поширення Інтернету, зростання електронної комерції та оцифрування фінансових операцій докорінно змінили спосіб взаємодії економік. Ці досягнення уможливають миттєві глобальні обміни та сприяють розширенню можливостей для транскордонної діяльності. Щоб повною мірою скористатися перевагами глобалізації, країни повинні інвестувати у швидкі технологічні інновації, структурні реформи та розвиток висококваліфікованої робочої сили [48].

За останні два десятиліття глобалізація глибоко вплинула на економічні відносини між Японією та США, змінивши їхні торговельні моделі, інвестиційні потоки та динаміку робочої сили. З початку 2000-х років японські компанії все частіше використовують глобальні ланцюги поставок для підвищення продуктивності, отримуючи економічно ефективні ресурси з-за кордону та оптимізуючи виробничі процеси. Ця практика, необхідна для конкуренції на глобалізованому ринку, стала особливо очевидною в таких галузях, як автомобілебудування та електроніка, де японський експорт до Сполучених Штатів залишається критично важливим. Тим часом американські фірми розширили свій доступ до японських ринків, особливо у сфері фінансів, технологій та фармацевтики, оскільки Японія проводила структурні реформи, спрямовані на більшу економічну відкритість [49].

Посилення конкуренції в рамках глобальної торговельної системи також кинуло виклик японській економіці, орієнтованій на експорт. У 2000-2024 роках зростання регіональних виробничих центрів, особливо в Китаї та Південно-Східній Азії, призвело до появи нових конкурентів у секторах, де

Японія вже давно досягла успіху. Це посилення конкуренції призвело до зниження реального ефективного обмінного курсу ієни, що вплинуло на умови торгівлі Японії та на її експортну стратегію. Незважаючи на ці виклики, Сполучені Штати залишаються одним з найважливіших торговельних партнерів Японії, а двосторонні угоди, такі як Американсько-японська торговельна угода (USJTA) від 2020 року, відіграють життєво важливу роль у підтримці міцних торговельних зв'язків. Угода знизила тарифи на сільськогосподарську продукцію та промислові товари, сприяючи більш збалансованим торговельним відносинам і наголошуючи на співпраці в нових секторах, таких як цифрова торгівля [49].

Зрушення на ринку праці також відображали тиск глобалізації. В Японії зайнятість неухильно переходила з виробничих секторів до секторів, орієнтованих на надання послуг, і ця тенденція посилювалася зростанням глобальної конкуренції та аутсорсингом виробництва в регіони з нижчими витратами. Ці зрушення супроводжувалися збільшенням різниці в оплаті праці між галузями, що створювало нові соціально-економічні виклики. Аналогічно, у Сполучених Штатах занепокоєння втратою робочих місць в обробній промисловості спричинило широкі дебати про наслідки глобалізації, особливо в регіонах, які значною мірою залежать від робочих місць у промисловості. Ці спільні проблеми на ринку праці підкреслили необхідність скоординованих економічних стратегій для подолання складнощів глобалізації [21].

Водночас, глобалізація спричинила дефляційні процеси, які були особливо помітними в Японії. Зростання проникнення імпорту та конкурентне ціноутворення на світовому ринку призвели до зниження внутрішніх цін, що посилювало дефляційні виклики, які постали перед Японією. Японські компанії адаптувалися, зосередившись на підтримці прибутковості за рахунок заходів зі скорочення витрат, таких як зменшення заробітної плати та оптимізація ланцюгів постачання. На противагу цьому, Сполучені Штати зазнали інфляційного тиску, пов'язаного з коливаннями цін на енергоносії та змінами у споживчому попиті, що свідчить про різну реакцію економіки на вплив глобалізації на цінову динаміку [50]. Роки, що минули після фінансової кризи 2008 року, підкреслили вразливість обох економік у глобалізованій системі. Японія та США тісно співпрацювали в рамках міжнародних організацій, таких як G20, щоб стабілізувати фінансові ринки та пом'якшити економічні наслідки кризи. У цей період також посилювався акцент на лібералізації торгівлі, і Японія взяла на себе провідну роль у просуванні Всеосяжної та прогресивної угоди про

Транстихоокеанське партнерство (ВПТТП) після виходу США з ТТП у 2017 році. Ці зусилля відображають еволюційний характер їхніх економічних відносин, де співпраця залишається вирішальною, незважаючи на зміни у світовій торговельній політиці та регіональну динаміку [54].

Японські компанії зберегли значну інвестиційну присутність у Сполучених Штатах, особливо у виробничих секторах, таких як автомобілебудування та електроніка. У цей період спостерігалось продовження попередніх тенденцій, коли такі компанії, як Toyota і Honda, розширювали свої виробничі потужності в США, щоб задовольнити місцевий попит і врахувати торговельні міркування [15]. Ці інвестиції були не лише стратегічною відповіддю на конкурентний тиск, але й прикладом здатності Японії використовувати свої технологічні та виробничі переваги на ключовому ринку [19]. Паралельно американські фірми збільшили свої частки в Японії, зосередившись на високоприбуткових секторах, таких як фармацевтика, фінанси і телекомунікації, отримуючи вигоду від регуляторних реформ і лібералізації ринку [20]. У той час як Японія поглиблювала свої економічні зв'язки у Східній Азії протягом цього періоду, її операції з капіталом зі Сполученими Штатами демонстрували іншу динаміку. Після світової фінансової кризи потік прямих іноземних інвестицій між двома країнами залишався значним [57]. Криза підкреслила взаємопов'язаність світових фінансових систем, і Японія та США вжили скоординованих заходів для стабілізації ринків. В Японії низькі внутрішні відсоткові ставки продовжували приваблювати іноземних інвесторів на її фондові ринки. До 2010 року іноземні інвестори володіли понад 26% акцій на Токійській фондовій біржі, що є значним зростанням у порівнянні з попередніми десятиліттями. Однак іноземна участь на ринку державних облігацій Японії залишалася порівняно обмеженою, що ілюструє відмінності у структурі та пріоритетах фінансових ринків США та Японії.

Фінансова лібералізація в Японії, яка поступово прогресувала з 1980-х років, отримала подальший розвиток на початку 2000-х років під час реформ прем'єр-міністра Коїдзумі. Ці зміни, включаючи дерегуляцію поштових заощаджень і реформи корпоративного управління, створили нові можливості для міжнародного капіталу, особливо зі Сполучених Штатів [24]. Однак проблеми залишилися. Японські домогосподарства здебільшого зберігали консервативні інвестиційні звички, надаючи перевагу низькоризиковим варіантам, таким як банківські депозити. Це обмежувало динамізм ринків капіталу і, відповідно, ширшу глобалізацію фінансової системи Японії.

Незважаючи на ці обмеження, глобалізація призвела до помітних досягнень в інтеграції американсько-японських фінансових відносин. Американські інвестиційні банки відіграли ключову роль у формуванні японських ринків капіталу, а японські фірми розширили свої портфелі за кордоном, часто з метою довгострокових інвестицій в американську промисловість [17]. До середини 2010-х років японські компанії стали значними гравцями у фінансовому секторі США, особливо в таких сферах, як управління активами та страхування, що відображає стратегічні зусилля з диверсифікації [40].

Торговельні відносини між Сполученими Штатами та Японією також розвивалися у відповідь на глобалізацію. Хоча загальна відкритість торгівлі Японії залишалася стабільною, двостороння торгівля зазнала змін, зумовлених новими угодами та новими глобальними тенденціями. Американсько-японська торговельна угода 2020 року стала ключовим моментом, знизивши тарифи та підтвердивши прихильність обох країн до лібералізації торгівлі на тлі зростаючого глобального протекціонізму. Угода висвітлила ключові сектори, що становлять взаємний інтерес, включаючи сільське господарство та цифрову торгівлю, і стала свідченням адаптивності їхнього економічного партнерства [56].

Завдяки цим подіям взаємозв'язок між внутрішніми економічними умовами Японії та її зовнішніми зв'язками зі Сполученими Штатами ставав дедалі очевиднішим. Тривалий період низьких темпів зростання та дефляції в Японії створив певні проблеми, але міцні торговельні та інвестиційні зв'язки зі Сполученими Штатами забезпечили стабільність. І навпаки, американські фірми і політики цінували роль Японії як надійного партнера в епоху зміни глобальної динаміки сили [56].

В Японії почали матеріалізуватися наслідки довготривалих зусиль з дерегуляції, що призвело до зростання активності в таких секторах, як фінанси, фармацевтика і телекомунікації. У цих галузях, які раніше були обмежені національними гравцями, зростала участь американських фірм, які скористалися можливостями, створеними лібералізацією ринку. До 2005 року іноземні інвестори володіли майже 30% японських акцій, що знаменувало собою значний зсув у фінансовій відкритості Японії порівняно з попередніми десятиліттями. Однак іноземна участь на ринку державних облігацій Японії залишалася скромною, стримувана стабільно низькою дохідністю, тоді як американські облігації продовжували залучати значний іноземний капітал завдяки своїй вищій дохідності [42].

Незважаючи на ці успіхи, ширші фінансові та капітальні операції Японії відставали від досягнень Сполучених Штатів. У цей період американські ринки пережили сплеск фінансової глобалізації, спричинений потужними інвестиціями в цінні папери та інноваційними фінансовими продуктами. Натомість низькі внутрішні відсоткові ставки в Японії, спричинені тривалою економічною стагнацією та дефляцією, обмежували її здатність генерувати високі прибутки від інвестицій, деномінованих в ієнах. Ця розбіжність підкреслила виклики, з якими зіткнулася Японія, намагаючись відповідати фінансовому динамізму Сполучених Штатів та інших розвинених країн [42].

Стабільність торговельної відкритості Японії в період 2000-2024 років також відображала інший темп глобалізації порівняно з Європою та Північною Америкою. Хоча торговельні угоди, такі як Американсько-японська торговельна угода (USJTA) 2020 року, допомогли зберегти міцні двосторонні торговельні зв'язки, інтеграція Японії у світову торговельну систему демонструвала менший динамізм порівняно з регіонами, які вжили сміливих заходів для посилення торговельної відкритості, таких як Маастрихтський договір ЄС [49]. Тим не менш, Японія залишалася критично важливим торговельним партнером для США, постачаючи сучасне обладнання, автомобілі та наукомістку продукцію. Натомість Сполучені Штати експортували до Японії сільськогосподарські товари, енергоресурси та фінансові послуги, підтримуючи збалансовані торговельні відносини, що розвиваються [49].

Світова фінансова криза стала поворотним моментом у фінансовій взаємодії США та Японії. Обидві країни зіткнулися зі значними економічними потрясіннями, але відреагували на них скоординованими заходами для стабілізації своїх ринків і відновлення зростання. В Японії було прискорено реформи для залучення іноземного капіталу, включаючи послаблення обмежень на операції з іноземною валютою. До 2015 року Японія стала важливим центром міжнародних інвестицій в акціонерний капітал, причому американські фірми лідирували в таких стратегічних секторах, як технології та страхування. Однак криза також виявила вразливі місця Японії, зокрема її залежність від низького внутрішнього попиту та фінансової системи, на яку значною мірою впливає державна політика [57]. Ключова відмінність у глобалізаційних траєкторіях Японії та США в цей період полягала в їхніх підходах до фінансової відкритості. У той час як Японія досягла поступового прогресу в залученні іноземного капіталу та лібералізації своєї фінансової системи, Сполучені Штати залишалися

світовим лідером у сфері фінансових інновацій та потоків капіталу. Ця диспропорція відображає структурні виклики, з якими зіткнулася Японія, включаючи старіння населення, консервативну поведінку домогосподарств щодо заощаджень та довготривалий вплив краху «бульбашки» активів у 1990-х роках. Подолання цих бар'єрів вимагало постійних зусиль, спрямованих на підвищення продуктивності та стимулювання прийняття ризиків в економіці Японії [15].

У період з 2000 по 2024 рік взаємодія торговельної та фінансової відкритості між Японією та США підкреслила складність їхнього економічного партнерства. Хоча Японія намагалася відповідати масштабам американської фінансової глобалізації, її стратегічні інвестиції в США та стійкі торговельні зв'язки продемонстрували стійкість і адаптивність. Ці події підкреслили взаємну вигоду їхніх відносин, водночас виявивши поточні виклики інтеграції у все більш взаємопов'язану глобальну економіку. З розвитком глобалізації Японія і США продовжували покладатися одна на одну, щоб орієнтуватися в мінливих економічних ландшафтах і зберігати свою роль ключових гравців у світовій системі [53].

Порівнюючи глобалізаційні траєкторії Японії та США з 2000 року, стає очевидним, що темпи та масштаби їхньої інтеграції у світові ринки суттєво відрізнялися. У той час як Сполучені Штати використовували своє становище глобального фінансового та технологічного центру для розширення торговельних та інвестиційних мереж, Японія зіткнулася зі структурними проблемами, які обмежили її можливості повною мірою скористатися перевагами глобалізації. Ці диспропорції підкреслюють як сильні, так і вразливі сторони американсько-японських економічних відносин у цей період [14].

Тривала економічна стагнація в Японії, що тривала після краху «бульбашки» активів у 1990-х роках, продовжувала впливати на її здатність досягти глибшої глобальної інтеграції на початку 2000-х років. Хоча країна здійснила значні структурні реформи під керівництвом таких лідерів, як Дзюнітіро Коїдзумі, темпи відновлення залишалися повільними. До середини 2010-х років попит приватного сектору вперше за багато десятиліть став рушієм зростання, що свідчило про відхід від значної залежності від державних видатків. Однак цей перехід не повністю вирішив системні проблеми, що обмежують конкурентоспроможність Японії на світових ринках, такі як стагнація заробітної плати, дефляційний тиск та необхідність подальших реформ на ринку праці [2].

На противагу цьому, у Сполучених Штатах протягом того ж періоду спостерігалось стійке зростання відкритості торгівлі та фінансової глобалізації. Розширення технологічного сектору, підтримане потужною науково-дослідницькою діяльністю, позиціонувало США як лідера в експорті товарів і послуг високої вартості. Для Японії участь у глобальних ланцюгах доданої вартості в цю епоху часто підкреслювала «відсталу участь», коли зростання продуктивності відбувалося завдяки ефективному використанню імпортованих матеріалів в експорті. Такий підхід підкреслював залежність Японії від глобальних постачальників економічно ефективних ресурсів, навіть коли вона зіткнулася зі зниженням конкурентоспроможності на деяких ключових експортних ринках [17].

Всеосяжна і прогресивна угода про Транстихоокеанське партнерство (ВУТПП), яку Японія очолила після виходу Сполучених Штатів з початкового ТТП у 2017 році, стала важливим кроком у зусиллях Японії, спрямованих на підтримку своєї участі у світовій торгівлі. Ця угода підкреслила прихильність Японії до лібералізації торгівлі, навіть коли світова економіка зіткнулася зі зростанням протекціоністських настроїв. Що стосується Сполучених Штатів, то двосторонні угоди, такі як Американсько-японська торговельна угода (USJTA) від 2020 року, підтвердили їхню готовність підтримувати міцні торговельні зв'язки з Японією, зосереджуючись на таких критично важливих секторах, як сільське господарство, промислові товари та цифрова торгівля [36].

Вплив глобалізації на внутрішні економічні структури також був очевидним в обох країнах. В Японії прискорився перехід від виробничої до невиробничої зайнятості, що призвело до збільшення різниці в оплаті праці між секторами. Тим часом у Сполучених Штатах офшоризація виробничих робочих місць і зростання галузей, орієнтованих на надання послуг, спричинили подібні економічні зміни, що викликало дискусії про вплив глобалізації на нерівність доходів і регіональні економічні відмінності [2].

Дефляційні наслідки глобалізації були особливо гострими в Японії, де зростаюче проникнення імпорту та зменшення цінової націнки чинили постійний тиск на внутрішні ціни. Японські компанії адаптувалися шляхом скорочення витрат, часто за рахунок зменшення заробітної плати та підвищення операційної ефективності. У Сполучених Штатах інфляційний ландшафт формувався під впливом коливань цін на енергоносії та споживчого попиту, що призвело до контрастного економічного досвіду. Незважаючи на ці відмінності, обидві країни визнали необхідність

скоординованих стратегій для усунення вразливостей у глобальних ланцюгах доданої вартості, особливо після перебоїв у ланцюгах поставок, спричинених пандемією COVID-19 на початку 2020-х років [2].

Нещодавні зміни у вимірюванні впливу глобалізації, такі як показник участі у глобальних ланцюгах доданої вартості (GVC), ще більше висвітлили взаємодоповнюючі ролі Японії та Сполучених Штатів у світовій торгівлі. У той час як Сполучені Штати досягли успіху в розширенні участі - завдяки інтелектуальній власності та експорту товарів високої вартості - внесок Японії ґрунтувався на оптимізації імпортованих компонентів. Така динаміка посилила взаємозалежність їхніх економік, навіть незважаючи на те, що вони долають різні виклики [3].

Висновки до розділу I

Методологічні засади дослідження економічних відносин між США та Японією у XXI столітті демонструють складність та багато вимірність цих взаємодій, які формуються під впливом глобалізаційних процесів. Різноманітні теоретичні підходи, розглянуті в цьому розділі, дозволяють більш комплексно оцінити динаміку цих відносин.

По-перше, інтеграція класичних і сучасних економічних теорій показала, що традиційні моделі торгівлі, засновані на порівняльних перевагах, мають обмежену ефективність у сучасних умовах. Зростання ролі технологій, асиметрії економічної сили та регіональних альянсів у світовій економіці вимагають переосмислення стандартних теоретичних парадигм. Меркантилізм та економічний націоналізм, які набувають актуальності в сучасному світі, вказують на те, що економічна політика все більше зосереджується на захисті національних інтересів, особливо в світлі конкуренції з такими державами, як Китай.

По-друге, аналіз стратегічних інтересів США та Японії свідчить про зростаюче значення Індо-Тихоокеанського регіону як ключового майданчика для геополітичної взаємодії та суперництва. Відносини між цими країнами виходять далеко за межі суто економічного партнерства. Це підтверджує, що економічні відносини нерозривно пов'язані з ширшими політичними та стратегічними процесами.

По-третє, дослідження джерельної бази показало, що економічні відносини між Японією та США стали полем для прояву впливу зовнішніх чинників, таких як піднесення Китаю та глобалізація фінансових ринків.

Складність цих відносин вимагає міждисциплінарного підходу, який інтегрує економічні, політичні та культурні аспекти.

Таким чином, у Розділі I обґрунтовується, що вивчення економічних відносин між Сполученими Штатами та Японією є критично важливим для розуміння глобальної економічної динаміки у двадцять першому столітті. При цьому різні підходи до аналізу цих відносин, включаючи лібералізм, реалізм і конструктивізм, дозволяють оцінити взаємодію з точки зору як переваг, так і викликів, пов'язаних з конкуренцією за економічне і політичне лідерство.

РОЗДІЛ II

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЯПОНІЇ ТА США

2.1. Економічні угоди між Японією та США

За останні роки роль і сфера застосування міжнародних торговельних угод зазнали глибоких трансформацій. Колись ці угоди були покликані передусім сприяти переміщенню товарів через кордони, тепер вони слугують подвійним цілям: вони є інструментами інтегрованого економічного регулювання на наднаціональному рівні та стратегічними інструментами у складній мережі міжнародних відносин в умовах дедалі більш взаємопов'язаного глобального економічного порядку. Цей зсув особливо очевидний на прикладі Транстихоокеанського партнерства (ТТП) - знакової торговельної угоди, яка ілюструє динаміку розвитку тристоронніх відносин між Японією, США та Китаєм. Вона також підкреслює зростаючу конкуренцію за домінування над мовою і рамками наднаціонального економічного регулювання [50].

Рішення Японії взяти участь у переговорах про створення ТТП під проводом США, одночасно прагнучи укласти Угоду про вільну торгівлю з Китаєм і Кореєю, є поворотним моментом у її торговельній політиці. Це рішення є символічним для ширшої стратегічної рекалібровки, яку Японія здійснює у відповідь на зміну глобальних економічних та геополітичних течій. Цей крок підкреслює зусилля Японії, спрямовані на захист своїх економічних інтересів, одночасно враховуючи конкуруючі вимоги двох найбільших торговельних партнерів - Сполучених Штатів і Китаю. Вивчаючи генезис ТТП - від його зародження як скромної ініціативи Брунею, Чилі, Нової Зеландії та Сінгапуру з метою сприяння регіональній інтеграції до перетворення на потужну структуру, спрямовану на реформування торговельних відносин у Тихоокеанському регіоні, - можна краще зрозуміти ставки для Японії, Сполучених Штатів і Китаю в цій угоді [49].

Для Японії ТТП пропонує унікальну можливість збалансувати кілька імперативів. З одного боку, вона дозволяє Токію глибше вбудувати себе в багатосторонні рамки, які пропонують певний захист для його значних інвестицій в Китай. З іншого боку, угода дає Японії можливість впливати на розвиток правил глобальної торгівлі, використовуючи свою участь як

платформу для забезпечення відображення своїх інтересів у ширшій архітектурі міжнародного економічного управління. Ця подвійна мета відображає все більш складні торговельні стратегії, які Японія повинна прийняти, щоб залишатися актуальною в світі, що швидко глобалізується [36].

Сполучені Штати, зі свого боку, розглядають ТТП як важливий механізм для просування власних стратегічних та економічних пріоритетів. ТТП дозволяє Вашингтону створити альтернативу Світовій організації торгівлі (СОТ), оминаючи глухий кут, який часто асоціюється з цією організацією. Створюючи паралельну структуру, яка відображає інтереси американського уряду, ТТП посилює американський вплив на правила, що регулюють світову торгівлю. Вона також слугує оплотом проти зростаючого економічного впливу Китаю, позиціонуючи Сполучені Штати як лідера торговельного блоку, який виключає і, до певної міри, стримує Пекін [11].

За задумом, угода створює додатковий рівень економічного та регуляторного стримування, спрямований на обмеження впливу Китаю в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Виключення Китаю з ТТП підкреслює намір протидіяти розширенню його державно-капіталістичної моделі. Це особливо важливо у світлі зусиль Китаю зі створення власних регіональних економічних структур, таких як Ініціатива «Один пояс, один шлях» та Регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP). Наголос ТТП на високих стандартах лібералізації торгівлі, захисту інтелектуальної власності, трудового та екологічного законодавства різко контрастує з більш державоцентричним підходом Китаю до економічного управління [56].

Ширші наслідки ТТП виходять за рамки цих безпосередніх стратегічних проблем. Угода представляє наступне покоління багатосторонніх торговельних угод, які змінюють глобальне економічне управління. Ці угоди дедалі більше слугують ареною для інтернаціоналізації нормотворчості, зменшуючи традиційний суверенітет національних держав. Для Японії ця реальність є особливо важливою, оскільки вона опинилася між розбіжними інтересами своїх ключових союзників і торговельних партнерів. ТТП підкреслює залежність Японії від багатосторонності та міжнародних рамок для захисту своїх інтересів у глобальному ландшафті, який часто характеризується інтенсивною конкуренцією та суперечливими пріоритетами [20].

Оскільки ТТП стає наріжним каменем торговельної політики 21-го століття, воно підкреслює зменшення ролі державного регулювання

економіки та зростання значення наднаціональних угод. Японія, розташована на перетині інтересів США та Китаю, стикається з подвійним викликом: зберегти свою політичну автономію і водночас залишатися активним учасником процесу інтернаціоналізації торговельних правил. Це делікатне балансування відображає ширшу напруженість, притаманну глобалізованій економіці, де динаміка влади та впливу постійно змінюється [24].

Тому участь Японії в ТТП - це не лише економічні вигоди, але й забезпечення місця за столом переговорів щодо формування майбутнього управління глобальною торгівлею. Оскільки міжнародні угоди, подібні до ТТП, продовжують розвиватися, вони відіграватимуть визначальну роль у визначенні контурів економічного регулювання та геополітичної розстановки сил у найближчі десятиліття. Для Японії ставки високі; її здатність орієнтуватися на цій складній місцевості визначатиме не лише її економічне процвітання, але й її позицію як ключового гравця в Азійсько-Тихоокеанському регіоні та за його межами.

Здатність Японії самостійно керувати своїми торговельними відносинами стає все більш обмеженою, оскільки міжнародні торговельні угоди перетворюються на інструменти наднаціонального управління. Якщо раніше ці угоди обмежувалися спрощенням транскордонного руху товарів, то тепер вони стали центральним елементом економічного регулювання та глобальної геополітики. Цю трансформацію яскраво ілюструє Транстихоокеанське партнерство (ТТП) - знакова торговельна угода, яка охоплює складні тристоронні відносини між Японією, Сполученими Штатами та Китаєм, а також конкуренцію за формування рамок, що визначають глобальний економічний порядок. Для Японії ТТП є критично важливим рішенням приєднатися до очолюваної США ініціативи і водночас укласти угоди про вільну торгівлю з Китаєм і Кореєю. Ця подвійна стратегія підкреслює спроби Японії збалансувати свої економічні інтереси з геополітичними імперативами, представляючи новий вимір у торговельних відносинах з далекосяжними наслідками [32].

Сіндзо Абе, колишній прем'єр-міністр Японії, сформулював стратегічні цілі Японії під час виступу в Центрі стратегічних і міжнародних досліджень (CSIS) у 2013 році. Абе наголосив на трьох основних цілях ролі Японії в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: 1) захист правил торгівлі, 2) інвестицій, інтелектуальної власності, 3) праці та навколишнього середовища; 4) захист глобальних спільних ресурсів, таких як морські простори; 5) і поглиблення партнерства з демократіями-однодумцями, такими як Сполучені Штати,

Корея та Австралія. Ці цілі відображають ширшу стратегію, спрямовану на посилення впливу Японії через управління, засноване на правилах, колективну безпеку та посилення регіональних альянсів. Бачення Абе було підтверджено міністром закордонних справ Фуміо Кісида, який окреслив зобов'язання Японії щодо зміцнення японсько-американського альянсу та поглиблення зв'язків із сусідніми країнами. Ці принципи підкреслюють визнання Японією ТТП як платформи для утвердження свого лідерства в управлінні глобальною торгівлею, одночасно зменшуючи свою залежність від конкуруючих впливів Сполучених Штатів і Китаю [45].

Генезис ТТП дає уявлення про його стратегічну важливість. Спочатку задумана Брунеєм, Чилі, Новою Зеландією та Сінгапуром як регіональна ініціатива вільної торгівлі, ТТП перетворилася на всеосяжну структуру, спрямовану на сприяння економічній інтеграції в Тихоокеанському регіоні, при цьому стратегічно виключаючи Китай. Для Японії приєднання до ТТП було прорахованим кроком, спрямованим на захист її значних інвестицій у Китаї та одночасне використання її участі у формуванні правил глобальної торгівлі. Угода надає Японії механізм для пом'якшення ризиків економічної надмірної залежності від Китаю та утвердження свого впливу в економічній архітектурі Азійсько-Тихоокеанського регіону, що розвивається [49].

Сполучені Штати розглядають ТТП як важливий інструмент для просування своїх управлінських інтересів та створення альтернативної до Світової організації торгівлі (СОТ) платформи для реалізації свого торговельного порядку денного. Залучаючи ключових регіональних гравців, таких як Японія, США прагнуть створити структуру, яка не лише розширює доступ до ринків, але й встановлює нові стандарти світової торгівлі у 21-му столітті [36]. Для Китаю, однак, ТТП є формою стримування, яка має на меті обмежити вплив його моделі державного капіталізму та обмежити його зростаючу економічну владу. Таким чином, ТТП уособлює стратегічне змагання за домінування над регуляторною мовою і структурами, які регулюватимуть глобальну економічну взаємодію в майбутньому [4]. Всеохоплююча сфера дії та цілі ТТП ілюструють його значення як трансформаційної торговельної угоди [36]. Її цілі включають розширення експортних ринків, сприяння регіональній економічній інтеграції та підвищення конкурентоспроможності країн-учасниць. Для досягнення цих цілей ТТП наголошує на усуненні тарифів, узгодженості регулювання та сприянні розвитку ланцюгів поставок. Вона також прагне сприяти розвитку нових технологій, включаючи цифрові та зелені технології, позиціонуючи себе як «живу угоду», здатну розвиватися разом з динамічною глобальною

економікою. Ці особливості роблять ТТП знаковою ініціативою, яка переосмислює роль торговельних угод у глобальному управлінні [56].

Рішення Японії приєднатися до ТТП підкреслює її стратегічні розрахунки в контексті регіональної та глобальної геополітики. Приєднавшись до Сполучених Штатів та інших демократичних країн, Японія прагне зміцнити свою позицію провідного просування врядування, заснованого на правилах, в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Прем'єр-міністр Абе назвав ТТП «останнім шансом» Японії зберегти свій статус економічної потуги і формувати майбутнє регіону. Таке відчуття нагальності відображає визнання Японією ризиків економічної маргіналізації у все більш інтегрованій світовій економіці [42]. Твердження Абе про те, що «Японія повинна залишатися в центрі Азійсько-Тихоокеанського століття», підкреслює стратегічну важливість ТТП у ширшому економічному та геополітичному порядку денному Японії [45].

Критики ТТП, однак, висловлюють занепокоєння щодо його наслідків для державного суверенітету і прозорості. Угоду критикували за те, що вона переносить нормотворчі повноваження від національних урядів до міжнародних структур, послаблюючи підзвітність урядів перед своїми громадянами. Ця ерозія суверенітету стала об'єднуючим фактором для опозиції до ТТП, особливо в Сполучених Штатах та інших країнах-учасниках. Критики стверджують, що угода віддає перевагу корпоративним інтересам і не містить адекватних механізмів залучення зацікавлених сторін. Обмежена прозорість переговорного процесу щодо ТТП ще більше підживлює скептицизм щодо його потенційного впливу на демократичне врядування [17].

Незважаючи на цю критику, Японія визначила ТТП як важливий компонент своєї економічної та геополітичної стратегії. Виконуючий обов'язки торгового представника США привітав рішення Японії приєднатися до ТТП, підкресливши роль угоди у просуванні високих стандартів у сфері торгівлі та економічного управління. Для Сполучених Штатів участь Японії підвищує стратегічну цінність ТТП як платформи для зміцнення свого лідерства в Азійсько-Тихоокеанському регіоні та протидії впливу Китаю. Інтегруючись у ТТП, Японія не лише забезпечує собі доступ до життєво важливих ринків, але й зміцнює свої позиції як ключового гравця у формуванні правил глобальної торгівлі [43].

ТТП підкреслює еволюцію ролі торговельних угод як інструментів глобального управління. Вона відображає перехід від державного

регулювання економіки до наднаціональної норм творчості та підкреслює стратегічну взаємодію між економічною інтеграцією та геополітичною конкуренцією. Для Японії ТТП - це не просто торговельна угода, а стратегічний інструмент для навігації в складній динаміці Азійсько-Тихоокеанського регіону. Оскільки глобальний економічний ландшафт продовжує розвиватися, здатність Японії використовувати свою участь у таких угодах, як ТТП, матиме вирішальне значення для забезпечення її економічного процвітання та геополітичної значущості. Позиціонуючи себе в центрі нового глобального економічного порядку, Японія прагне утвердити свій вплив і захистити свої інтереси у світі, що швидко змінюється [36].

Еволюція японсько-американських економічних відносин позначена низкою важливих угод, які переосмислили двостороннє партнерство протягом десятиліть. Ці угоди заклали основу для економічного співробітництва, лібералізації торгівлі та стратегічного узгодження між двома країнами, підкресливши їхню взаємну залежність у глобальному економічному порядку [14].

Однією з перших віх японсько-американських економічних відносин став Договір про дружбу, торгівлю і мореплавство, підписаний у 1953 році. Ця угода відіграла ключову роль у нормалізації економічних зв'язків після Другої світової війни та інтеграції Японії в ліберальний міжнародний порядок під керівництвом США. Забезпечуючи взаємний доступ до ринків та інвестиційних можливостей, договір заклав основу для післявоєнного відновлення Японії та її становлення як глобальної економічної потуги. Для Сполучених Штатів договір допоміг отримати ключового союзника в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, балансуючи проти поширення комунізму під час холодної війни [49].

У наступні десятиліття двосторонні торговельні угоди вирішували нові виклики та можливості в американсько-японських відносинах. 1980-ті та 1990-ті роки були позначені переговорами щодо врегулювання торговельного дисбалансу, оскільки експортно-орієнтована економіка Японії призвела до значного позитивного сальдо у торгівлі зі Сполученими Штатами. Такі угоди, як Ініціатива щодо структурних перешкод (SII) у 1989 році, мали на меті вирішити структурні проблеми японської економіки, включаючи бар'єри для імпорту та інвестицій [34 с. 2]. Хоча ці угоди відображали напруженість в економічних відносинах, вони також підкреслювали готовність обох країн до діалогу та пошуку взаємовигідних рішень [26].

Цифрова епоха принесла нові виміри в американсько-японське економічне співробітництво. Японсько-американська угода про нове економічне партнерство, підписана в 1990-х роках, наголошувала на інноваціях, високих технологіях та глобальній конкурентоспроможності обох економік. Ця програма сприяла створенню спільних підприємств та обміну технологіями, особливо в таких галузях, як напівпровідники, автомобілі та телекомунікації. Вона також заклала основу для постійної співпраці в нових галузях, включаючи штучний інтелект, робототехніку і «зелену» енергетику [5].

Нещодавно підписана у 2019 році Угода про цифрову торгівлю між Японією та США стала важливою віхою у двосторонніх відносинах у сфері цифрової економіки. Ця угода встановлює високі стандарти управління даними, забороняє вимоги щодо локалізації даних та забезпечує вільний потік інформації через кордони. Узгоджуючи зі Сполученими Штатами норми цифрової торгівлі, Японія не лише зміцнює свої економічні зв'язки зі своїм найбільшим торговельним партнером, а й позиціонує себе як ключового гравця у формуванні глобальної цифрової політики [44].

Іншим важливим елементом американсько-японських економічних відносин є їхня співпраця в рамках більш широких багатосторонніх структур. Хоча Сполучені Штати вийшли з початкового Транстихоокеанського партнерства (ТТП) у 2017 році, лідерство Японії в перетворенні угоди на Всеосяжну та прогресивну угоду про Транстихоокеанське партнерство (ВУТПП) підкреслило її відданість підтримці відкритого, заснованого на правилах торговельного порядку. Для Японії ця угода означала не лише економічну лібералізацію; вона також слугувала платформою для підтримки партнерства зі Сполученими Штатами та протидії зростаючому економічному впливу Китаю в регіоні [36].

Американсько-японська торговельна угода (USJTA), укладена у 2019 році, ще більше демонструє поглиблення економічних зв'язків. Ця угода зосереджена на зниженні тарифів на сільськогосподарську продукцію та промислові товари з одночасним усуненням цифрових торговельних бар'єрів. Для Японії Угода про вільну торгівлю між Японією та США підтвердила її відповідність економічним пріоритетам США, а для Сполучених Штатів - забезпечила вкрай необхідний доступ до ринку для американських фермерів та виробників. Незважаючи на обмежений обсяг порівняно з ширшими угодами про вільну торгівлю, USJTA відображає прагматичний підхід обох країн до адаптації до мінливих політичних та економічних реалій [50].

Автомобільна промисловість, яка є постійним предметом переговорів в американсько-японських торговельних відносинах, ілюструє складність їхнього економічного партнерства. Починаючи з добровільних експортних обмежень (ДОВ) 1980-х років і до нещодавніх положень Угоди про вільну торгівлю між США та Японією, торгівля автомобілями була як джерелом тертя, так і рушійною силою співробітництва [34]. У той час як Сполучені Штати прагнули захистити власну автомобільну промисловість, Японія використовувала свій технологічний досвід, щоб домінувати на світових ринках. Угоди, що стосуються цього сектору, намагалися збалансувати ці конкуруючі інтереси, сприяючи співпраці у розробці електромобілів та технологій автономного водіння.

Окрім офіційних торговельних угод, економічні відносини між Японією та Сполученими Штатами підкріплюються значними двосторонніми інвестиційними потоками. Японія є одним з найбільших іноземних інвесторів у Сполучених Штатах, японські компанії відкривають виробничі підприємства, дослідницькі центри та роздрібну торгівлю по всій країні. Ці інвестиції створюють робочі місця, стимулюють інновації та поглиблюють економічну взаємозалежність. З іншого боку, американські фірми отримують вигоду від доступу до розвиненого споживчого ринку та передової промислової бази Японії, що ще більше зміцнює двостороннє економічне партнерство [7]. На багатосторонньому рівні Сполучені Штати і Японія часто узгоджують свої позиції в рамках глобальних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ) та Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Їхні скоординовані зусилля, спрямовані на боротьбу з недобросовісною торговельною практикою, захист прав інтелектуальної власності та підтримку цілей сталого розвитку, демонструють їхню спільну відданість підтримці міжнародного економічного порядку [13]. Наприклад, Японія і США спільно працюють над реформами СОТ, спрямованими на вирішення таких проблем, як державні субсидії Китаю і примусова передача технологій [53].

Зміна безпекового середовища також вплинула на формування американсько-японських економічних угод. Економічні виміри американсько-японського альянсу поширюються на енергетичну безпеку, стійкість ланцюгів постачання і технологічну співпрацю. Нещодавні ініціативи наголошують на спільних зусиллях щодо забезпечення безпеки критично важливих матеріалів, розвитку мереж 5G та боротьби зі зміною клімату. Ці ініціативи відображають визнання того, що економічна сила є невід'ємною складовою національної безпеки, і підкреслюють стратегічну

важливість американсько-японських економічних відносин перед обличчям глобальних викликів. Ширша, всеосяжна Угода про вільну торгівлю (УВТ) між Сполученими Штатами та Японією залишається пріоритетом для багатьох членів Конгресу та зацікавлених сторін американської промисловості. Існуючі обмежені угоди, включаючи Американсько-японську торговельну угоду 2020 року (USJTA), Угоду про критичні мінерали 2023 року (СМА) та поточні дискусії в рамках Індо-Тихоокеанської економічної структури процвітання (ІРЕФ), стали важливими кроками на шляху до неї. Однак, ці домовленості також підняли критичні питання щодо їхньої довгострокової ефективності. Перед Конгресом стоїть завдання визначити свою роль у формуванні та затвердженні цих угод, особливо з огляду на те, що деякі з них були укладені в обхід традиційних законодавчих процедур [23].

Ефективність торговельних угод 2020 року у підвищенні конкурентоспроможності американських компаній в Японії залишається предметом аналізу. Хоча угоди знизили деякі тарифи та вирішили конкретні питання, такі як цифрова торгівля, інші давні бар'єри на японському ринку продовжують перешкоджати доступу американських компаній. До них належать нетарифні бар'єри та регуляторні практики, які деякі зацікавлені сторони сприймають як непропорційно сприятливі для японських галузей.[56] Крім того, відкладення переговорів про всеосяжну ЗВТ призвело до занепокоєння, що економічні інтереси США в Японії можуть бути підірвані, особливо в той час, коли Японія розвиває своє економічне партнерство з іншими країнами в рамках таких угод, як Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (СРТПП) і Регіональне всеосяжне економічне партнерство (РСЕР) [8].

ІРЕФ, з його акцентом на торгівлі, ланцюгах поставок, чистій енергетиці та чесній економічній практиці, представляє ще один шлях для посилення американсько-японського економічного співробітництва. Однак відсутність у ній механізмів зниження тарифів та інших положень щодо доступу до ринків викликає сумніви щодо її потенціалу для повного вирішення двосторонніх торговельних проблем [13]. Оскільки цифрова торгівля стає все більш центральною у світовій торгівлі, здатність ІРЕФ розвивати Угоду про цифрову торгівлю між США та Японією матиме вирішальне значення. Однак нещодавні паузи в обговоренні питань цифрової торгівлі в рамках ІРЕФ підкреслюють складність узгодження інтересів різних зацікавлених сторін як у США, так і серед партнерів ІРЕФ. Ефективність торговельних угод 2020 року у підвищенні конкурентоспроможності

американських компаній в Японії залишається предметом аналізу. Хоча угоди знизили деякі тарифи та вирішили конкретні питання, такі як цифрова торгівля, інші давні бар'єри на японському ринку продовжують перешкоджати доступу американських компаній. До них належать нетарифні бар'єри та регуляторні практики, які деякі зацікавлені сторони сприймають як непропорційно сприятливі для японських галузей. Крім того, відкладення переговорів про всеосяжну ЗВТ призвело до занепокоєння, що економічні інтереси США в Японії можуть бути підірвані, особливо в той час, коли Японія розвиває своє економічне партнерство з іншими країнами в рамках таких угод, як Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (СРТПР) і Регіональне всеосяжне економічне партнерство (RCEP) [8].

Погляд Японії на ІРЕФ також формується під впливом її ширшої торговельної стратегії, яка включає активну участь у регіональних угодах високого рівня, таких як СРТПР та RCEP. Ці ініціативи позиціонують Японію як ключового гравця у встановленні правил регіональної торгівлі, часто таким чином, що відображає її інтереси та пріоритети. Відсутність Сполучених Штатів у цих угодах не залишилася непоміченою, і Японія та інші зацікавлені сторони закликають США переглянути свою позицію щодо приєднання до ТПТПП [7].

2.2 Законодавча база торговельних відносин між Японією та США

Торговельне законодавство Сполучених Штатів та Японії відображає відмінні пріоритети та економічні ландшафти двох країн, але також має ключові спільні риси, які підкреслюють їхню прихильність до створення надійного та регульованого торговельного середовища. У своїй основі торговельне законодавство Сполучених Штатів базується на кількох фундаментальних стовпах: тарифному та митному регулюванні, законах про засоби захисту торгівлі, положеннях про національну безпеку та імпорتنі надбавки, а також механізмах експортного контролю. Серед них закони про засоби торговельного захисту та положення про національну безпеку виділяються як особливо важливі для розуміння законодавчої бази, що лежить в основі американсько-японських торговельних відносин [52].

Закони про торговельний захист у США поділяються на закони про недобросовісну та добросовісну торгівлю. Закони про недобросовісну торгівлю включають положення про антидемпінгові та компенсаційні мита, викладені в Законі про торгівлю 1974 року, з подальшими змінами, внесеними Законом про торгівлю і тарифи 1984 року. Ці заходи надають

інструменти для боротьби з іноземним демпінгом або субсидіями, які завдають шкоди вітчизняній промисловості. Розділ 301 Закону про торгівлю, спрямований проти недобросовісної торговельної практики, та розділ 337 Закону про тарифи від 1930 року, що стосується порушень прав інтелектуальної власності, ще більше зміцнюють основу для захисту американської промисловості від міжнародної торговельної практики, яка вважається шкідливою. Закони про справедливу торгівлю, навпаки, включають такі механізми, як розділ 201 Закону про торгівлю 1974 року, який пропонує «застереження про втечу», що дозволяє уряду запроваджувати гарантії для захисту вітчизняної промисловості від різкого зростання імпорту [41]. Японія також розробила торгове законодавство, яке вирішує подібні проблеми, хоча і з помітними відмінностями. Закон про мито і тарифи слугує основною правовою базою для вирішення питань антидемпінгових і компенсаційних мит. Хоча історично ці положення недостатньо використовуються, очікується, що вони відіграватимуть більш помітну роль, оскільки Японія орієнтується в складнощах глобальної торгівлі у 21 столітті. На відміну від Сполучених Штатів, Японія не має еквівалента Розділу 301, але вона компенсує це за допомогою механізму компенсаційних тарифів у своєму митному законодавстві, який застосовується у випадках, коли японська продукція стикається з дискримінаційним ставленням за кордоном. Крім того, законодавча база Японії містить положення про припинення імпорту іноземних товарів, які порушують національні права промислової власності, що свідчить про сильний акцент на захисті інтелектуальної власності [28].

Закон «Про валюту та контроль за зовнішньою торгівлею» [1] ще більше посилює торговельне регулювання Японії шляхом запровадження імпорتنих квот, а Закон «Про експортні та імпорتنі операції» [1] регулює затвердження торговельних угод. Надзвичайні тарифи, передбачені Законом про митну справу, пропонують ще один рівень захисту японської промисловості перед обличчям раптових економічних потрясінь. Однак, на відміну від американського законодавства, законодавча база Японії не містить чітких положень щодо захисту національної безпеки за допомогою торговельного контролю. Замість цього вважається, що загальні закони про контроль за експортом та імпортом виконують цю функцію в разі необхідності [28].

Однією з найяскравіших відмінностей між двома країнами є їхній підхід до залучення приватного сектору до регулювання торгівлі. Сполучені Штати роблять значний акцент на приватній ініціативі, дозволяючи

вітчизняним компаніям активно застосовувати закони про захист торгівлі, коли вони стикаються з конкурентним тиском з боку імпорту. Така проактивна позиція призвела до численних випадків, коли для оскарження одного й того ж імпорту одночасно використовувалися різні правові норми. У таких галузях, як електроніка, сталеливарна промисловість, автомобілебудування, текстильна промисловість та виробництво напівпровідникових мікросхем, були випадки, коли законодавство про засоби захисту торгівлі використовувалося для захисту національних інтересів. Такий багатогранний підхід підкреслює динамічний та адаптивний характер торговельного регулювання США, де правові механізми застосовуються стратегічно для вирішення нових викликів у міжнародній торгівлі [53]. На противагу цьому, система регулювання торгівлі в Японії історично була менш судовою та більш керованою державою, з більшим акцентом на підтримці гармонійних торговельних відносин. Однак зі зміною глобальної економічної динаміки та посиленням конкурентного тиску очікується, що залежність Японії від цих законів зростатиме, що свідчить про потенційне зближення регуляторних стратегій двох країн [60].

Ці законодавчі рамки набувають додаткового значення, якщо розглядати їх у контексті ширших торговельних відносин між Японією та Сполученими Штатами. Динаміка двосторонньої торгівлі є не лише функцією правових механізмів, а й відображенням основних політичних, економічних та стратегічних міркувань, які визначають ці відносини [50]. Здатність Японії використовувати своє торговельне законодавство для захисту вітчизняної промисловості, одночасно орієнтуючись у складній мережі міжнародних угод, таких як Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (СРТПР), демонструє її зростаючу витонченість в управлінні торговельними відносинами. Аналогічно, використання Сполученими Штатами законів про засоби торговельного захисту як інструментів економічного державного управління підкреслює їхнє прагнення підтримувати рівні правила гри в міжнародній торгівлі, водночас просуваючи свої геополітичні інтереси [15].

У 1999 році японсько-американські відносини пережили помітний період позитиву і прогресу, що відображає поглиблення їх багатогранного партнерства. Цей розвиток був підкріплений прогресом у кількох ключових сферах, в тому числі прийняттям законодавства, пов'язаного з новими Керівними принципами японсько-американського оборонного співробітництва. Ці зусилля зміцнили безпековий альянс між двома країнами і тісно пов'язані зі стійким економічним відновленням Японії, що свідчить

про поновлення зобов'язань щодо посилення співпраці з питань безпеки, економіки і глобальних проблем. Цей рік став переломним, оскільки двосторонні відносини отримали новий імпульс завдяки зустрічам на високому рівні та символічним жестам, які підкреслили спільні цінності та стратегічні пріоритети [54].

Однією з найбільш значущих подій 1999 року став офіційний візит прем'єр-міністра Японії Кейдзо Обуті до США, перший такий візит японського лідера за останні 12 років. Цей візит, що відбувся наприкінці квітня - на початку травня, був не просто церемоніальною подією; він став платформою для підтвердження міцного союзу між Японією та Сполученими Штатами, що ґрунтується на спільних принципах свободи, демократії та поваги до прав людини. Під час зустрічі з президентом Біллом Клінтоном обидва лідери підкреслили свою взаємну прихильність до побудови мирного і процвітаючого світу в 21 столітті. Під час дискусій було підкреслено важливість узгодження їхніх зусиль у вирішенні регіональних і глобальних викликів, з особливим акцентом на стабільності в Азійсько-Тихоокеанському регіоні [14].

Візит прем'єр-міністра Обучі вийшов за рамки формальностей дипломатії високого рівня. Його маршрут включав зупинки в Чикаго і Лос-Анджелесі, де він прагнув поглибити культурні та міжлюдські обміни між двома країнами. У Чикаго він спілкувався зі студентами Чиказького університету та молодими американцями, пов'язаними з Японією, сприяючи діалогу, спрямованому на розширення горизонтів японсько-американських відносин. Ця взаємодія символізувала ширше бачення взаєморозуміння і співпраці, підкреслюючи, що двосторонні відносини виходять за рамки урядової співпраці і охоплюють прагнення і спільні цінності їхніх громадян [1].

Успіх візиту прем'єр-міністра Обучі задав тон низці високопоставлених зустрічей протягом року. Під час Кельнського саміту «Великої вісімки» [3] у червні відбулася японсько-американська зустріч на вищому рівні, яка надала можливість для подальшої консолідації двостороннього партнерства. Аналогічно, зустріч на вищому рівні між Японією, США і РК під час саміту Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) у вересні підкреслила спільну прихильність Японії і США до вирішення питань регіональної безпеки, зокрема, пов'язаних з Корейським півостровом. Ці саміти стали важливими платформами для обговорення стратегічних

пріоритетів і підтвердження центральної ролі їхнього альянсу в управлінні складною регіональною динамікою [54].

Дипломатичні обміни виходили за рамки самітів і супроводжувалися частими і змістовними зустрічами між міністрами закордонних справ. З червня по вересень міністр закордонних справ Японії Масахіко Кумура провів чотири зустрічі з держсекретарем США Мадлен Олбрайт під час різних міжнародних конференцій. Ці дискусії охоплювали широке коло тем, від двосторонніх відносин до основних регіональних проблем в Азії та на Близькому Сході, що свідчить про всебічний характер їхньої співпраці. Пізніше того ж року Йохеї Коно, який змінив Кумуру на посаді міністра закордонних справ, зберіг імпульс тісної комунікації. Його негайна телефонна розмова з держсекретарем Олбрайт після призначення підкреслила пріоритетність збереження безперервності та глибини двостороннього діалогу. Їхня наступна зустріч під час Конференції Світової організації торгівлі (СОТ) на рівні міністрів у Сіетлі ще більше посилила спільну відданість співпраці з економічних і глобальних питань [54].

Активна дипломатична взаємодія 1999 року була доповнена низкою візитів до Японії відомих американських законодавців та державних службовців, включаючи спікера Палати представників Денні Хастерта. Ці візити відіграли вирішальну роль у зміцненні взаєморозуміння та сприянні широким обмінам між двома країнами. Безпосередньо спілкуючись з японськими лідерами та громадянами, ці американські представники сприяли зміцненню між людських зв'язків, які залишаються важливою основою двосторонніх відносин [46].

Події 1999 року відобразили не лише міцність японсько-американських відносин, але й їхню здатність адаптуватися до нових викликів і можливостей. Підтвердження їхнього альянсу в контексті регіональної динаміки, що розвивається, у поєднанні з економічним піднесенням Японії, підкреслило стійкість і перспективний характер партнерства. Рік також підкреслив багатовимірний характер відносин, що охоплює стратегічний, економічний і культурний виміри. Ці події створили основу для подальшої співпраці у вирішенні як регіональних, так і глобальних питань, посилюючи важливість їхнього альянсу як наріжного каменю стабільності і процвітання в Азійсько-Тихоокеанському регіоні і за його межами [46].

Цей період поживавлення взаємодії продемонстрував, що двосторонні відносини між Японією і США є не статичними, а динамічними, здатними розвиватися у відповідь на зміну геополітичного ландшафту і внутрішніх

пріоритетів. Розвиваючи діалог на різних рівнях і в різних сферах, обидві країни заклали основу для партнерства, яке може відповісти на виклики 21-го століття, залишаючись вірними своїм спільним цінностям і стратегічним інтересам [46].

2.3 Роль міжнародних організацій в розвитку американо японських відносин

За весь час після Другої світової війни Японія і США активно брали участь у міжнародних організаціях задля зміцнення економічного, політичного та геополітичного становища на міжнародній арені, їхня кооперація особливо була помітна у взаємодії з такими організаціями як World Trade Organization (WTO), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Транстихоокеанське партнерство (ТТП) (пізніше СРТРР без США), Група семи (G7), Група двадцяти (G20), Азійський банк розвитку (АБР), Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантій інвестицій (БАГІ), Багатостороннє агентство з Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ), Рада з фінансової стабільності (СФС), Банк міжнародних розрахунків (БМР) (BIS), Рамкова угода про торгівлю та інвестиції (TIFA) [31].

Взаємодія японського уряду з міжнародними економічними установами, такими як Світовий банк та Міжнародний валютний фонд (МВФ), розпочалася у квітні 1950 року, коли міністр фінансів Ікеда зустрівся з економічним радником США Джозефом Доджем, щоб обговорити створення JEXIM, що стало вирішальним кроком у реінтеграції Японії у світову економічну систему. Для Японії, яка боролася з дефіцитом поточного рахунку платіжного балансу після Другої світової війни, переваги доступу до кредитів в іноземній валюті в рамках Бреттон-Вудської системи були суттєвими. Спочатку Генеральний штаб (GHQ) окупаційних військ союзників виявляв обмежений інтерес до цих зусиль, але після відходу генерала Макартура ситуація змінилася на краще. За потужної підтримки США у серпні 1952 року Японія стала членом Світового банку та МВФ [22]. Членство в цих установах забезпечило Японію фінансовими засобами для відбудови зруйнованої війною економіки. Кредити Світового банку відіграли вирішальну роль у створенні критично важливої економічної інфраструктури, яка підтримувала швидке повоєнне зростання країни. Серед

ключових проектів, профінансованих за рахунок цих позик, були ТокайдоСінкансен, швидкісні автомагістралі Томей і Мейсін та дамба Куробе, які символізували відродження Японії як економічної потуги. Ці події заклали основу для індустріалізації та інтеграції Японії у світову економіку [15].

Ця епоха економічних перетворень збіглася із зусиллями, спрямованими на подолання наслідків Другої світової війни шляхом виплати репарацій. Підписання Мирного договору прискорило переговори з країнами Південно-Східної Азії щодо нормалізації торговельних відносин та врегулювання репараційних вимог. Починаючи з 1955 року, Японія використовувала JEXIM для фінансування проектів економічного співробітництва, пов'язаних з цими репараційними угодами. Ця стратегія не лише дозволила Японії виконати свої зобов'язання, але й налагодити економічне партнерство, яке сприяло зростанню експорту продукції важкої промисловості, зокрема сталі, кораблів і машин. У цей час роль JEXIM значно розширилася, надаючи експортні кредити та фінансування закордонних інвестицій, що зміцнило позиції Японії у світовій торгівлі [5]. Досвід Японії став прикладом для інших країн Східної Азії, продемонструвавши потенціал інтеграції у світову економіку для досягнення сталого зростання. Ці країни отримали вигоду від торговельних та інвестиційних зв'язків з провідними економіками, такими як США та Європа, а також від регіональних зв'язків завдяки японським прямим інвестиціям та банківському кредитуванню. Такий підхід сприяв значному підвищенню рівня життя та скороченню бідності в регіоні [13].

Прихильність Японії до Бреттон-Вудських інституцій та Світової організації торгівлі (СОТ) підкреслює її підтримку ліберального міжнародного економічного порядку, заснованого на правилах. Країна отримала значні переваги від цієї системи, про що свідчить її роль у формуванні глобальної торговельної політики та досягненні продуктивних результатів під час головування на саміті «Великої двадцятки» в Осаці в червні 2019 року. Відстоюючи принципи вільної та справедливої торгівлі, Японія продовжує відігравати ключову роль у сприянні глобальній економічній стабільності та співпраці [13].

Японія застосовує стратегічний двоєдиний підхід, який наголошує на глобальному співробітництві, водночас сприяючи міцним регіональним домовленостям. В основі цієї стратегії лежить концепція «Вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону» (FreeandOpenIndo-Pacific, FOIP),

яка має на меті створення вільного та відкритого Індो-Тихоокеанського регіону, заснованого на правилах. Це бачення має глибокі наслідки для глобального економічного управління, оскільки воно прагне збалансувати економічне зростання регіону з дотриманням міжнародних норм відкритості, прозорості та сталого розвитку. Відстоюючи такі принципи, Японія не лише зміцнює свою відданість ліберальному міжнародному порядку, але й позиціонує себе як ключового гравця у формуванні економічної та політичної динаміки в Індо-Тихоокеанському регіоні [43].

Саміт G20 в Осаці став важливою віхою в зусиллях Японії, спрямованих на просування глобального економічного управління. Спираючись на висновки різних міністерських процесів, включаючи фінанси, торгівлю, цифрову економіку та закордонні справи, Японія сприяла формуванню всеосяжного порядку денного саміту. Лідери працювали над створенням вільного, справедливого, недискримінаційного, прозорого, передбачуваного і стабільного торговельного та інвестиційного середовища, зобов'язуючись зберігати ринки відкритими. Ці дискусії підкреслили необхідність реформування Світової організації торгівлі (СОТ) з метою підвищення її ефективності та актуальності у вирішенні сучасних глобальних викликів. Керівництво Японії також підкреслило взаємодоповнюючу роль двосторонніх і регіональних угод про вільну торгівлю, наголосивши, що ці угоди повинні відповідати принципам СОТ [4]. Інновації та діджиталізація посіли чільне місце на порядку денному саміту. Лідери визнали трансформаційний потенціал транскордонних потоків даних, ідей, інформації та знань у підвищенні продуктивності, стимулюванні інновацій та просуванні сталого розвитку. Водночас вони визнали пов'язані з цим виклики, що стосуються приватності, захисту даних, прав інтелектуальної власності (ПІВ) та безпеки. Для подолання цих складнощів було схвалено принцип «вільного потоку даних на основі довіри» як основу для навігації в цифровій економіці, що еволюціонує. Японія також ініціювала прийняття «Принципів G20 щодо якісних інвестицій в інфраструктуру», які встановлюють спільне бачення високоякісного та сталого розвитку інфраструктури в усьому світі [38]

Підтримка Японією Бреттон-Вудських інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, підкреслює її відданість глобальній економічній стабільності. Будучи другим за величиною акціонером обох інституцій, Японія відіграє ключову роль у подоланні глобальних фінансових криз. Після краху Lehman Brothers [3] Японія внесла 100 мільярдів доларів до МВФ, фактично подвоївши кредитний потенціал організації та спонукаючи інші країни-члени зробити аналогічні внески.

Зовсім недавно, під час пандемії COVID-19, Японія надала додаткові 100 мільйонів доларів США до Трастового фонду МВФ для стримування та подолання наслідків катастроф і подвоїла свій внесок до Трастового фонду для скорочення бідності та зростання. Ці ініціативи відображають відданість Японії підтримці найбільш вразливих економік світу під час кризи [33].

Дотримуючись своїх зобов'язань перед глобальними інституціями, Японія також активно сприяє регіональній фінансовій стабільності та розвитку. Такі ініціативи, як Азійський банк розвитку (АБР) [9], Чиангмайська ініціатива з мультилатералізації (СМІМ) та Офіс макроекономічних досліджень АСЕАН+3 (AMRO) є прикладом зусиль Японії, спрямованих на посилення регіональної співпраці. Щодо економічної взаємодії між Сполученими Штатами та Японією в регіоні АСЕАН (Асоціація держав Південно-Східної Азії) формується під впливом взаємних інтересів, конкурентної динаміки та спільних цілей у сприянні економічному зростанню, торгівлі та регіональній стабільності. АСЕАН, до якої входять десять країн Південно-Східної Азії, слугує важливою ареною для обох країн завдяки своєму стратегічному розташуванню, великим споживчим ринкам та динамічному економічному зростанню. Японія історично є провідним економічним гравцем в АСЕАН, використовуючи свою близькість та міцні торговельні відносини [22]. Японські фірми інвестували значні кошти у виробничий сектор АСЕАН, зокрема в автомобілебудування, електроніку та розвиток інфраструктури. З 1970-х років Японія позиціонує себе як найважливішого партнера АСЕАН, надаючи значні прямі іноземні інвестиції (ПІІ), технологічну експертизу та допомогу в розвитку. Японські корпорації часто використовують країни АСЕАН як виробничі бази в глобальних ланцюгах доданої вартості, посилюючи інтеграцію блоку у світову економіку. Сполучені Штати, хоча географічно знаходяться далі, також розвивають міцні економічні зв'язки з АСЕАН [12]. Американська участь ґрунтується на торгівлі, інвестиціях та прихильності до вільного і відкритого Індо-Тихоокеанського регіону. Американські компанії є ключовими гравцями в цифровій економіці, фінансовій сфері та сфері послуг АСЕАН. Технологічні гіганти, наприклад, відіграють важливу роль у розвитку електронної комерції, хмарних сервісів та телекомунікаційної інфраструктури. Крім того, США відстоюють принципи справедливої торгівлі та захисту інтелектуальної власності у відносинах з АСЕАН [12].

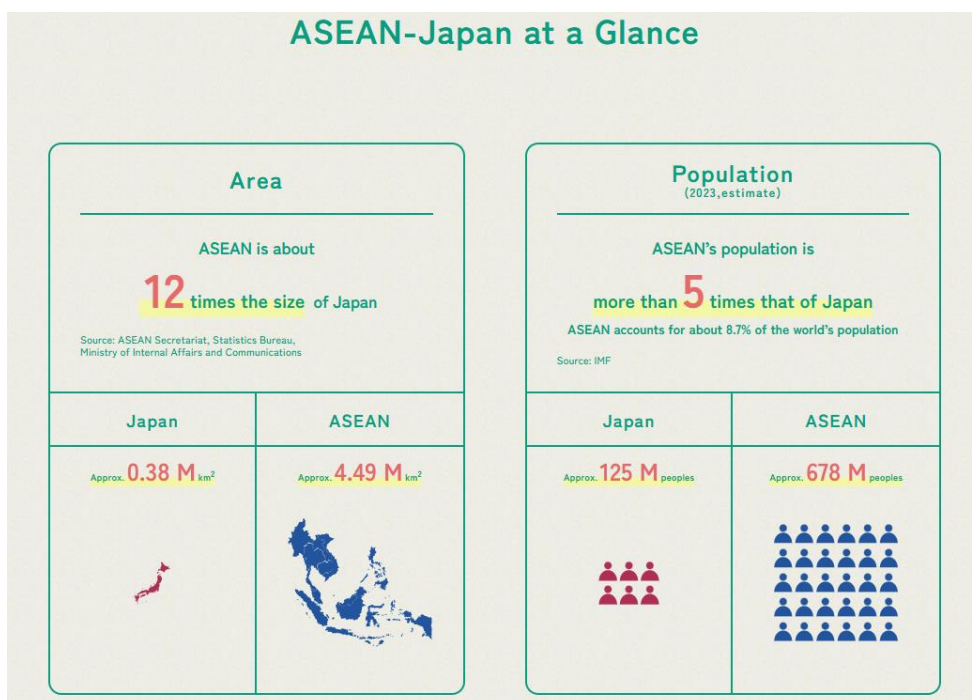

Рис. 1. Джерело: The structure of ASEAN Economy. ASEAN Statistical Brief. Volume IV, January 2024.

В АСЕАН економічні відносини між США та Японією мають як кооперативний, так і конкурентний характер. Обидві країни мають спільні стратегічні інтереси у протидії зростаючому економічному та політичному впливу Китаю в регіоні [43]. Японія просунула своє бачення «Вільного і відкритого Індо-Тихоокеанського регіону» [10], тісно пов'язане з політикою США, спрямованою на просування торгівлі, заснованої на правилах, і морської безпеки. Обидві країни беруть участь у багатосторонніх структурах, таких як Регіональний форум АСЕАН (АРФ), і співпрацюють у фінансуванні інфраструктури в рамках таких ініціатив, як Мережа «Блакитна точка», що має на меті забезпечити високоякісні інфраструктурні альтернативи китайській ініціативі «Пояс і шлях» [45].

Рис. 2. Джерело: The structure of ASEAN Economy. ASEAN Statistical Brief. Volume IV, January 2024.

Однак конкуренція також існує. Японія, з її міцною присутністю в АСЕАН, часто випереджає США за обсягами інвестицій у виробництво та інфраструктуру [22]. Японські проекти сприймаються як надійні та довгострокові, завдяки таким підтримуваним урядом ініціативам, як Інтеграційний фонд Японії та АСЕАН. З іншого боку, американські інвестиції, особливо в технології та інновації, зумовлені динамізмом приватного сектору і спрямовані на цифрову трансформацію АСЕАН. Торговельні угоди та регіональні економічні ініціативи ще більше формують цю взаємодію. Японія є членом Всеохоплюючої та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство (СРТПП) та Регіонального всеохоплюючого економічного партнерства (RCEP), до яких входять багато країн АСЕАН, але не Сполучені Штати. Це дає Японії структурну перевагу в налагодженні тісніших економічних зв'язків з країнами АСЕАН. Тим часом США беруть участь в Індо-Тихоокеанській економічній платформі процвітання (ІРЕФ), зосереджуючись на стандартах цифрової торгівлі, стійкості ланцюгів постачання та співпраці в галузі чистої енергії [24]. У співпраці зі Сполученими Штатами Японія заохочує багатосторонні інституції, такі як Світовий банк та АБР, співпрацювати з Азійським банком інфраструктурних інвестицій (АБІІ), закликаючи до дотримання міжнародних стандартів щодо екологічних гарантій, економічної життєздатності та боргової стійкості [18].

Просування Японією «якісних інвестицій в інфраструктуру» [10] є наріжним каменем її підходу до сприяння сталому зростанню. Співпрацюючи з Китаєм над проектами в третіх країнах на умовах відкритості, прозорості та

економічної обґрунтованості, Японія прагне підвищити стандарти розвитку інфраструктури в усьому світі. Цей підхід узгоджується з більш широкими зусиллями Японії, спрямованими на те, щоб спрямувати Ініціативу «Один пояс, один шлях» [50] на більш якісні інвестиції, забезпечуючи при цьому, щоб країни-позичальники підтримували стійкий рівень боргу[1].

Японія залишається рішучим захисником СОТ і прихильником реформування її структури для вирішення сучасних торговельних проблем. Тісно співпрацюючи зі Сполученими Штатами, Європейським Союзом та іншими партнерами-однорідцями, Японія підтримала ініціативи, спрямовані на посилення дисципліни у сфері прав інтелектуальної власності, підвищення прозорості та зобов'язань щодо нотифікації, а також уточнення критеріїв для статусу «країни, що розвивається». Ключовим пріоритетом було відновлення механізму врегулювання суперечок СОТ, забезпечення його ефективної роботи без надмірного використання або затримок, як свідчить досвід Японії у вирішенні торговельних суперечок, наприклад, за участю Республіки Корея [1].

Визнаючи обмеження СОТ, Японія все частіше бере участь у переговорах щодо укладання багатосторонніх угод, таких як Угода про державні закупівлі (GPA), Угода про інформаційні технології (ІТА), а останнім часом - угод про електронну комерцію та екологічні товари. Водночас Японія використовує регіональні торговельні угоди, такі як Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (СРТРР), Угода про економічне партнерство між Японією та Європейським Союзом (ЕРА) і Регіональне всеосяжне економічне партнерство (РСЕР), щоб продовжувати лібералізацію торгівлі та встановлювати правила високих стандартів. Розширення членства в СРТРР залишається пріоритетом, і Велика Британія стає перспективним кандидатом після підписання двосторонньої угоди з Японією [24].

В умовах зміни глобальної динаміки сили підхід Японії відображає прихильність до підтримки ліберального міжнародного порядку, заснованого на правилах. Сприяючи регіональному та глобальному співробітництву, Японія прагне збалансувати свої економічні амбіції з обов'язками розвиненої країни, гарантуючи, що її політика робить значний внесок у глобальну стабільність і процвітання. Завдяки таким ініціативам, як ФОІР, інвестиції в якісну інфраструктуру та стратегічні торговельні угоди, Японія не лише посилює свою роль регіонального лідера, але й зміцнює партнерство зі

Сполученими Штатами у формуванні глобального економічного ландшафту [55].

Глобальний структурний зсув, що розвивається, знаменує собою поворотний момент у міжнародних економічних відносинах, який характеризується відносним занепадом традиційних держав, таких як Сполучені Штати, і стрімким піднесенням економік, що розвиваються, насамперед Китаю. Ця трансформація є не просто швидкоплинною тенденцією, а фундаментальною реконфігурацією світового економічного порядку, яка продовжуватиме формувати міжнародне управління в найближчі десятиліття. Для підтримання глобальної стабільності необхідно адаптувати систему глобального економічного управління до цих змін, сприяючи створенню середовища, в якому можуть співіснувати різні економічні системи. Це вимагає відданості ліберальному міжнародному економічному порядку, заснованому на правилах, який пропагує відкритість, прозорість і співпрацю [52].

Зростання Китаю, який, за прогнозами, стане найбільшою економікою світу до 2030 року, кидає серйозний виклик усталеному глобальному лідерству Сполучених Штатів. Однак Сполучені Штати зберігають потенціал для збереження свого лідерства і забезпечення міжнародної безпеки шляхом зміцнення альянсів з демократіями-однодумцями, в тому числі з Європейським Союзом, Японією, Великою Британією, Австралією і Канадою. Ці партнерства, засновані на спільних цінностях і взаємних інтересах, можуть слугувати оплотом проти потенційних спроб Китаю або інших нових держав зруйнувати або замінити існуючу глобальну систему. Об'єднуючи демократії під спільним баченням системи, заснованої на правилах, Сполучені Штати та їхні союзники можуть створити спільну стратегію залучення країн з економікою, що розвивається, заохочуючи глибшу інтеграцію в існуючий міжнародний порядок, зберігаючи при цьому принципи справедливості, підзвітності та суверенітету [13].

Повернення Сполучених Штатів до мультилатералізму та міжнародного співробітництва має вирішальне значення для досягнення цього бачення. Згуртована стратегія, що балансує між інклюзивністю та дотриманням встановлених норм, може забезпечити адаптацію нових держав без шкоди для стабільності глобальної системи. Ця стратегія повинна вирішувати питання співіснування різних економічних систем, водночас сприяючи поступовій конвергенції до ринкової економіки, що характеризується відкритістю, прозорістю та сталим розвитком [10].

Щоб підтримати цей ліберальний міжнародний порядок, глобальні форуми, такі як G7 і G20, а також Бреттон-Вудські інституції повинні підвищити свою ефективність і адаптуватися до сучасних викликів. Перед цими інституціями, які історично забезпечували платформу для вироблення правил та врегулювання кризових ситуацій, зараз стоїть критично важливе завдання об'єднати держави-члени та вирішити проблему фрагментарності глобального управління. G7 та G20, які колись були стовпами міжнародної єдності, потребують оновленого лідерства, особливо з боку Сполучених Штатів, щоб відновити свій вплив та ефективність. Так само МВФ і Світовий банк продемонстрували свою цінність у підтримці економік, що розвиваються, під час таких криз, як пандемія COVID-19. Проте ці інституції повинні розширити свої можливості та інноваційні підходи, щоб залишатися актуальними у світі, позначеному складними взаємозалежностями та зростаючими диспропорціями [44].

Центральне місце в цих зусиллях займає реформа Світової організації торгівлі, яка має відновити свою роль наріжного каменю управління глобальною торгівлею. Посилення механізмів вирішення спорів, підвищення прозорості та вирішення нових торговельних проблем є важливими кроками на шляху до відновлення СОТ як надійної та ефективної інституції. Підтримка інших глобальних організацій, таких як Всесвітня організація охорони здоров'я, залишається не менш важливою, особливо в посиленні глобальної відповіді на пандемії та розбудові стійкості до майбутніх криз. Уроки, винесені з пандемії COVID-19, підкреслюють необхідність скоординованого міжнародного підходу до охорони здоров'я та економічного відновлення [39].

Хоча зміцнення глобальних інституцій є життєво важливим, ефективність регіональних угод також відіграє вирішальну роль у зміцненні глобального управління. Високоякісні угоди про вільну торгівлю, такі як Всеосяжна і прогресивна угода про транстихоокеанське партнерство (СРТРР), Угода про економічне партнерство між Японією та Європейським Союзом (ЕРА), а також очікувана Угода про економічне партнерство між Японією та Великою Британією (ЕРА) створюють основу для підтримки ліберальної торговельної системи в епоху обмеженої функціональності СОТ. Ці угоди створюють основу для регіональної економічної інтеграції, дотримуючись принципів прозорості та інклюзивності, слугуючи додатковими механізмами до глобального порядку [46].

Стратегічні ініціативи Японії, такі як просування концепції вільного та відкритого Індо-Тихоокеанського регіону (FOIP), підкреслюють її відданість справі зміцнення регіональної стабільності та глобального співробітництва. Заохочуючи інвестиції в якісну інфраструктуру, Японія не лише усуває критичні прогалини в регіональному розвитку, але й встановлює орієнтири для сталої та прозорої економічної практики[46]. Крім того, зусилля Японії, спрямовані на підвищення якості китайської ініціативи «Один пояс, один шлях» шляхом співпраці над проектами в третіх країнах, відображають прагматичний підхід до залучення країн, що розвиваються, в рамках, що ґрунтуються на правилах. Такі ініціативи, як Угода про вільну торгівлю між Китаєм, Японією та Південною Кореєю (CJK FTA), демонструють наміри Японії подолати регіональні розбіжності та просувати високі стандарти економічного управління[33 с. 24]. Оскільки світовий порядок зазнає глибоких змін, взаємодія між регіональними та глобальними стратегіями стає все більш значущою. Узгодження регіональних угод з глобальними принципами гарантує, що інтеграційні зусилля сприятимуть створенню цілісної міжнародної системи, а не сприятимуть фрагментації[6]. Двовекторний підхід Японії є прикладом балансу між підтримкою глобальної співпраці та просуванням регіональних ініціатив, що слугує моделлю для інших країн, які долають складнощі сучасного економічного врядування. [33 с. 67]

Висновки до розділу II

Аналіз документальної бази економічних відносин між США та Японією дозволяє зробити кілька важливих висновків, які виходять за межі суто опису нормативно-правової бази та міжнародних угод. Цей розділ підтверджує, що договірно-правова база та міжнародні організації слугують як платформою для співпраці, так і механізмом регулювання складних економічних взаємодій.

По-перше, угоди, укладені між США та Японією, такі як Транстихоокеанське партнерство (СРТПП) та Американсько-японська торговельна угода (USJTA), демонструють прагнення обох країн зберегти економічну залежність в умовах глобальних змін. Хоча ці документи сприяють лібералізації торгівлі, зниженню тарифів та заохоченню інвестицій, вони також виявляють приховану напруженість у відносинах, особливо в сільському господарстві та цифровій економіці. По-друге, міжнародні організації, такі як СОТ, МВФ та G7, виступають ключовими арбітрами у двосторонніх економічних відносинах [50], але їхня ефективність часто

залежить від геополітичних пріоритетів та сили впливу великих економік. Для США та Японії ці інституції є не лише простором для вирішення суперечок, але й інструментом формування глобальних економічних правил. Водночас участь у таких структурах демонструє складність балансування між національними інтересами та вимогами міжнародного співробітництва. По-третє, документальна база підкреслює роль двосторонніх угод у подоланні традиційних розбіжностей між країнами. Законодавче регулювання торговельних відносин, зокрема у сферах інтелектуальної власності та доступу до ринків, є ключовим інструментом зниження напруженості та забезпечення передбачуваності економічних відносин. Однак складність цих механізмів означає, що компроміси часто досягаються ціною тривалих переговорів і поступок [33 с. 20] .

Отже, розділ II демонструє, що правова база та міжнародні організації створюють основу для регулювання економічного співробітництва між США та Японією. Однак вони також підкреслюють вразливість цієї співпраці до таких викликів, як протекціоністська політика, технологічна конкуренція та регіональна геополітична динаміка. Висновки цього розділу підкреслюють, що ефективність економічного партнерства залежить від здатності адаптувати правову та інституційну базу до нових глобальних реалій.

РОЗДІЛ III

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ЯПОНІЇ ТА США У XXI СТОЛІТТІ

3.1. Торговельні відносини Японії та США: аналіз структури експорту та імпорту

Сполучені Штати та Японія, як дві найбільші економіки світу, підтримують міцне та багатогранне економічне партнерство. Японія вже давно є пріоритетом для торговельних переговорів США та регіонального економічного співробітництва. Однак відсутність всеосяжної двосторонньої угоди про вільну торгівлю (УВТ) між двома країнами привертає увагу, а їхні економічні відносини натомість визначаються двома обмеженими торговельними угодами. Американсько-японська торговельна угода (USJTA) зосереджена на зниженні тарифів та розширенні квот для розширення доступу до ринків, тоді як Американсько-японська угода про цифрову торгівлю встановлює правила, що регулюють цифрові виміри глобальної торгівлі. Обидві угоди, які набули чинності у 2020 році без офіційного схвалення Конгресу, спочатку описувалися як «перший етап» [5] більш широкого торговельного пакту. Однак подальші переговори щодо розширення цих угод досі не завершилися, що призвело до того, що критичні сфери торгівлі залишилися поза увагою [52].

Адміністрація Байдена підкреслила важливість американсько-японських торговельних відносин за допомогою таких ініціатив, як Індо-Тихоокеанська економічна основа для процвітання (IPEF). Ця регіональна структура, хоча й не стосується безпосередньо тарифів чи доступу до ринків, охоплює окремі торговельні питання, спрямовані на зміцнення економічних зв'язків. У 2023 році дві країни підписали Угоду про найважливіші корисні копалини (СМА), що дозволило Японії отримати доступ до певних пільг, передбачених Законом США про зниження інфляції від 2022 року. Крім того, спільні платформи, такі як Американсько-японське торговельне партнерство, продовжують слугувати шляхами для вирішення торговельних проблем та вивчення можливостей для подальшої співпраці. Ці ініціативи підкреслюють еволюційний характер американсько-японської економічної взаємодії, водночас піднімаючи ключові питання щодо нагляду та імплементації [25].

Японія посідає важливе місце в динаміці торгівлі та інвестицій США. У 2023 році Японія посіла шосте місце серед найбільших торговельних партнерів США за загальним обсягом торгівлі товарами та послугами, є найбільшим джерелом прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у Сполучені Штати та найбільшим власником цінних паперів Казначейства США [52]. Експорт США до Японії сягнув 121 мільярда доларів, з яких 77 мільярдів доларів припадає на товари, а 44 мільярди доларів - на послуги [29]. Імпорт з Японії склав 184 мільярди доларів, причому більшість - 149 мільярдів доларів - це товари. Обсяг американських ПІІ в Японії у 2022 році становив 77 мільярдів доларів, переважно у сфері фінансів та страхування, тоді як японські ПІІ в США становили 712 мільярдів доларів, переважно сконцентровані у виробництві. Ці інвестиції суттєво впливають на американський ринок праці: у 2021 році на японських підприємствах було зайнято близько мільйона американських працівників [23].

Звертаючись до історії для порівняння розвитку економічних відносин варто згадати дефіцит торгівлі товарами США з Японією, що було спірним питанням, яке дехто пов'язує з нетарифними бар'єрами на японському ринку та впливом слабкої ієни. Ці занепокоєння були особливо помітними у 1980-х і 1990-х роках, але вони зменшилися, оскільки Японія зіткнулася з внутрішніми економічними проблемами, розширила свої інвестиції в США, а увага американської торгівлі переключилася на Китай [14]. Тим не менш, підхід Японії до формування торговельних угод без участі США мав наслідки для американських стейкхолдерів. Наприклад, Всеосяжна і прогресивна угода про Транстихоокеанське партнерство (СРТПР), створена після виходу США з Транстихоокеанського партнерства у 2017 році, є прикладом важливого регіонального торговельного пакту, в якому Японія відіграє провідну роль [53]. Багато хто спочатку розглядав ТТП як де-факто американсько-японську ЗВТ, і з тих пір Японія закликала адміністрацію Байдена переглянути питання про приєднання до ТТП. Окрім ТТП, двостороння ЗВТ Японії з Європейським Союзом, запроваджена у 2019 році, та її участь у Регіональному всеосяжному економічному партнерстві (RCEP) до 2022 року ще більше підкреслюють стратегічну диверсифікацію торгівлі Японії. RCEP, в якому беруть участь Японія та 14 інших азійських країн, включаючи Китай, знизило торговельні бар'єри та спростило правила в регіоні. Ці угоди викликали занепокоєння серед американських експортерів щодо конкурентоспроможності американських товарів, оскільки зниження тарифів і реформування нетарифних бар'єрів у Японії приносить користь іншим торговельним партнерам. Хоча USJTA частково пом'якшує ці

занепокоєння, знижуючи тарифи на американську сільськогосподарську продукцію, інші сектори залишаються в невігідному становищі через призупинення пріоритетів США в первісному тексті ТТП [56].

Американсько-японська торговельна угода (USJTA) відіграла ключову роль у формуванні динаміки торгівлі між двома країнами, сприяючи зниженню тарифів та розширенню квот на окремі товари. Ця угода охоплює приблизно 5% двосторонньої торгівлі, при цьому США зобов'язалися знизити або скасувати тарифи на 241 тарифну лінію, зосередившись насамперед на промислових товарах, таких як верстати, кріплення, парові турбіни, велосипеди та запчастини до них, а також музичні інструменти. Паралельно Японія погодилася знизити або скасувати тарифи на приблизно 600 сільськогосподарських товарів, включаючи ключові експортні товари, такі як яловичина, свинина та сир, а також розширити тарифні квоти на певні американські сільськогосподарські товари, такі як пшениця. Відкриття традиційно захищеного сільськогосподарського ринку Японії було пріоритетом для американського аграрного сектору, зокрема для досягнення паритету з іншими партнерами Японії по ЗВТ [14]. Однак не всі галузі отримали однакові вигоди; такі галузі, як молочна та рисова, висловили занепокоєння щодо відсутності суттєвого доступу до нових ринків або відсутності посиленних правил щодо санітарних та фітосанітарних заходів. Ці положення Угоди про вільну торгівлю з США були впроваджені в рамках Управління зі сприяння торгівлі, термін дії якого закінчився у 2015 році, що відображає обмежений обсяг порівняно з ширшими торговельними угодами США [56].

Цифрова торгівля є ще одним наріжним каменем американсько-японських економічних відносин. Маючи широко узгоджені цілі, обидві країни прагнуть встановити високі стандарти для цифрової торгівлі [55]. Американські торгові чиновники рекламували угоду про цифрову торгівлю як «всеосяжну і висококласну», подібну за своїми амбіціями до положень про цифрову торгівлю в Угоді між США, Мексикою та Канадою [14]. Її ключові компоненти включають забезпечення транскордонних потоків даних, заборону вимог щодо локалізації даних, гарантування недискримінаційного ставлення та захист інтелектуальної власності шляхом обмеження примусового розкриття вихідного коду та алгоритмів. Ця угода не потребувала змін до законодавства США і була класифікована як виконавча угода за часів адміністрації Трампа. Незважаючи на загальний успіх, політика цифрової торгівлі продовжує розвиватися, і адміністрація Байдена включила цифрову торгівлю в більш широкі рамки Індо-Тихоокеанської

економічної основи для процвітання (IPEF), сигналізуючи про її центральне місце в економічній стратегії США в регіоні [22].

ІПЕФ, започаткована на тлі зростаючого занепокоєння щодо відсутності потужного торговельного порядку денного США після виходу з Транстихоокеанського партнерства, має на меті зміцнити економічні зв'язки за допомогою чотирьох основних стовпів: торгівля, ланцюги поставок, чиста енергетика та інфраструктура, а також чесна економічна практика. Японія, разом з іншими регіональними партнерами, привітала цю ініціативу, але занепокоєння щодо глибини економічних зв'язків зберігається. Зокрема, торговельний компонент застопорився через розбіжності між зацікавленими сторонами з таких важливих питань, як цифрова торгівля, трудові стандарти та захист довкілля. Ці затримки підкреслюють складність узгодження рамкової угоди як з внутрішніми пріоритетами США, так і з очікуваннями регіональних партнерів [34 с. 5]. Тема стійкості та диверсифікації ланцюгів постачання стала ключовою сферою співпраці. У 2023 році Сполучені Штати і Японія підписали Угоду про критично важливі корисні копалини (СМА), спрямовану на забезпечення матеріалів, життєво важливих для виробництва акумуляторів для електромобілів (EV). Хоча СМА не вносить змін до чинних законів чи тарифів США, вона кваліфікує Японію як «партнера по ЗВТ» відповідно до Закону США про зниження інфляції, що дозволяє японським фірмам отримати доступ до ключових податкових пільг. Хоча Японія не є первинним джерелом критично важливих мінералів, її можливості у переробці мінералів та виробництві акумуляторів для електромобілів роблять її важливим партнером у зменшенні залежності від китайських ланцюгів поставок. Це партнерство відображає спільні пріоритети економічної безпеки та технологічного лідерства [36].

Автомобільна торгівля залишається давнім предметом суперечок і однією з головних джерел прибутку в американсько-японських відносинах. У 2023 році автомобілі та автозапчастини становили приблизно 30% американського імпорту з Японії на суму 54,5 мільярда доларів. Хоча Японія прагне знизити американські тарифи на легкові автомобілі та легкі вантажівки - встановлені на рівні 2,5% та 25% відповідно - Сполучені Штати продовжують висловлювати занепокоєння щодо нетарифних бар'єрів на японському автомобільному ринку. Американські представники галузі критикують регуляторні практики Японії, які, на їхню думку, сприяють вітчизняним виробникам. Японія відповідає на ці закиди, пояснюючи низький рівень експорту американських автомобілів недостатньою відповідністю японським споживчим уподобанням [48]. Незважаючи на таку

диспропорцію в торгівлі транспортними засобами, японські інвестиції в американське автомобілебудування залишаються значними, що посилює економічну взаємозалежність двох країн. Попередній розгляд Адміністрацією Трампа питання про запровадження тарифів на імпорт японських автомобілів відповідно до положень, пов'язаних з національною безпекою, збільшив тиск на Японію, змусивши її долучитися до двосторонніх переговорів, що врешті-решт призвело до укладення торговельних угод 2020 року [42].

Сполучені Штати мають значне позитивне сальдо в торгівлі послугами з Японією, що свідчить про роль Японії як важливого ринку для американських постачальників послуг. Такі галузі, як страхування, фінансові послуги та інтелектуальна власність, знайшли в Японії значні можливості, навіть незважаючи на існуючі бар'єри. Однак японський ринок залишається складним для деяких американських компаній, оскільки занепокоєння часто зосереджується на практиках, які, як видається, надають перевагу вітчизняним компаніям [15]. Наприклад, американські компанії вже давно стверджують, що Японія надає преференції дочірнім компаніям Пошти Японії, державної поштової служби, яка також виконує функції одного з найбільших банків і страховиків країни. Ці занепокоєння, особливо в секторах страхування та експрес-доставки, були частково враховані в положеннях Транстихоокеанського партнерства (ТТП), хоча вихід США з угоди залишив невирішеними питання про те, як такі питання будуть вирішуватися в майбутніх торговельних домовленостях [14].

Торгівля між Сполученими Штатами та Японією характеризується складними обмінами та значними обсягами, що відображає переплетену природу їхніх економік. У 2022 році двостороння торгівля товарами та послугами досягла приблизно \$307,4 млрд, що свідчить про глибину цього економічного партнерства. Експорт США до Японії склав 118,5 мільярда доларів, а імпорт з Японії - 188,8 мільярда доларів, що призвело до дефіциту торговельного балансу США за рік у розмірі 70,3 мільярда доларів [46]. Ці цифри підкреслюють незмінний масштаб і складність їхніх торговельних відносин.

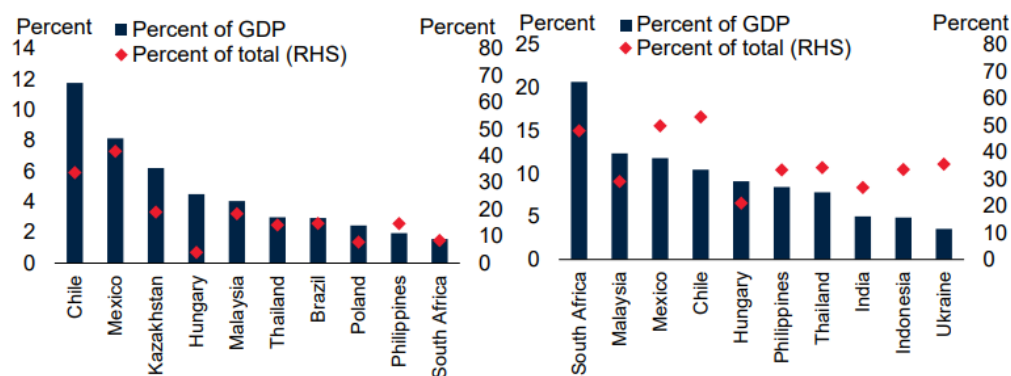
	U.S. IMPORTS	U.S. EXPORTS
Canada	481	433
Mexico	528	366
China	448	195
Germany	205	118
UK	146	161
Japan	184	121

Goods and Services;
U.S. \$ billions

Рис. 3. Джерело: The Global Role of the U.S. Economy. Policy Research Working Paper.

У 2015 році на торгівлю припадало 28% ВВП США, що значно менше, ніж у середньому в інших розвинених країнах (70%), але значно більше, ніж у 1980-х роках. інших розвинених країн (70%), але значно більше, ніж у 1980-х роках (18%). Сполучені Штати є найбільшим у світі імпортером та експортером товарів і послуг, а також найбільшим експортером та імпортером бізнес-послуг

(A) FDI inflows from the United States (B) Portfolio inflows from the United States

(C) Cross-border bank claims of U.S. banks on selected EMDEs (D) Remittance inflows from the United States

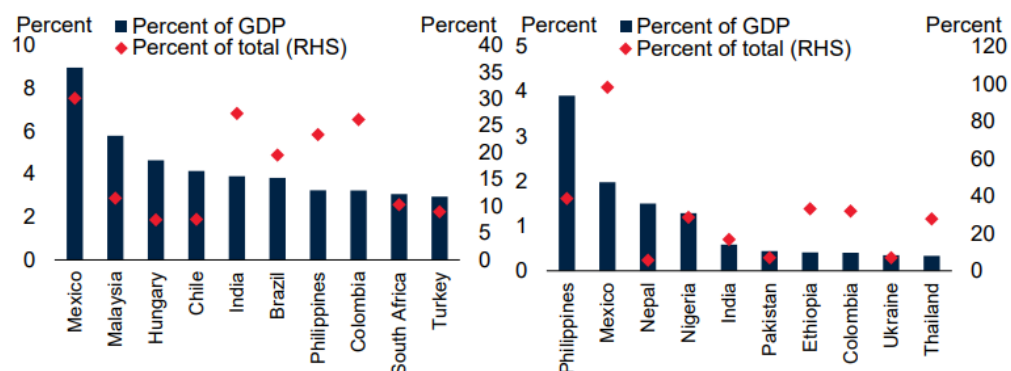

Рис. 4. Джерело: The Global Role of the U.S. Economy. Policy Research Working Paper.

(Рис. 4). На них припадає 14% світового імпорту товарів і 9% світового імпорту послуг. Торгівля товарами залишається життєво важливим аспектом американсько-японської економічної взаємодії. У 2022 році експорт американських товарів до Японії склав 80,2 мільярда доларів, що на 7,3% (5,4 мільярда доларів) більше, ніж у попередньому році, і на 15% більше, ніж у 2012 році. Імпорт з Японії досяг 148,1 млрд доларів, що на 9,8% (13,2 млрд доларів) більше, ніж у 2021 році, і на 1% більше, ніж у 2012 році[7]. Експорт США до Японії склав 3,9% від загального експорту США у світі у 2022 році. Водночас дефіцит торгівлі товарами збільшився до \$67,9 млрд, що на 13,0% (\$7,8 млрд) більше, ніж у попередньому році, що свідчить про постійні виклики у збалансуванні торговельних потоків [46].

Загальний обсяг експорту Японії склав 746 672 096,58 тис. доларів США, а загальний обсяг імпорту - 898 599 893,77 тис. доларів США, що призвело до від'ємного торговельного балансу в розмірі -151 927 797,19 тис. доларів США. Середньозважений тариф (мити), що ефективно застосовується в Японії, становить 1,71%, а середньозважений тариф режиму найбільшого сприяння (ННС) - 2,53%. Зростання торгівлі становить -0,20% порівняно зі світовим зростанням на 5,18%. ВВП Японії становить 4 231 141 201 863,17 у поточних доларах США. Експорт послуг Японії становить 169 466 102 343,83 у доларах США за паритетом купівельної спроможності та 210 702 487 713,50 у доларах США за паритетом купівельної спроможності [51]. Сектор послуг ще більше підкреслює взаємопов'язаність двох економік. Експорт послуг з США до Японії оцінюється в \$38,3 млрд у 2022 році, що відображає скромне зростання на 4,6% (\$1,7 млрд) порівняно з 2021 роком, хоча це на 21% менше порівняно з рівнем 2012 року. Імпорт послуг з Японії в США був помітно вищим і склав \$40,8 млрд у 2022 році - значне зростання на 29,5% (\$9,3 млрд) порівняно з попереднім роком і зростання на 41% порівняно з 2012 роком. Ключовими секторами, що визначають експорт американських послуг до Японії, були транспорт, інтелектуальна власність та фінансові послуги, хоча дефіцит торгівлі послугами у розмірі близько \$2,4 млрд зберігся, хоча й значно скоротився порівняно з попереднім роком [51].

Інвестиційні потоки ще більше посилюють двосторонні економічні відносини. У 2022 році обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) США в Японії оцінювався в 77,5 мільярда доларів, що є значним показником,

незважаючи на зниження на 29,3% порівняно з попереднім роком [7]. Основними секторами для американських ПП в Японії є виробництво, фінанси, страхування та оптова торгівля, які залишаються стовпами економічного партнерства. Оскільки ці потоки взаємодіють з динамікою торгівлі, вони є прикладом багатогранних зв'язків, що формують економічну структуру США та Японії [15].

У 2022 році Бюро промисловості та безпеки (BIS) розглянуло 14 заявок на умовний експорт за участю громадян Японії, що становить 1% від загальної кількості заявок на умовний експорт у світі. Серед них 13 були схвалені, що свідчить про високий рівень схвалення - 92,9%, а одна заявка була повернута без розгляду. Ці цифри підкреслюють стабільний і контрольований потік чутливих технологій і ресурсів між двома країнами, ілюструючи нюанси їхніх торговельних відносин [13]. Розподіл американського експорту до Японії демонструє різноманітні сектори, що визначають цю двосторонню торгівлю. З 80,3 мільярда доларів американського експорту до Японії у 2022 році провідною товарною групою стали хімікати, пластмаси, каучук та вироби зі шкіри, на які припадає 21,3% від загального обсягу експорту. Сільськогосподарська продукція, на яку припадало 18,6% експорту, а нафта, мінерали, вапно та цемент - 17,6%. Ці цифри підкреслюють баланс між промисловими товарами та сировиною в американському експорті до Японії, посилюючи широту їхньої економічної взаємодії [28].

Що стосується імпорту, то машини та механічні прилади домінували в американському імпорті з Японії, складаючи 38,9% від загальної суми імпорту в 148,3 мільярда доларів США у 2022 році. За ними йшло транспортне обладнання - 30,3%, а хімікати, пластмаси, каучук та вироби зі шкіри становили 14%. Ці категорії підкреслюють усталену роль Японії як світового лідера в галузі передових технологій та промислового виробництва, що відображається у стабільному припливі товарів високої вартості на ринок США [29].

Торгівля окремими категоріями також виявляє помітні коливання. Наприклад, американський експорт зброї та боєприпасів до Японії різко скоротився з 546,2 млн доларів у 2021 році до 269,6 млн доларів у 2022 році - на 50%. Таке скорочення підкреслює зміну пріоритетів або зовнішніх факторів, що впливають на торгівлю в цьому чутливому секторі, який має як економічне, так і стратегічне значення для двосторонніх відносин [53]. Ширший контекст торговельних показників 2022 року демонструє стійке

зростання американсько-японської економічної взаємодії. Експорт США до Японії збільшився на 7,7% (\$5,8 млрд) порівняно з попереднім роком, тоді як імпорт з Японії зріс на 10,0% (\$13,5 млрд). Відповідно зріс і дефіцит торговельного балансу, досягнувши 68,0 млрд доларів США, що на 12,8% (7,7 млрд доларів США) більше, ніж у 2021 році. Ці рівні торгівлі, що охоплюють товари, послуги та регульовані товари, перевищили середній п'ятирічний показник, що підкреслює стійку життєздатність та складність торговельних відносин між США та Японією [28]. Сільськогосподарська торгівля залишається наріжним каменем американського експорту до Японії: 14,9 млрд доларів США сільськогосподарської продукції, що становить 7,7% від загального обсягу світового експорту США в цій категорії. Аналогічно, 17,1 мільярда доларів на хімічну продукцію, пластмаси, каучук та вироби зі шкіри становили 5,0% світового експорту США, а 14,2 мільярда доларів на нафту, мінерали, вапно та цемент - 3,6%. Ці цифри не лише підкреслюють важливість Японії як ключового експортного ринку, але й відображають її позицію як значного споживача американської сільськогосподарської та промислової продукції [38 с. 114].

На глобальному рівні експорт, що підлягає ліцензійному контролю з боку БІС, відображає суворий підхід до управління міжнародною торгівлею. В усіх країнах світу 0,4% американського експорту в доларовому еквіваленті вимагало ліцензії BIS, 0,8% експорту було здійснено за винятком ліцензії BIS, а 9,6% - за ліцензією ECCN відповідно до NLR. Відносно невеликі відсотки заперечують стратегічну важливість цього експорту, особливо в таких галузях, як аерокосмічна, електронна та оборонна промисловість. Експорт до Японії є прикладом такого стратегічного узгодження з помітним зростанням експорту, здійсненого в рамках винятків з ліцензії BIS. У 2022 році такий експорт сягнув \$1,3 млрд, що на 30,7% більше порівняно з \$986,1 млн у 2021 році. Найбільшим виключенням з ліцензії був дозвіл на стратегічну торгівлю (STA), який склав \$553,4 млн, що становить 42,9% від усіх винятків. Далі йдуть товари та програмне забезпечення для шифрування (ENC), на які припадає 32,2%, тоді як експорт на підставі винятків для уряду (GOV), включно з міжнародними організаціями та хімічними інспекціями, склав 16,7% [56].

Зростання експорту, пов'язаного з УТП, до Японії відображає еволюцію американсько-японської торгівлі у високотехнологічних та чутливих секторах. Експорт на суму \$553,4 млн, здійснений за цим винятком у 2022 році, збільшився на 35,3% порівняно з попереднім роком, що свідчить про зростаючу інтеграцію Японії в рамках, які надають пріоритет безпечному та

стратегічному технологічному обміну. Такий розвиток подій свідчить про роль Японії як надійного партнера в просуванні цілей США в галузі цифрової торгівлі та технологічної безпеки [24].

Власна експортно-імпортна діяльність Японії ще більше ілюструє її інтегрованість у глобальну стратегічну економіку. У 2022 році Японія експортувала військового озброєння, що не відноситься до категорії пістолетів і мечів, на суму 168 000 доларів США, посівши 52-е місце серед найбільших світових експортерів таких товарів. Незважаючи на скромні, на перший погляд, масштаби, цей експорт підкреслює нішеву, але помітну роль Японії в глобальному ланцюгу військових поставок. Основними країнами призначення цього експорту були Таїланд (\$84,3 тис.), Канада (\$76,4 тис.), США (\$3,05 тис.), Нова Зеландія (\$2,53 тис.) і Філіппіни (\$1,55 тис.), що відображає розподіл, орієнтований на союзників або стратегічних партнерів [3].

Що стосується імпорту, то активність Японії є більш вираженою. З імпортом військового озброєння в цій категорії на загальну суму \$24,1 млн Японія посіла 17-те місце серед найбільших світових імпортерів у 2022 році. Серед провідних постачальників - Швеція (\$15,6 млн), США (\$8,1 млн), Австрія (\$254 тис.), Німеччина (\$87,5 тис.) і Бельгія (\$33,6 тис.). Така залежність від іноземних постачальників у військовому імпорті підкреслює стратегію закупівель Японії, яка фокусується на високоякісних товарах з країн-союзників для підтримки своєї обороноздатності[47]. Роль японських компаній у сприянні цим обмінам ще більше ілюструє тісні економічні зв'язки між США і Японією. Такі провідні компанії, як «Кубота», «Тойота» і «Вісметтак Азіати Фудз», відіграли важливу роль у перевезенні товарів, у тому числі військового призначення, з Японії до США. Ці фірми символізують подвійний характер японської торгівлі, де великі промислові конгломерати сприяють досягненню як комерційних, так і стратегічних цілей [19].

Таким чином, експорт та імпорт між Сполученими Штатами та Японією, які контролюються БІС, свідчать про складні та глибоко взаємопов'язані торговельні відносини. Ці відносини характеризуються не лише масштабами торгівлі, але й стратегічним узгодженням у таких регульованих секторах, як оборона, технології та критично важливі товари. Розвиваючись, ці обміни зміцнюють ширше геополітичне і економічне партнерство, яке пов'язує ці дві великі економіки. Маючи спільні цілі в торгівлі, технологіях і безпеці, Сполучені Штати і Японія продовжують

демонструвати неминущу важливість своїх двосторонніх відносин у формуванні глобального управління і стабільності [3].

3.2 Взаємні інвестиції: вплив на економіки обох країн

Разом на них припадає понад 30% світового внутрішнього продукту, значна частина міжнародної торгівлі товарами і послугами та основна частина міжнародних інвестицій. Такий економічний вплив робить Сполучені Штати і Японію потенційно потужними гравцями у світовій економіці. Економічні умови в Сполучених Штатах і Японії мають значний вплив на решту світу. Більше того, двосторонні економічні відносини між США та Японією можуть впливати на економічні умови в інших країнах [54].

Американсько-японські економічні відносини є міцними і взаємовигідними. Обидві економіки високо інтегровані через торгівлю товарами та послугами - вони є великими ринками для експорту одна одної та важливими джерелами імпорту. Що ще важливіше, Японія і США тісно пов'язані через потоки капіталу. Японія є основним іноземним джерелом фінансування державного боргу США і, ймовірно, залишиться таким у найближчому майбутньому, оскільки зростаючий державний борг США потребує фінансування, а запас внутрішніх заощаджень США залишається недостатнім для задоволення інвестиційних потреб. Японія також є важливим джерелом іноземних приватних портфельних і прямих інвестицій у США, а Сполучені Штати є джерелом значної частини іноземних інвестицій в Японію [6].

Відносне значення Японії та США як економічних партнерів зменшилося. Ця тенденція частково пов'язана зі зростанням Китаю та інших нових економічних держав. Наприклад, Китай обігнав Японію як найбільше джерело зовнішнього фінансування державного боргу США. Тим не менш, аналіз торговельних та інших економічних даних свідчить про те, що двосторонні відносини залишаються важливими, і перед політичними лідерами обох країн стоїть виклик, як ними управляти. Ця тенденція також пов'язана з посередніми показниками японської економіки протягом останніх двох десятиліть, які погіршилися внаслідок глобального економічного спаду, що розпочався у 2008 році, та інших невдач, включаючи цунамі, землетрус та ядерні аварії, що сталися у березні 2011 року. Японія все ще намагається досягти стійкого економічного відновлення [10].

Протягом останнього десятиліття американські та японські політичні лідери, схоже, доклали цілеспрямованих зусиль, щоб різко зменшити тертя,

які переважали в економічних відносинах протягом 1970-х, 1980-х і першої половини 1990-х років. З одного боку, ця більш спокійна обстановка стабілізувала двосторонні відносини і дозволила двом країнам зосередити свою увагу на інших питаннях, що становлять взаємний інтерес, таких як національна безпека. З іншого боку, як дехто стверджує, більш дружня атмосфера маскує серйозні проблеми, які потребують більшої уваги, такі як тривала нездатність Японії усунути давні бар'єри доступу на ринки для американського експорту. Нездатність вирішити будь-яке з цих невирішених питань може посилити тертя між двома країнами [14].

У більш широкому сенсі, на порядку денному 113-го Конгресу з'явилися й інші питання, що стосуються американсько-японських економічних відносин. Лідери США і Японії мають кілька варіантів того, як управляти своїми відносинами, включаючи більшу залежність від Світової організації торгівлі, спеціальні двосторонні дискусійні рамки і угоди, або угоду про вільну торгівлю, таку як потенційна угода про Транстихоокеанське партнерство (ТТП), в якій Японія вирішила взяти участь. Участь Японії в ТТП поновила занепокоєння деяких членів Конгресу щодо низки японських торговельних практик [53].

Дві країни залишаються дуже важливими економічними партнерами, на які припадає значна частка зовнішньої торгівлі та інвестицій одна одної, навіть якщо їх відносна значимість зменшилася. Глобальна фінансова криза та економічний спад додали ще один вимір до цих відносин, оскільки обидві країни боролися з серйозним впливом кризи на їхні економіки і одночасно працювали зі своїми партнерами по G-20 над координацією багатосторонніх заходів реагування. Вплив землетрусу 11 березня 2011 року, цунамі, що послідувало за ним, та аварії на атомній електростанції на півночі Японії додали ще один фактор до двосторонніх економічних відносин. Сполучені Штати і Японія зробили, можливо, найважливіший крок за останні роки у встановленні тісніших економічних відносин. Після багатьох місяців внутрішньополітичних дебатів і змін у політичному керівництві, 15 березня 2013 року Японія висловила зацікавленість у приєднанні до переговорів щодо укладення торговельної угоди про Транстихоокеанське партнерство (ТТП), стороною якої є Сполучені Штати. 12 квітня, після серії неформальних двосторонніх обговорень з Японією, адміністрація Обама заявила, що підтримає участь Японії в ТТП, і разом з іншими 10 учасниками ТТП запросила Японію приєднатися до нього. 23 липня 2013 року Японія офіційно стала учасником ТТП [22].

Економіки США та Японії залишаються тісно пов'язаними через торгівлю та потоки капіталу. Багато хто стверджує, що політичні лідери США і Японії не завжди надавали американсько-японським відносинам пріоритет, співмірний з їх економічним значенням; тим не менш, дані та інші показники свідчать про те, що відносини привертають увагу. Участь Японії в ТТП викликала дебати в політичному керівництві та серед зацікавлених сторін. 15 березня 2013 року прем'єр-міністр Абе оголосив про намір Японії приєднатися до переговорів, незважаючи на опір фермерів, занепокоєних впливом іноземної конкуренції, та постачальників медичних послуг, які побоювалися негативного впливу на систему медичного страхування [45].

Перед тим, як Японія розпочала переговори щодо ТТП, адміністрація Обама визначила три питання, які Японія повинна була вирішити як «заходи зміцнення довіри», якщо Сполучені Штати підтримають вступ Японії до ТТП: японські обмеження на імпорт американської яловичини, доступ до ринку для автомобілів американського виробництва, а також питання страхування та експрес-доставки. Питання яловичини, схоже, було вирішено з 1 лютого 2013 року, коли Японія дозволила імпорт американської яловичини, отриманої від худоби віком до 30 місяців. Щодо автомобільного питання, Японія погодилася збільшити кількість автомобілів американського виробництва, які можуть бути імпортовані відповідно до її Преференційної процедури обробки (РНР) з 2 000 на один «тип» автомобіля до 5 000 на один «тип» автомобіля. Крім того, обидві країни домовилися розглянути в рамках паралельних переговорів питання нетарифних заходів (НТЗ), що стосуються торгівлі автомобілями, включаючи прозорість правил, стандартів, сертифікації, «зелених» та інших новітніх технологій, а також дистрибуції. Паралельні автомобільні переговори також мають розглянути питання створення спеціального «захисного» положення для боротьби зі шкідливими сплесками імпорту автомобілів та спеціального тарифного механізму для боротьби з невиконанням партнером своїх зобов'язань щодо торгівлі автомобілями. Японія погодилася, що відповідно до запропонованого ТТП, американські тарифи на імпорт японських автомобілів будуть поступово скасовані протягом періоду, що дорівнює найдовшому періоду скасування в угоді [49].

Японія і США були основними прихильниками Дохійського порядку денного розвитку (ДПР), останнього раунду багатосторонніх переговорів про лібералізацію торгівлі в СОТ. Проте, ці дві країни зайняли різні позиції в деяких критично важливих сферах. Наприклад, США, Австралія та інші великі країни-експортери сільськогосподарської продукції наполягали на

зниженні або усуненні бар'єрів для імпорту сільськогосподарської продукції та субсидування сільськогосподарського виробництва, чому рішуче протистояли Японія та Європейський Союз. Водночас, Японія та інші країни стверджували, що національні антидемпінгові закони та заходи, які були вжиті країнами-членами СОТ, повинні бути розглянуті під час DDA з можливістю їх зміни - позиція, проти якої виступили Сполучені Штати Америки [16].

У липні 2006 року Генеральний директор СОТ Паскаль Ламі призупинив переговори, оскільки, серед інших причин, основні учасники не змогли домовитися про модальності, за якими учасники переговорів визначатимуть, наскільки вони лібералізують свої сільськогосподарські ринки та скоротять сільськогосподарські субсидії. Учасники переговорів час від часу зустрічалися, щоб спробувати реанімувати переговори. Однак спроба Ламі провести зустріч на рівні міністрів провалилася, коли головні учасники переговорів не змогли вирішити свої розбіжності щодо визначення модальностей переговорів з питань сільського господарства та несільськогосподарських питань [49].

Сполучені Штати домінували в економічних відносинах з Японією протягом багатьох років після Другої світової війни. Сполучені Штати були найбільшою економікою у світі, а Японія залежала від США у питаннях національної безпеки. Сполучені Штати визначали порядок денний, а питання порядку денного визначалися вимогами США до Японії реформувати свою економічну і торговельну політику, скасувати промислову політику і стимулювати внутрішнє споживання. Іноді ці зусилля приводили до того, що американські політики змушували Японію обмежити експорт певних товарів, наприклад, автомобілів, до США та/або усунути бар'єри для американського експорту та інвестицій [54].

Донедавна Сполучені Штати та Японія, переважно з ініціативи Сполучених Штатів, використовували спеціальні двосторонні механізми та угоди для ведення своїх міжурядових економічних відносин. Деякі з цих механізмів були розроблені для подолання торговельних та інвестиційних бар'єрів у Японії, які стосувалися конкретних продуктів (наприклад, напівпровідників та автомобілів), а інші - для подолання «загальних» бар'єрів, які впливали на багато секторів, наприклад, на японську систему роздрібної дистрибуції [9].

У листопаді 2010 року президент Обама і тодішній прем'єр-міністр Кан заснували американсько-японську Ініціативу економічної гармонізації (ЕНІ) -

структуру, подібну до її попередників, для обговорення цих складних питань. У 2011 році в рамках ІЕГ обидві сторони провели кілька робочих і спеціальних зустрічей, а також зустріч високого рівня на рівні заступника Торговельного представника США/заступника міністра закордонних справ. З 2011 року зустрічі в рамках Ініціативи не проводилися, оскільки ТТП стало фактичною основою для вирішення двосторонніх торговельних питань[40]. Крім того, США та Японія все частіше використовують механізм врегулювання суперечок у рамках Світової організації торгівлі (СОТ) для вирішення двосторонніх питань. Таким чином, Сполучені Штати та Японія допомогли деполітизувати свої торговельні розбіжності, залишивши право вирішувати суперечки членам групи експертів, обраним з країн-торговельних партнерів. Крім того, СОТ стала форумом, на якому Японія відчувала себе комфортно, оскаржуючи торговельну практику США [20].

3.3 Американсько-японське технологічне співробітництво

Японська економіка, яка бореться з тривалими низькими темпами зростання, обмеженою продуктивністю та дефіцитом інновацій, все частіше розглядає стартапи як необхідну умову для пожвавлення. Багато підприємств Японії визнані у всьому світі за їхній значний внесок у продуктивність, інновації та створення цінності, пропонуючи рішення нагальних соціальних проблем [59]. Однак Японія відстає від інших великих економік, таких як європейські, китайські та індійські, у розвитку потужної екосистеми стартапів. Ця диспропорція відображається у відносно низькій кількості стартапів, обмежених інвестиціях та пригніченій підприємницькій культурі. У відповідь на це Кейданрен, найбільша економічна організація Японії, закликала уряд вжити рішучих заходів для усунення цих недоліків. Для вирішення цих проблем адміністрація Кісиди в листопаді 2022 року представила комплексний «П'ятирічний план», спрямований на десятикратне збільшення інвестицій у стартапи до 2027 фінансового року [58]. Ця амбітна ініціатива включає низку безпрецедентних заходів, таких як податкові пільги, державне фінансування, державні закупівлі та зусилля з розвитку людських ресурсів. Незважаючи на досягнутий прогрес, Японія продовжує стикатися зі значними викликами, зокрема, щодо повної реалізації потенціалу плану та розбудови екосистеми, яка відображає динамізм її глобальних аналогів [10].

На противагу цьому, Сполучені Штати слугують світовим еталоном успішних стартап-екосистем, а Силіконова долина та Нью-Йорк незмінно посідають перші два місця в рейтингу інноваційних центрів. Таке лідерство зумовлене середовищем, що характеризується великою кількістю

різноманітних ресурсів, включаючи широкий спектр підприємницьких талантів, значні обсяги венчурного фінансування та багатство передових досліджень і розробок. Разом ці фактори формують складну та самодостатню екосистему, яка закріпила за Сполученими Штатами статус лідера у сприянні розвитку стартапів та вирощуванні компаній-єдинорогів. Екосистема США являє собою потужну форму «м'якої сили», що різко контрастує з більш державницьким підходом до досліджень і розробок. Для Японії американська модель пропонує цінні уроки, особливо з огляду на те, що Японія прагне наслідувати ключові елементи цієї системи. Політика сприяння розвитку стартапів, що розвивається адміністрацією Кісиди, відображає прагнення побудувати подібну екосистему, підтримувану дедалі активнішою американсько-японською співпрацею. Це партнерство, особливо в урядових ініціативах, наголошує на обміні людськими ресурсами та соціальному впровадженні передових технологій [51].

Одним з яскравих прикладів такої співпраці є американсько-японський Меморандум про взаєморозуміння щодо глобальних інновацій через науку і технології (GIST), оголошений під час офіційного візиту прем'єр-міністра Кісиди до Вашингтона у квітні 2024 року. Меморандум, підписаний в.о. помічника секретаря Бюро океанів, міжнародних екологічних та наукових питань Дженніфер Літтлджон та заступником генерального директора з питань науки, технологій та інноваційної політики Японії Такаюкі Фуджійоші, підкреслює спільне прагнення поглиблювати зв'язки між підприємцями обох країн, розширювати інвестиційні можливості та сприяти інноваціям. Ця ініціатива має на меті каталізувати прогрес у критичних технологіях та сприяти обміну знаннями, що в кінцевому підсумку сприятиме підвищенню добробуту суспільства. У сфері технологій американсько-японська співпраця була особливо результативною. Спільні ініціативи в галузі досліджень і розробок сприяли розвитку таких галузей, як штучний інтелект, квантові обчислення і відновлювані джерела енергії. Ці зусилля не лише підвищують конкурентоспроможність обох країн, але й сприяють стійкості та сталості глобальних ланцюгів постачання [44].

Співпраця між двома країнами виходить за рамки урядових ініціатив і поширюється на університетські науково-дослідні стартапи. Японські університети мають значний невикористаний потенціал, володіючи численними патентами і технологіями, які можуть стати основою для інноваційних стартапів. Однак Японія стикається з проблемами у подоланні розриву між дослідженнями та комерціалізацією. Доходи японських університетів від ліцензування залишаються лише часткою доходів їхніх

американських колег, що свідчить про структурні проблеми у перетворенні академічних досліджень на життєздатні ринкові додатки. Вирішення цих проблем є ключовим для забезпечення ефективного використання технологічного потенціалу Японії не лише для внутрішнього зростання, але й як основи американсько-японської співпраці в галузі інновацій [22].

Спираючись на імпульс інновацій, «Глобальний кампус стартапів» є багатообіцяючою ініціативою, покликаною об'єднати широкі дослідницькі ресурси Японії з досвідом американських університетів, зокрема, Массачусетського технологічного інституту. Цей кампус, відкриття якого заплановане на 2028 рік, має на меті створити центр досліджень та інкубації в таких галузях передових технологій, як біотехнології, кліматичні технології, штучний інтелект та робототехніка. Японський уряд вже виділив 57 мільярдів єн на початкове фінансування досліджень, що свідчить про високий пріоритет цього проекту. На додаток до традиційних галузей, кампус виділив такі сфери, як економічна безпека і додатки подвійного призначення - сфери, які часто не беруться до уваги в традиційних університетських дослідницьких структурах. Для американських установ і дослідників розташований у центрі Токіо кампус надає доступну платформу для участі у спільних проектах і формування стратегічних партнерств з японськими компаніями в рамках ініціатив, що підтримуються урядом [7].

Незважаючи на потенціал такої співпраці, в Японії існують проблеми з подоланням розриву між лабораторними інноваціями та їх ринковим застосуванням. Однією з головних проблем є нестача венчурних інвесторів з глибоким досвідом фінансування на середніх і пізніх стадіях, особливо в секторі високих технологій. Зараз докладаються зусилля для подолання цієї прогалини. Наприклад, на найбільшому в Азії заході для стартапів, організованому столичною владою Токіо в травні 2024 року, Японська організація зовнішньої торгівлі (JETRO) сприяла зустрічам між японськими стартапами та американськими венчурними інвесторами. Важливість іноземних інвестицій була ще раз підкреслена під час паралельного заходу ВІО2024 у Сан-Дієго, де прем'єр-міністр Кісіда закликав до глобальної підтримки, зазначивши: «Зараз саме час інвестувати в японські стартапи, які вирішують глобальні виклики». Звіти, такі як «Венчурний пульс 1 квартал 2024 року» від KPMG, свідчать про зростаючу тенденцію іноземних інвестицій в японську стартап-екосистему, що є сигналом оптимізму на тлі зростаючої геополітичної невизначеності [21].

Щоб залучити міжнародні таланти та сприяти підприємницькому зростанню, японський уряд також розширив візові програми, призначені для інноваторів та дослідників. Запровадження «Стартап-візи» дає іноземним підприємцям час на підготовку своїх підприємств в Японії, а віза «J-Find» пропонує випускникам найкращих університетів світу до двох років проживання в країні для розвитку та реалізації своїх ідей. Ці заходи є частиною ширшої стратегії, спрямованої на створення більш сприятливого середовища для світових талантів та посилення інтеграції Японії в міжнародні інноваційні мережі [45]. Співпраця у сфері стартапів між Сполученими Штатами та Японією, хоча й перебуває на початковій стадії, має потенціал стати наріжним каменем їхніх економічних відносин. Американська модель, з її яскравою та автономною екосистемою, пропонує шаблон для зусиль Японії, спрямованих на активізацію свого стартап-ландшафту. Використовуючи синергію між двома країнами, ця співпраця може поглибити економічні зв'язки, сприяти культурним і професійним обмінам та посилити взаємозалежність. Зростаючий інтерес до розвитку стартапів в Японії надає безпрецедентну можливість для зацікавлених сторін з обох боків долучитися до скоординованих зусиль, що охоплюють уряди, університети, корпорації та окремих інноваторів. Однак цей шлях не позбавлений перешкод. Залучення талантів, спрощення адміністративних процесів та забезпечення сталого фінансування залишаються критично важливими сферами, що потребують особливої уваги. Подальша підтримка, особливо з боку Японії, матиме вирішальне значення для подолання цих перешкод і просування двосторонніх ініціатив, які сприятимуть зміцненню довіри та взаємній вигоді [22].

Нещодавні домовленості ще більше підкреслюють стратегічний вимір цього партнерства. Підписання Спільної заяви про наміри (JSoI) між США і Японією підкреслює узгодженість їхніх науково-технічних цілей. Сприяючи спільним дослідженням, розробкам і технічним обмінам, Спільна заява про наміри спрямована на задоволення потреб внутрішньої безпеки США і занепокоєння Японії щодо економічної безпеки. Ця ініціатива ґрунтується на зобов'язаннях, взятих на себе президентом Байденом і прем'єр-міністром Кісідою, зосереджуючись на захисті і розвитку критично важливих технологій, таких як штучний інтелект, квантові технології, напівпровідники і біотехнології [59]. Ці спільні пріоритети відображають визнання ключової ролі, яку відіграватимуть технологічні інновації у підтримці економічної стійкості і забезпеченні стратегічних переваг в умовах дедалі складнішого глобального ландшафту [40].

Спільна заява про наміри США і Японії, підписана 26 березня 2024 року, підкреслює поглиблення зобов'язань обох країн щодо розвитку науково-технічної співпраці. В рамках цієї угоди Управління науки і технологій Департаменту внутрішньої безпеки США та Міністерство освіти, культури, спорту, науки і технологій Японії (MEXT) мають намір обмінюватися інформацією про ключові виклики та вивчати потенційні напрямки науково-дослідницької діяльності [52]. Ця співпраця ґрунтується на багатій історії наукових і дипломатичних зв'язків між двома країнами, які ще більше зміцнилися завдяки Меморандуму про взаєморозуміння між США і Японією в рамках програми «Глобальні інновації через науку і технології» (GIST). Японія взяла на себе зобов'язання повністю фінансувати учасників програми та розширити діяльність GIST для реалізації японських програм, тоді як США планують надавати технічну експертизу та полегшити оформлення віз, де це необхідно, сприяючи створенню надійної платформи для інновацій та підприємницьких обмінів [19].

Важливість цих угод була підкреслена під час державного візиту прем'єр-міністра Кісиди до США у квітні 2024 року, який завершився вечерею в Білому домі за участю таких видатних діячів, як Джефф Безос і Крісті Ямагучі. На саміті було формалізовано кілька ключових угод, спрямованих на посилення співпраці у сфері новітніх технологій і оборонних можливостей, включаючи інвестиції в квантові обчислення і штучний інтелект, а також спільні оборонні рамки для вирішення проблем безпеки в Індо-Тихоокеанському регіоні. Серед основних моментів було оголошення про потенційну участь Японії в передових проєктах в рамках другого компонента угоди AUKUS, який зосереджений на технологічних досягненнях і оборонних інноваціях [52]. Однак, незважаючи на високий ентузіазм щодо цих ініціатив, прогрес стримується культурними, політичними і регуляторними складнощами, які вимагають ретельної навігації. Стратегічний поворот Японії від пацифізму часів Другої світової війни, започаткований прем'єр-міністром СіндзоАбе і продовжений Кісідою, включає зобов'язання подвоїти оборонний бюджет до 2027 року. Цей зсув має вирішальне значення для приведення можливостей Японії у відповідність до очікувань США щодо спільного розвитку і спільного виробництва передових технологій. Тим не менш, такі бар'єри, як протоколи перевірки безпеки, промислова безпека і кібер-стандарти, є перешкодами для повної інтеграції. Правила міжнародної торгівлі зброєю США (ITAR) залишаються предметом суперечок, хоча нещодавні дискусії про реформу ITAR свідчать про готовність вирішити ці проблеми [10].

Японія виділила значні ресурси на розвиток своїх оборонних інноваційних можливостей, в тому числі приблизно 64 мільйони доларів на «Проривні дослідження», спрямовані на швидке досягнення амбітних цілей щодо трансформації майбутніх військових можливостей. Ця ініціатива відображає сміливий підхід до розвитку інноваційних функцій і технологій у сфері оборони. Крім того, уряд виділив фонд «Проміжних досліджень» у розмірі близько 118 мільйонів доларів, спрямований на перспективні технології, визначені в рамках різних урядових і комерційних проектів. Ці кошти спрямовані на підтримку досягнень з потенційним застосуванням в оборонній сфері, що свідчить про чітке прагнення інтегрувати передові інновації в стратегічне планування [31].

Незважаючи на ці інвестиції, Японія стикається з глибоко вкоріненими психологічними і культурними бар'єрами в оборонному секторі. Переважна настороженість японських корпорацій, університетів і науково-дослідних інститутів щодо діяльності, пов'язаної з обороною, становить значну проблему. Як зазначає Джеймс Шофф, старший директор Ініціативи американсько-японського альянсу NEXТ у Фонді миру Сасакава США, «настороженість» існує як з боку корпорацій, так і в університетах і лабораторіях. Він пояснює: «Університети та інститути, які є рушійною силою деяких японських технологічних досягнень, дуже неохоче беруть участь в оборонних проектах [48]. Крістофер Джонстоун, старший радник і керівник відділу Японії в Центрі стратегічних і міжнародних досліджень, також підкреслює вкорінений скептицизм в академічній і лабораторній культурі Японії. «Я думаю про академічну культуру, лабораторну культуру - історично вона не пов'язана з обороною, підозрілість до оборони. Отже, тут є багато чого, що потрібно подолати», - пояснює він [50]. Це небажання може вплинути на здатність Японії повноцінно співпрацювати з американськими установами у проектах оборонних технологій. Шофф також припускає: «Ви можете навести аргумент, що краще інвестувати більше часу у співпрацю в галузі високих технологій. Забудьте поки що про оборонну частину. Нехай це просочиться пізніше, тому що досить важко планувати спільні дослідження» [50].

Хоча такий поетапний підхід може затримати негайну співпрацю в оборонній сфері, він забезпечує прагматичну основу для розбудови довіри. Шофф підкреслює важливість використання сильних сторін кожної країни в не оборонних сферах для розвитку співпраці. «Це нормально, коли це відбувається певною мірою пліч-о-пліч», - зауважує він, відзначаючи потенціал узгоджених інвестицій для примноження впливу спільних

ініціатив. «У необоронній сфері Японія, безумовно, вкладає гроші в ці проекти. Це привертає інтерес США, які кажуть: «Ей, ми можемо витратити 10 чи 100 мільйонів доларів, а Японія витрачає 100 мільйонів доларів, і ми дійсно ділимося своєю інформацією. Якщо ми все правильно розробимо, це буде інвестиція в 200 мільйонів доларів для нас обох» [50].

Незважаючи на прогрес у співпраці в невійськовій сфері, інтеграція цих зусиль в оборонну сферу залишається складним завданням. Шофф попереджає: «Я не знаю, чи ми це зрозуміли, бо я не думаю, що Японія чи інші країни обов'язково захочуть співпрацювати з нами, якщо ми просто передамо всю цю інформацію нашим оборонним компаніям» [50]. Проте, спільна історія успішних американсько-японських оборонних проектів дає надію. Шофф розмірковує про минулі зусилля, такі як спільна розробка системи протиракетної оборони SM-3 Block 2A, де дві країни працювали паралельно, а не повністю інтегрували свої процеси: «Взаємодія була більше схожа на два сусідніх поля з парканом посередині, а не на спільне обробіток поля» [3].

Існує потужний прецедент успішного американсько-японського співробітництва в галузі оборони, прикладом якого є такі ініціативи, як Форум систем і технологій, який сприяв спільній розробці системи протиракетної оборони SM-3 Block 2A. Наразі обидві країни співпрацюють над перехоплювачем на глісаді, призначеним для нейтралізації гіперзвукових ракет на етапі глісади, а не на кінцевій стадії польоту. Японія очолює розробку ракет і силових установок для цієї системи, яка, за даними Агентства протиракетної оборони, має бути розгорнута до 2035 року. Проте ці проекти здебільшого здійснюються як паралельні розробки, а не як повністю інтегрована співпраця, що підкреслює виклики поглиблення співпраці [10].

Як зазначив Джеймс Шофф: «Взаємодія була більше схожа на два сусідніх поля з парканом посередині, а не на спільне обробіток поля, і вони намагаються перейти в нову еру, але це пов'язано з труднощами» [50]. Хоча існує намір вийти за рамки цієї паралельної моделі, Кеннет Вайнштейн з Інституту Гудзона припускає, що поки що такий підхід може зберегтися: «Японія має надзвичайні можливості протичовнової боротьби, які можуть бути корисними для Сполучених Штатів. Вони також мають певні квантові можливості і можливості штучного інтелекту, які, безумовно, можуть співпасти з нашими. ... Але мій інстинкт підказує, що будуть паралельні розробки, доки ми не подолаємо деякі з цих перешкод» [59].

На тлі цих викликів привертають увагу конкретні сфери для потенційної співпраці. Крістофер Джонстон виділяє безпілотні системи як особливо перспективну сферу співпраці, пояснюючи: «Сполучені Штати, Японія і Австралія дали зрозуміти, що вони збираються поглиблювати співпрацю в галузі спільних бойових літаків. Між військово-повітряними силами тривають дискусії на технічному рівні» [59]. Він також вказує на безпілотні підводні технології, де можливості Японії можуть збігатися з інтересами США. Однак у нових галузях, таких як штучний інтелект і квантові технології, розрив між досягненнями США і можливостями Японії може становити значні перешкоди. «Є японські компанії, які інвестують значні кошти в ці галузі - NTT, NEC - але мені просто цікаво, чи не виявиться розрив між Сполученими Штатами і японськими технологіями штучного інтелекту занадто значним, щоб його подолати, але побачимо», - зауважив Джонстоун, додавши, що майбутнє співпраці в цих галузях залишається невизначеним [41]. Для того, щоб японські компанії стали більш зацікавлені в оборонних інноваціях, необхідні відчутні успіхи. «Нам потрібна пара історій успіху відносно скоро, щоб розбудити уяву і стати каталізатором більшої співпраці», - підкреслив Шофф. Він вказав на такі амбітні проекти, як спільний бойовий літак, як на ідеальних кандидатів для спільної розробки, хоча до їх реалізації може пройти ще кілька років. Більш широка культурна і структурна динаміка в Японії ще більше ускладнює виклики, оскільки Джонстоун протиставляє обережний підхід Японії до оборонної співпраці агресивному прагненню Південної Кореї до міжнародної конкурентоспроможності. «Президент [Південної Кореї] заявив, що ми станемо четвертим за величиною експортером оборонної продукції у світі. Сам президент стоїть за кампаніями. Все це все ще є новим і розвивається в Японії» [50].

Цей поступовий підхід застосовується і до потенційної ролі Японії в рамках AUKUS. Замість повної інтеграції в Компонент II, Джонстоун бачить більш реальний шлях у цільовій участі: «Я думаю, що набагато ймовірніше і набагато правдоподібніше - і це стосується й інших потенційних партнерів - залучення японців до конкретного проекту II компоненту AUKUS. Це набагато правдоподібніше, тому що є сфери, в яких японці мають сильні сторони» [50]. Ці цільові проекти можуть використати унікальні можливості Японії і водночас врахувати поступовий характер ширшого американсько-японського оборонного партнерства. Хоча прогрес, як очікується, буде повільним, фундаментальні зусилля, які зараз здійснюються, мають значні

перспективи для майбутнього технологічного співробітництва між двома країнами [2].

3.4. Перспективи подальшого розвитку економічних відносин між Японією та США

Економіка Японії обережно виходить з більш ніж десятирічної стагнації, а її відновлення характеризується повільним прогресом і значною вразливістю. Постійні проблеми слабких балансів, безнадійних боргів у банківському та страховому секторах, а також величезний обсяг державного боргу продовжують обмежувати фіскальні можливості та економічну гнучкість. Крім того, багато японських компаній стикаються з нагальною потребою реструктуризації для відновлення конкурентоспроможності на глобальному ринку, що швидко розвивається. Незважаючи на цей макроекономічний тиск, починають з'являтися ознаки оптимізму. За останній рік економіка Японії продемонструвала помірне зростання, що свідчить про потенційний зсув у бік стабільності. Що ще важливіше, з'являється все більше ознак того, що тривала економічна криза стала поштовхом до значущих реформ і структурних змін, створюючи підґрунтя для більш динамічного економічного ландшафту [60].

Останніми роками економічна необхідність призвела до глибоких перетворень у фінансовому та корпоративному секторах Японії. Політика, спрямована на подолання банківської кризи, призвела до залучення федеральних ресурсів та сміливих заходів. Продаж двох найбільш проблемних банків Японії - одного іноземному консорціуму на чолі з американськими інвесторами, а іншого японській групі на чолі з Softbank - підкреслює зростаючу відкритість японської економіки для зовнішніх гравців, що було неможливо уявити ще кілька років тому. Крім того, традиційні бар'єри почали руйнуватися, і кілька японських банків вирішили об'єднатися у відповідь на зростаючий конкурентний тиск. Нещодавні банкрутства великих корпорацій, таких як гігант роздрібною торгівлі Sogo та Chiyo-da, однієї з найбільших страхових компаній Японії, підкреслюють фундаментальний відхід від давньої практики «конвойного капіталізму», коли фірми, що зазнавали труднощів, регулярно рятувалися сильнішими національними гравцями [10].

Показники змін виходять далеко за межі цих поодиноких випадків. Фінансові ринки Японії стають дедалі більш відкритими та конкурентними, чому сприяють значні реформи у сфері дерегуляції, бухгалтерського обліку та оподаткування [50]. Поява венчурних та приватних інвестиційних

компаній - як іноземних, так і вітчизняних - ще більше ілюструє зміну економічного ландшафту. Тим часом у секторі інформаційних технологій спостерігається сплеск стартапів, а старі фірми активно реструктуризуються шляхом злиття, в тому числі партнерства з міжнародними компаніями, щоб залишатися актуальними на конкурентному ринку [45].

Зростання прямих іноземних інвестицій та збільшення кількості поглинань компаній є свідченням трансформації Японії. Багато з цих змін кидають виклик традиційній структурі японської економіки, руйнуючи укорінені практики, такі як пільгове банківське кредитування, жорсткі ланцюжки поставок і перехресне володіння акціями між групами кейрецу. Ці давні системи історично перешкоджали конкуренції та обмежували можливості як для іноземних фірм, так і для вітчизняних нових гравців. Водночас вони ізолювали японський бізнес від ширших вимог до прозорості та прибутковості, які є рушійною силою глобальних ринків. Однак, під впливом економічної необхідності та можливостей, створених новими інформаційними технологіями, ці бар'єри починають руйнуватися, відкриваючи японські ринки для більшої міжнародної участі та інтеграції [58].

Але процес структурних змін і реформ, хоча і є реальним, залишається нерівномірним і пов'язаним з викликами. Прогрес часто є повільним і супроводжується значними ризиками відкату назад. Напруженість між реформаторами і тими, хто вкорінився в традиційних системах, зберігається в японському політичному і діловому керівництві, що відображає складність навігації змін у суспільстві, глибоко вкоріненому в традиційних практиках. Уряду Японії знадобилося майже десять років, щоб рішуче подолати банківську кризу, а критичні питання у страховому секторі залишаються невирішеними. Незважаючи на деякі драматичні приклади модернізації, традиційні підходи до подолання економічних труднощів все ще користуються широкою підтримкою. Державні інвестиції продовжують домінувати у фіскальних стратегіях, а нові урядові програми були запроваджені для підтримки стратегічних галузей, таких як напівпровідники, біотехнології та інформаційні технології [30, с. 20].

Незважаючи на ці виклики, прогнози щодо економіки Японії залишаються помірковано оптимістичними завдяки сприятливим зовнішнім факторам та поступовому посиленню позитивного циклу між доходами та витратами. Очікується, що темпи зростання випереджатимуть потенційні рівні завдяки помірній глобальній економічній експансії та сприятливим

фінансовим умовам. Індекс споживчих цін, за винятком свіжих продуктів харчування, за прогнозом, зросте приблизно на 2,5% у 2024 фінансовому році з незначним зниженням до близько 2% у 2025 і 2026 фінансових роках. Хоча інфляційний вплив зростання цін на імпорт, як очікується, зменшиться, базова інфляція, ймовірно, поступово зростатиме в міру скорочення розриву між обсягами виробництва та покращення середньо- та довгострокових інфляційних очікувань. Це відображає посилення зв'язку між зростанням заробітної плати та ціною стабільністю, а інфляція, як очікується, наблизиться до цільових показників Банку Японії в другій частині прогнозного періоду [60].

Фіскальні та монетарні перспективи Японії, однак, не позбавлені ризиків. Коливання глобальної економічної активності, цін на сировинні товари, а також внутрішня поведінка у сфері заробітної плати та ціноутворення вносять значну невизначеність. Динаміка обмінного курсу, яка тепер тісніше пов'язана з інфляцією через зростання зарплат і цін, додає ще один рівень складності. Ці фактори вимагають пильного моніторингу фінансового та валютного ринків, оскільки їхній вплив на економічні показники Японії та цінову стабільність помітно зріс [21, с. 15]. Що стосується балансу ризиків, то ризики для економічної активності виглядають здебільшого рівномірними, тоді як цінові ризики мають тенденцію до зростання у 2025 фінансовому році. Економіка Японії демонструє помірне відновлення, хоча деякі сфери слабкості зберігаються. У глобальному масштабі економіки зарубіжних країн зберігають помірне зростання, тоді як експорт і промислове виробництво Японії залишаються відносно стабільними. Прибутки корпорацій покращилися, а ділові настрої залишилися сприятливими, що сприяло стабільному зростанню інвестицій в основний капітал. Ситуація з зайнятістю та доходами також помірно покращилася, що сприяло поступовій тенденції до зростання приватного споживання, незважаючи на виклики, спричинені зростанням цін та іншими факторами тиску. Інвестиції в житлове будівництво, однак, залишаються на низькому рівні, тоді як державні інвестиції були відносно стабільними. Фінансові умови продовжують підтримувати це відновлення завдяки м'якій політиці [21, с. 18].

На ціновому фронті зростання індексу споживчих цін (ІСЦ), за винятком свіжих продуктів харчування, у річному вимірі нещодавно коливалося на рівні 2,5%. Це відображає помірне зростання цін на послуги, частково зумовлене підвищенням заробітних плат, навіть незважаючи на те, що ефект перенесення витрат від попереднього зростання цін на імпорт

почав зменшуватися. Інфляційні очікування помірно зросли, що свідчить про потенційне наближення до інфляційних цілей Японії в довгостроковій перспективі. У перспективі очікується, що економіка Японії зростатиме вище свого потенційного темпу завдяки помірному глобальному економічному зростанню та доброчесному циклу від доходів до витрат, який, ймовірно, ще більше посилиться за сприятливих фінансових умов. Прогнози зростання реального ВВП залишаються узгодженими з попередніми прогнозами, що свідчить про стійку траєкторію помірного зростання [42].

У секторі домогосподарств очікується подальше підвищення рівня зайнятості, хоча темпи зростання можуть поступово сповільнитися через обмеження пропозиції робочої сили, зокрема через високий рівень участі жінок та осіб старшого віку в економічній активності. Очікується, що ці тенденції ще більше погіршать умови на ринку праці під час економічного відновлення, що призведе до підвищення заробітної плати [48]. Очікується, що номінальна заробітна плата продовжить стабільно зростати, частково у відповідь на зростання цін, що призведе до стійкого зростання доходів працівників. Хоча приватне споживання зазнає певного тиску з боку зростання цін, за прогнозом воно зростатиме помірними темпами у відповідь на підвищення заробітних плат [59].

Приватне споживання, ймовірно, також отримає подальшу підтримку від урядових ініціатив, спрямованих на пом'якшення впливу зростання вартості життя. Очікується, що такі заходи, як зменшення тягаря підвищення цін на бензин, принесуть тимчасове полегшення, що сприятиме збільшенню витрат домогосподарств у найближчій перспективі. Ця комбінація факторів підкреслює стійкість економічного відновлення Японії, навіть незважаючи на те, що виклики залишаються [59]. У корпоративному секторі очікується, що експорт та виробництво повернуться на висхідну траєкторію, що значною мірою зумовлено відновленням світового попиту на ІТ-товари на тлі збереження помірних темпів зростання іноземних економік. Водночас очікується, що попит на в'їзний туризм, який класифікується як експорт послуг, продовжить зростати. Прибутки підприємств, ймовірно, стабільно зростатимуть завдяки помірному збільшенню як внутрішнього, так і міжнародного попиту. За цих умов очікується, що інвестиції в основний капітал підприємств збережуть тенденцію до зростання, чому сприятимуть сприятливі фінансові умови. Інвестиції будуть спрямовані на вирішення проблеми нестачі робочої сили, розвиток цифрових технологій, сприяння дослідженням і розробкам у секторах, орієнтованих на зростання, зусилля з декарбонізації та зміцнення ланцюжків поставок [29].

Державні інвестиції, навпаки, залишаться відносно незмінними, тоді як державне споживання зростатиме помірно, що відображає збільшення витрат на охорону здоров'я та догляд за хворими. У довгостроковій перспективі потенційні темпи зростання економіки Японії, як очікується, помірно зростатимуть завдяки підвищенню продуктивності завдяки успіхам у цифровізації та інвестиціям у людський капітал. Крім того, прогнозується прискорення зростання основного капіталу завдяки стійким інвестиціям у бізнес. Ці покращення, ймовірно, будуть підтримані політичними заходами уряду та подальшими сприятливими фінансовими умовами. Очікується, що інфляція, яка вимірюється темпами зростання індексу споживчих цін (ІСЦ) за винятком свіжих продуктів харчування, залишиться на рівні близько 2,5% у 2024 фінансовому році, а потім стабілізується на рівні близько 2% у 2025 та 2026 фінансових роках. Хоча очікується, що ефект перенесення витрат від зростання цін на імпорт у минулому зменшиться, прогнозується, що базова інфляція поступово зростатиме. Цей прогноз ґрунтується на очікуваному скороченні розриву між обсягами виробництва та подальшому зростанні середньо- та довгострокових інфляційних очікувань, що підтримується віртуальним циклом між заробітною платою та цінами [57].

У другій половині прогнозного періоду очікується, що інфляція відповідатиме встановленій урядом цілі з цінової стабільності. До 2025 року поступове скасування заходів, спрямованих на стримування інфляції, ймовірно, позитивно вплине на темпи зростання ІСЦ. Однак цей ефект може бути послаблений нещодавнім зниженням цін на сиру нафту та інші ресурси, що, як очікується, чинитиме знижувальний тиск на інфляцію [57].

Прогнозоване зростання ІСЦ на 2025 фінансовий рік є дещо нижчим, ніж оцінювалося раніше, що відображає це зниження цін на ресурси та інші стримуючі фактори. Перспективи інфляції значною мірою залежать від припущень щодо майбутніх цін на сиру нафту та продовження заходів уряду. Очікується, що ціни на сиру нафту помірно знизяться наприкінці прогнозного періоду, виходячи з поточних тенденцій на ф'ючерських ринках. Державні заходи, спрямовані на зменшення навантаження на домогосподарства, пов'язаного з цінами на бензин, електроенергію та газ, які стримували інфляцію до 2023 бюджетного року, поступово згортатимуться протягом 2024 та 2025 бюджетних років. Очікується, що цей перехід підштовхне інфляцію до вищих темпів, що сприятиме більш послідовному досягненню цілей економічної стабільності країни [17]. Майбутні економічні відносини між Японією і США у військовому секторі, ймовірно, будуть зосереджені на поглибленні співпраці в галузі оборонних технологій, безпеки

ланцюгів поставок і спільних програмах військового розвитку [11]. Посилений акцент буде зроблено на розвитку можливостей кібербезпеки та інтеграції штучного інтелекту в оборонні системи, що сприятиме двостороннім інноваціям у відповідь на нові загрози [3]. Поточні інвестиції Японії у вітчизняне військово-виробництво, стимульовані зростанням її оборонного бюджету, нададуть можливість американським оборонним підприємствам брати участь в угодах про спільне виробництво і передачу технологій. Стратегічне значення Індо-Тихоокеанського регіону стимулюватиме подальшу інтеграцію японського і американського військово-промислового потенціалу з акцентом на оперативну сумісність і спільні стандарти для обладнання і систем [4]. Орієнтація Японії на самодостатність у сфері оборони, збалансована з її союзницькими зобов'язаннями, призведе до нюансованого партнерства, в якому обидві країни спільно розроблятимуть критичні технології, такі як гіперзвук, автономні системи і квантові обчислення для військових застосувань. Посилена співпраця у сфері космічної оборони, включаючи розробку супутників і проти космічних технологій, також буде ключовою сферою взаємного інтересу [38, с. 139].

Стійкість ланцюгів постачання у військовому секторі буде пріоритетом, що призведе до спільних ініціатив, спрямованих на зменшення залежності від третіх країн, зокрема у виробництві напівпровідників, рідкоземельних елементів та інших критично важливих матеріалів. Ці зусилля включатимуть створення безпечних ланцюгів постачання сучасних озброєнь та військової техніки, що забезпечить стратегічну автономію обох країн. Нарешті, спільна прихильність до протидії загрозам регіональній безпеці, в тому числі загрозам з боку Північної Кореї і розширення військового впливу Китаю, забезпечить стійку економічну взаємодію США і Японії у військовому секторі. Це партнерство, ймовірно, розвиватиметься і включатиме багатосторонню співпрацю з іншими союзниками, сприяючи розширенню мережі військово-економічного співробітництва у 21 столітті [57].

Висновки до розділу III

Тенденції розвитку сучасних економічних відносин між США та Японією у XXI столітті свідчать про їхню глибоку залежність та важливість для світової економіки. Однак ці відносини не є статичними, вони еволюціонують під впливом технологічного прогресу, глобалізації та нових геополітичних викликів.

По-перше, торгівля між США та Японією залишається фундаментальним аспектом їхнього партнерства, але її структура суттєво змінюється. З одного боку, зберігається традиційна орієнтація на експорт високотехнологічних японських товарів, таких як автомобілі та електроніка. З іншого боку, все більшого значення набувають нові сектори, такі як цифрова економіка та відновлювана енергетика. Зазначене свідчить про необхідність для обох країн адаптуватися до глобальних тенденцій, де інновації та сталий розвиток стають ключовими факторами [18]. По-друге, взаємні інвестиції відіграють вирішальну роль у зміцненні економічного співробітництва. Японські корпорації, такі як Toyota та Honda, активно інвестують у виробництво в США, створюючи робочі місця та забезпечуючи регіональний економічний розвиток. Водночас американські компанії все частіше виходять на японський ринок, користуючись лібералізацією регуляторної політики та зростаючим попитом на фінансові та фармацевтичні послуги. Така двостороння інвестиційна активність є прикладом ефективного використання економічної взаємодії. По-третє, технологічна співпраця між країнами стає не лише інструментом економічного зростання, а й важливим елементом стратегічного партнерства. Спільні зусилля у сферах штучного інтелекту, зеленої енергетики та інноваційного виробництва дозволяють обома країнам посилити свої позиції у глобальних ланцюгах доданої вартості. Водночас конкуренція в ключових галузях, таких як напівпровідники, вказує на необхідність збалансування економічних інтересів. Нарешті, перспективи економічних відносин між США та Японією визначаються їхньою здатністю адаптуватися до викликів сучасності, таких як зміни у глобальних ланцюгах поставок, кліматична криза та зростаючий вплив Китаю. Співпраця у сферах регіональної безпеки, економічної стійкості та технологій залишається основою для подальшого розвитку цього партнерства [59].

Таким чином, розділ III демонструє, що економічні відносини між США та Японією є не лише стабільним фактором світової економіки, але й джерелом інноваційних рішень глобальних викликів. Еволюція цих відносин показує, що партнерство не обмежується торгівлею та інвестиціями, а включає широкий спектр стратегічних сфер, які визначають нові горизонти двостороннього співробітництва.

ВИСНОВКИ

Еволюція економічних відносин між Японією та Сполученими Штатами являє собою одне з найбільш значущих двосторонніх партнерств у сучасній світовій економіці. Протягом десятиліть ці відносини зазнали глибоких трансформацій, зумовлених геополітичними зрушеннями, технологічним прогресом та змінами в економічній політиці. Хоча це партнерство зіткнулося з низкою викликів, його стійкість і адаптивність дозволили йому залишатися наріжним каменем глобального економічного управління.

По суті, американсько-японське економічне партнерство є свідченням того, як спільні цінності та взаємні інтереси можуть долати економічні розбіжності та політичну напруженість. Ці відносини, що були започатковані після Другої світової війни, еволюціонували від моделі залежності, коли Японія покладалася на Сполучені Штати в економічній та безпековій допомозі, до взаємовигідного альянсу, позначеного співпрацею в торгівлі, технологіях та глобальному управлінні. Сьогодні це модель взаємозалежності, де кожна країна використовує свої порівняльні переваги для вирішення спільних глобальних проблем.

Важливою особливістю цього партнерства є його роль у формуванні міжнародних економічних норм та інституцій. Сполучені Штати та Японія відіграють важливу роль у відстоюванні відкритих ринків, лібералізації торгівлі та дотриманні міжнародного порядку, заснованого на правилах. Їхня співпраця в рамках багатосторонніх структур, таких як Світова організація торгівлі, «Велика сімка» та АТЕС, підкреслює їхню відданість зміцненню глобальної економічної стабільності та вирішенню транснаціональних проблем, таких як зміна клімату, вразливість ланцюгів поставок та економічна нерівність. Таке спільне лідерство посилило їхній індивідуальний вплив, дозволивши їм формувати контури глобальної економічної політики.

Тим не менш, ці відносини не були позбавлені напруженості. Постійні торговельні дисбаланси, розбіжності щодо валютної політики та різні підходи до регуляторних рамок стали випробуванням на міцність їхнього альянсу. Ця напруженість, хоча і свідчить про різні економічні пріоритети, водночас слугує каталізатором прогресу. Завдяки ітеративним переговорам і коригуванню політики обидві країни продемонстрували здатність примиряти розбіжності, впроваджувати інновації в торговельній практиці та підтримувати свою прихильність до конструктивної взаємодії. Ці адаптивні

відповіді підкреслюють силу їхньої економічної дипломатії та інституційних механізмів, які підтримують їхню співпрацю.

У майбутньому двосторонні економічні відносини зіткнуться з новими викликами і можливостями у все більш багатополлярному світі. Зростання Китаю як глобальної економічної потуги в поєднанні з триваючою цифровою трансформацією промисловості та переходом на «зелену» енергетику вимагатиме від США і Японії перекалібрування своїх стратегій. Ці події несуть як ризики, так і можливості, що вимагає проактивного підходу до співпраці, який збалансовує національні інтереси з колективною глобальною відповідальністю.

Цифрова економіка, зокрема, є критично важливою сферою для американсько-японської співпраці. Обидві країни є лідерами в галузі технологічних інновацій, а їхній спільний досвід може встановити стандарти в таких сферах, як штучний інтелект, кібербезпека та цифрова торгівля. Спільні ініціативи в цих сферах не лише підвищують їхню економічну конкурентоспроможність, але й посилять їхній вплив у встановленні глобальних норм для нових технологій. Аналогічно, перехід до сталих енергетичних систем відкриває шлях для спільних інновацій, оскільки обидві країни прагнуть узгодити своє економічне зростання з екологічною стійкістю.

Як ключові гравці у світовій торгівлі, Сполучені Штати та Японія мають унікальну можливість очолити зусилля з реконфігурації ланцюгів поставок для забезпечення стабільності та зменшення залежності від окремих економічних суб'єктів. Їхня здатність будувати більш інклюзивні та безпечні економічні системи матиме далекосяжні наслідки для глобальної торгівлі та інвестиційних потоків.

Таким чином, економічні відносини між Японією та Сполученими Штатами - це не просто двостороннє явище, а важливий стовп міжнародної економічної системи. Їх еволюція відображає баланс співпраці та конкуренції, підкріплений спільним баченням глобальної стабільності та процвітання. Оскільки глобальний ландшафт продовжує змінюватися, це партнерство буде життєво важливим у вирішенні нових викликів і використанні нових можливостей.

Щоб підтримувати і зміцнювати ці відносини, політикам обох країн необхідно підтримувати відкриті канали діалогу, визначати пріоритети взаємної вигоди і застосовувати інноваційні підходи до економічного

співробітництва. Таким чином, Сполучені Штати і Японія можуть гарантувати, що їхнє партнерство залишатиметься динамічним і актуальним, слугуючи взірцем ефективною міжнародною співпраці у 21-му столітті.

Зрештою, міцність американсько-японських економічних зв'язків демонструє силу адаптивності та стратегічного бачення. Ці якості дозволять обом країнам орієнтуватися у все більш складному глобальному середовищі, продовжуючи діяти як архітектори стабільного, справедливого і процвітаючого міжнародного економічного порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Офіційні джерела:

1. 2024 Investment Climate Statements: Japan. U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/reports/2024-investment-climate-statements/japan/>
2. ADB Key Indicators Database. URL: <https://kidb.adb.org/economies/japan>
3. Economic Diplomacy. Japanese Economy. Ministry of Foreign Affairs of Japan. URL: <https://www.mofa.go.jp/policy/economy/japan/index.html>
4. Economy at a Glance, Monthly Data. U.S. Bureau of Labor Statistics. URL: <https://www.bls.gov/eag/eag.us.htm>
5. Japan – Country Commercial Guide. The International Trade Administration, U.S. Department of Commerce. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/japan-market-overview>
6. Japan-United States of America Relations (Basic Data). Ministry of Foreign Affairs of Japan. URL: https://www.mofa.go.jp/na/na1/us/page23e_000329.html
7. Joint Statement from the 14th U.S.-Japan Dialogue on Digital Economy. U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/joint-statement-from-the-14th-u-s-japan-dialogue-on-digital-economy/>
8. Joint Statement of the Japan-U.S. Economic Policy Consultative Committee. U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/joint-statement-of-the-japan-u-s-economic-policy-consultative-committee/>
9. Recent Trends in Japan-U.S. Economic Relations. Ministry of Foreign Affairs of Japan. URL: <https://www.mofa.go.jp/region/n-america/us/q&a/trend/2.html>
10. Reflections on the U.S.–Japan Economic Relationship and Its Future. URL: <https://japan2.usembassy.gov/e/p/2003/tp-20031219-48.html>
11. Signing of the U.S.-Japan Global Innovation through Science and Technology (GIST) Memorandum of Understanding. U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/signing-of-the-u-s-japan-global-innovation-through-science-and-technology-gist-memorandum-of-understanding/>
12. Toward the Creation of More Vigorous and Attractive Japan. URL: <https://japan.kantei.go.jp/senryaku/concl.html>

13. Trade Agreement Between Japan and the United States of America. URL: <https://www.mofa.go.jp/files/100096004.pdf>
14. Trade Agreements. International Trade Administration. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/japan-trade-agreements>
15. U.S. Economy at a Glance. BEA Accounts. URL: <https://www.bea.gov/news/glance>
16. U.S. Relations With Japan. U.S. Department of State. Bureau of East Asian and Pacific Affairs. URL: <https://www.state.gov/u-s-relations-with-japan/>
17. U.S.-Japan Economic Relations: Significance, Prospects, and Policy Options. Congressional Research Service. 19 p. URL: <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32649.html>
18. U.S.-Japan Relations. Congressional Research Service. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10199.pdf>
19. U.S.-Japan Trade Agreement Text. URL: <https://ustr.gov/countries-regions/japan-korea-apec/japan/us-japan-trade-agreement-negotiations/us-japan-trade-agreement-text>
20. U.S.-Japan Trade Agreements and Negotiations. Congressional Research Service. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11120>
21. Uchida S. Japan's Economy and Monetary Policy. Speech at a Meeting with Local Leaders in Hakodate. Bank of Japan. 22 с. URL: https://www.boj.or.jp/en/about/press/koen_2024/data/ko240807a1.pdf

Література:

22. Гриценко А. Результати саміту США, Японії та Південної Кореї у Кемп-Девіді. Центр зовнішньополітичних досліджень НІСД. 4 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-08/az-kemp_devid_2508.pdf
23. Левитська-Доба, Є. О. Економічна інтеграція в АТР: взаємодія і конфлікт у трикутнику "США – Японія – Китай". Китаєзнавчі дослідження. 2021. (1-2) С. 84-90. URL: <https://chinese-studies.com.ua/index.php/journal/article/view/151>
24. Милосердна І. М., Краснопольська Т. М. Інтереси США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: кінець ХХ – початок ХХІ століття. Актуальні проблеми політики. Вип. 68. 2021. С. 106-113.

25. Підберезни І. Є. США та країни Далекого Сходу: 1945 – початок 1990-х років [навч. посібник]. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Чорноморський державний університет імені Петра Могили. 164 с.
26. Шамара І. М., Костанді Д. Р. Сучасні концепції зовнішньої політики США: можливості та реальність. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм." 2019. Вип. 10. С. 58-64.
27. Філіпенко А. Науково–практичні дослідження міжнародних економічних відносин. [навч. посібник]. 158 с.
28. Baldwin R. E. Trade Policy Issues and Empirical Analysis. University of Chicago Press. 1988. 390 p.
29. Baron S. The ASEAN-Japan Centre can be a Model for Washington’s New ‘ASEAN Center’. US-Japan NEXT Alliance Initiative. 6 p. URL: <https://spfusa.org/wp-content/uploads/2023/07/ForPub-Sam-Baron-Paper.pdf>
30. Beckley M., Horiuchi Y., Miller J. M. America's Role in the Making of Japan's Economic Miracle. Journal of East Asian Studies. 18(1). 2017. P. 1-21. URL: https://www.researchgate.net/publication/322341341_AMERICA'S_ROLE_in_the_MAKING_of_Japan'S_ECONOMIC_MIRACLE
31. Brown S. J., Goetzmann W. N., Hiraki T., Shirishi N., Watanabe M. Investor Sentiment in Japanese and U.S. Daily Mutual Fund Flows. NBER Working Paper Series. 45 p. URL: <http://www.nber.org/papers/w9470>
32. Clarida R. H. The United States, Japan, and the global economy. Japan Society New York. 10 p. URL: <https://www.bis.org/review/r191104b.pdf>
33. Goto S., Hudson W. M., Myers L., Osawa J., Todo Y. Reshaping US-Japan Economic Security Partnership in the Indo-Pacific. Woodrow Wilson International Center for Scholars. 2023. 68 p.
34. Irwin D. A. The U.S.-Japan Semiconductor Trade Conflict. National Bureau of Economic Research. 13 p.
35. Mak J., Igawa F., Abe S., Sunder S. The Japanese Economy in US Eyes: From Model to Lesson. Special Section on Japan and US/Japan Relations. 1998. Vol. 03:2. P. 123-146.

36. Ozaki R. S. United States–Japanese Economic Relations. University of California Press. 1983. Vol. 82, No. 487. P. 357-361, 390-391. URL: <https://www.jstor.org/stable/45315215>
37. Shiojir K. Prospects for Strengthening US Japan Through Economic Security. Woodrow Wilson International Center for Scholars. 2024. 8 p.
38. The Economics of Japan-United States Trade and Investment. Institute for International Economics. P. 113-156.

Інтернет ресурси:

39. Ковач А. Між Сходом і Заходом – в пошуку нової ідентичності Японії. Аналітичний центр ADASTRA. URL: <https://adastra.org.ua/blog/mizh-shodom-i-zahodom-v-poshuku-novoyi-identichnosti-yaponiyi>
40. 8th round of RCEP negotiations open in Kyoto. URL: <https://wtocenter.vn/chuyen-de/12713-8th-round-of-rcep-negotiations-open-in-kyoto>
41. After vowing to restore Japan’s economy, Kishida leaves unfinished business. Al Jazeera Media Network. URL: <https://www.aljazeera.com/economy/2024/9/23/after-vowing-to-halt-japans-economic-decline-kishida-leaves-mixed-legacy>
42. Bergsten C. F. Japan and the United States in the World Economy. Peterson Institute for International Economics. URL: <https://www.piie.com/commentary/speeches-papers/japan-and-united-states-world-economy>
43. Chen J. Plaza Accord: Definition, History, Purpose, and Its Replacement. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/p/plaza-accord.asp>
44. Cohen P., Davis R. A. Japan Tries to Reclaim Its Clout as a Global Tech Leader. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/2024/09/06/business/economy/japan-industrial-policy-rapidus.html>
45. Doing Business in Japan. URL: <https://asialinkbusiness.com.au/business/publication/doing-business-guide-japan/>
46. Friedman A. The U.S.-Japan Bilateral Economic Relationship: Past, Present, and Future. Center for Strategic & International Studies. URL:

<https://www.csis.org/events/us-japan-bilateral-economic-relationship-past-present-and-future>

47. Goto S. The US-Japan Economic Partnership Roadmap Emerges. Wilson Center. URL: <https://www.wilsoncenter.org/article/us-japan-economic-partnership-roadmap-emerges>

48. Henry D. US, Japan to Conduct Research Exchanges on Emerging Tech. Executive Gov. URL: <https://executivegov.com/2024/11/us-japan-science-technology-collaboration/>

49. Ishikawa Y., Dickson M. F. A Dangerous Confluence: The Intertwined Crises of Disinformation and Democracies (Executive Summary). The Institute of Geoeconomics (IOG). URL: <https://instituteofgeoeconomics.org/en/research/2024112001-summary/>

50. Japan GDP and Economics country report. Global Finance. URL: <https://gfmag.com/country/japan-gdp-country-report/>

51. Japan GDP Growth Rate. URL: <https://tradingeconomics.com/japan/gdp-growth>

52. Japan-US Economic Relations Group (Wisemen's Group). The Japan Center for International Exchange. URL: <https://jcie.org/programs/japan-united-states-economic-relations-group-wisemens-group/>

53. Japan's Kishida advances \$940bn budget aimed at pandemic recovery. URL: <https://www.aljazeera.com/economy/2021/12/24/japans-kishida-advances-940bn-budget-aimed-at-pandemic-recovery>

54. Jiang Y. What can we learn from U.S.-Japan trade war of 1980s? CGTN. URL: <https://news.cgtn.com/news/2019-07-11/Lessons-from-U-S-Japan-trade-war-of-1980s-IcWJh9RjAQ/index.html>

55. Saito K. Will Trump change course on critical and emerging tech? The Institute of Geoeconomics (IOG). URL: <https://instituteofgeoeconomics.org/en/research/2024120201/>

56. Soliman M. Japan: America's Indispensable Ally in the 21st Century. Foreign Policy Research Institute. URL: <https://www.fpri.org/article/2024/10/japan-americas-indispensable-ally-in-the-21st-century/>

57. Togashi M. The U.S.-Japan gap: a challenge in economic security cooperation. The Institute of Geoeconomics (IOG). URL: <https://instituteofgeoeconomics.org/en/research/2024030556375/>
58. Unleashing the Power of US-Japan Economic Security Cooperation Conference. Wilson Center. URL: <https://www.wilsoncenter.org/event/unleashing-power-us-japan-economic-security-cooperation>
59. Wolf M. Japan economic outlook, July 2024. Deloitte Insights. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/economy/asia-pacific/japan-economic-outlook.html>
60. Wolf M. Japan economic outlook, October 2024. Deloitte Insights. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/economy/asia-pacific/japan-economic-outlook.html>